

**BAŽNYČIOS
ŽINIOS*****Šiame numeryje:******Šventasis Sostas***

Tikėjimo mokymo kongregacija Atsakymai į klausimus dėl kai kurių mokymo apie Bažnyčią aspektų	2
Tikėjimo mokymo kongregacija Dokumento <i>Atsakymai į klausimus dėl kai kurių mokymo apie Bažnyčią aspektų</i> komentarai	4

Lietuvos Vyskupų Konferencija

Atviras laiškas Sveikatos apsaugos Ministrui	7
--	---

Bažnyčia Lietuvoje

Palaimintojo Jurgio Matulaičio atlidai	8
Didieji Žemaičių Kalvarijos atlidai	12
Šiaulių vyskupija šventė 10 metų jubiliejų	15
Kryžių kalno atlidai	17
Eucharistiniai kongresai Kauno arkivyskupijoje	18

Homilijos

IŠGELBĖTŪJŲ BŪRYS 21 eilinis sekmadienis (C)	20
PIRMOSIOS VIETOS 22 eilinis sekmadienis (C)	21

Bažnyčios dokumentai

Popiežiškoji kultūros taryba 2006 m. kovo 27–28 d. vykusio plenarinio susirinkimo baigiamasis dokumentas VIA PULCHRITUDINIS <i>Privilegiuotas evangelizacijos ir dialogo kelias</i>	22
---	----

Bažnyčia pasaulyje

Benediktas XVI atsakė į kunigų klausimus	31
--	----

Tikėjimo mokymo kongregacija

Atsakymai į klausimus dėl kai kurių mokymo apie Bažnyčią aspektų

Ižanga

Visiems žinoma, kiek daug prie gilesnio ekleziologijos supratimo prisidėjo Vatikano II Susirinkimas savo dogmine konstitucija *Lumen gentium*, dekretais dėl ekumenizmo (*Unitatis redintegratio*) bei Rytų Bažnyčių (*Orientalium Ecclesiarum*). Išsamiau patyrinti šį dalyką bei pateikti su tai susijusių praktinių gairių manė esant reikalinga ir popiežiai – popiežius Paulius VI enciklikoje *Ecclesiam suam* (1964) ir Jonas Paulius II enciklikoje *Ut unum sint* (1995).

Iš to išplaukianti teologų pareiga plačiau ištirti daugialypius ekleziologijos pavidalus davė pradžia gausiai literatūrai šia tema. Ši tema pasirodė esanti vaisinga, tačiau kartu reikalinga patikslinimų bei paaiškinimų; tai ir buvo padaryta deklaracijoje *Mysterium Ecclesiae* (1973), laiške Katalikų Bažnyčios vyskupams *Communionis notio* (1992) ir deklaracijoje *Dominus Iesus* (2000) – Tikėjimo mokymo kongregacijos paskelbtuose dokumentuose.

Tokios temos struktūrinė apimtis bei daugybės teiginių naujumas be paliovos skatina teologinius apmąstymus, ne visada atsparius klaidingiems aiškinimams, skatinantiems dviprasmybes, kurias ši Kongregacija pasirūpino atidžiai ištirti. Vadovaudamasi katalikų mokymo apie Bažnyčią visuma, Kongregacija čia norėtų patikslinti Magisteriumo kai kurių ekleziologinių pasakymų tikrąją reikšmę, idant į teologinį disputą neįsiveltų klaidų dėl dviprasmybių.

ATSAKYMAI Į KLAUSIMUS

Pirmas klausimas: Ar Vatikano II Susirinkimas pakeitė ankstesnį mokymą apie Bažnyčią?

Atsakymas: Vatikano II Susirinkimas nei ketino šį mokymą pakeisti, nei pakeitė; jis norėjo jį išplėtoti, giliau suprasti ir išsamiau išdėstyti.

Būtent tai Susirinkimo pradžioje aiškiai patvirtino Jonas XXIII (1). Paulius VI tai pakartojo (2) ir, skelbdamas konstituciją *Lumen gentium*, pareiškė: „Geriausias šio paskelbimo komentaras, regis, yra tai, kad juo tradicinis mokymas niekuo nepakeičiamas. To, ko norėjo Kristus, norime ir mes. Tas, kas buvo, iš-

lieka. Ko amžių tėkmėje mokė Bažnyčia, mokome ir mes. Tai, kas anksčiau glūdėjo gyvenimo praktikoje, dabar atvirai išreiškta mokymo pavidalu; tai, kas buvo abejotina, išaiškinta; tai, kas buvo apmąstoma, aptarinėjama ir iš dalies ginčytina, dabar įvilktą į tikslią mokymo formulę“ (3). Tokį ketinimą nekart išreiškė bei jo laikėsi vyskupai (4).

Antras klausimas: Kaip reikėtų suprasti pasakymą, kad Kristus Bažnyčia laikosi [subsistuoja] Katalikų Bažnyčioje?

Atsakymas: Kristus „šioje žemėje“ įsteigė vieną vienintelę Bažnyčią ir įsteigė ją kaip „regimą sambūrį ir dvasinę bendruomenę“ (5), kuri istorijoje egzistavo nuo pat pradžių bei egzistuos visada ir kurioje vienintelėje išliko bei išliks visi Kristaus įsteigti elementai (6). „Tai vienatinė Kristus Bažnyčia, kurią Tikėjimo išpažinime išpažįstame esant vieną, šventą, visuotinę ir apaštališką... Toji Bažnyčia, šiame pasaulyje įsteigta ir sutvarkyta kaip bendruomenė, laikosi [subsistuoja] Katalikų Bažnyčioje, valdomoje Petro įpėdinio ir bendrystėje su juo esančių vyskupų“ (7).

Dogminės konstitucijos *Lumen gentium* 8 skirsnyje laikymasis [subsistavimas] reiškia visų Katalikų Bažnyčioje, kurioje konkrečiai pasaulyje aptinkama Kristaus Bažnyčia, Kristaus įsteigtų elementų istorinę tąsą bei išlikimą (8).

Vadovaujantis katalikų mokymu, pagrįstai galima sakyti, kad Bažnyčiose ir bažnytinėse bendrijose, nesančiose visiškoje bendrystėje su Katalikų Bažnyčia, dėl jose esančių šventumo bei tiesos elementų Kristaus Bažnyčia yra ir veikia (9), tačiau žodis „laikosi“ [„subsistuoja“] priskiriamas vien Katalikų Bažnyčiai, nes susijęs su Išpažinimuose išpažįstama vienatiškumo žyme (Tikiu... „vieną“ Bažnyčią), o toji vienatinė Bažnyčia laikosi [subsistuoja] Katalikų Bažnyčioje (10).

Trečias klausimas: Kodėl vartojamas pasakymas *subsistit in*, o ne tiesiog žodis „yra“?

Atsakymas: Vartojant šį pasakymą, kuriuo pažymimas Kristus Bažnyčios ir Katalikų Bažnyčios visiškas tapatumas, mokymas apie Bažnyčią nepakeičiamas, tačiau aiškiau išreiškiama tiesa, kad už jos sandaros ribų „esama gausių šventumo ir tiesos elementų, kurie, būdami Kristus Bažnyčiai priklausančios dovanos, yra akstinas visuotinei katalikiškai vienybei“ (11).

„Tad nors mes tikime, kad tos atsiskyrusios Bažnyčios ir bendrijos patiria trūkumą, išganyto slėpinyje jos anaip tol nėra beprasmės ir bereikšmės. Kristaus Dvasia neatsisako naudotis jomis kaip išganyto priemonėmis, kurių galia kyla iš pačios malonės ir tiesos pilnatvės, patikėtos Katalikų Bažnyčiai“ (12).

Ketvirtas klausimas: Kodėl Vatikano II Susirinkimas nuo visiškos bendrystės su Katalikų Bažnyčia atsiskyrusias Rytų Bažnyčias vadina „Bažnyčiomis“?

Atsakymas: Susirinkimas pageidavo, kad būtų laikomasi tradicinės šio pavadinimo vartosenos. Kadangi „tos Bažnyčios, nors ir atsiskyrusios, turi tikrus sakramentus ir, apaštališkosios įpėdinystės dėka, ypač kunigystę bei Eucharistiją, kuriais jos ir dabar tebėra nepaprastai glaudžiai su mumis susijungusios“ (13), jos vertos „dalinių arba vietinių Bažnyčių“ titulo (14) ir vadinamos katalikų dalinių Bažnyčių seserimis (15).

„Tad Viešpaties Eucharistijos šventimu šiose dalinėse Bažnyčiose statydinama ir auga Dievo Bažnyčia“ (16). Tačiau kadangi bendrystė su Katalikų Bažnyčia, kurios regima galva yra Romos vyskupas ir Petro įpėdinis, yra dalinės Bažnyčios ne koks nors išorinis priedas, bet vienas jos esminių vidinių pradų, toms garbingoms krikščionių bendrijoms būdingą dalinių Bažnyčių būvį ženkliną trūkumas (17).

Kita vertus, Petro įpėdinio ir bendrystėje su juo esančių vyskupų valdomai Bažnyčiai būdingą visuotinio pilnatvę istorijoje iki galo įgyvendinti trukdo krikščionių susiskaldymas (18).

Penktas klausimas: Kodėl Susirinkimo ir vėlesnio Magisteriumo tekstuose XVI a. kilusioms bendrijoms nepriskiriamas „Bažnyčios“ titulas?

Atsakymas: Nes, anot katalikų mokymo, tos bendrijos neturi apaštališkosios įpėdinystės per Šventimų sakramentą ir todėl stokoja esminio Bažnyčios elemento. Bažnytinės bendrijos, pirmiausia dėl sakramentinės kunigystės stygiaus neišlaikiusios autentiškos ir visos Eucharistijos slėpinio tikrovės (19), negali, vadovaujantis katalikų mokymu, būti vadinamos „Bažnyčiomis“ tikraja šio žodžio prasme (20).

Pasirašiusiam kardinolui, Tikėjimo mokymo kongregacijos prefektui, suteiktoje audiencijoje popiežius šiuos šios Kongregacijos paprastojo susirinkimo priimtus atsakymus patvirtino ir nurodė paskelbti.

Roma, Tikėjimo mokymo kongregacijos būstinė,
2007 m. birželio 29 d.,
Šv. apaštalų Petro ir Pauliaus iškilmė

Kardinolas William Levada
Prefektas

Angelo Amato SDB
Titulinis Silos vyskupas, sekretorius

Nuorodos

(1) JONAS XXIII. Kreipimasis (1962 10 11): „Susirinkimas... nori perteikti katalikų mokymą visą, nei pažeistą, nei iškraipytą... Tačiau šiandien visiems būtina iš naujo uoliai, giedra ir ramia dvasia priimti visą katalikų mokymą nieko neatsisakant... Būtina šį mokymą geriau ir giliau suprasti, kaip to karštai trokšta visi krikščioniško, katalikiško, apaštališko reikalo šalininkai... Būtina šį patikimą bei nekintamą mokymą, kurio privalu laikytis tikėjimo klusnumu, iširti bei išdėstyti mūsų laiko reikalaujamu būdu. Viena yra pats tikėjimo paveldas, t. y. tiesos, glūdinčios mūsų garbingame mokyme, ir kita – būdas, kuriuo jos išdėstomos, visada išlaikant jų prasmę bei reikšmę“: AAS 54 (1962), 791–792.

(2) Plg. PAULIUS VI. Kreipimasis (1963 09 29): AAS 55 (1963), 847–852.

(3) PAULIUS VI. Kreipimasis (1964 11 21): AAS 56 (1964), 1009–1010.

(4) Susirinkimas norėjo išreikšti Kristaus Bažnyčios ir Katalikų Bažnyčios tapatumą. Tai rodo diskusija dėl dekreto *Unitatis redintegratio*. Dekreto schema *Relatio* pavidalu Au- loje buvo pateikta 1964 m. rugsėjo 23 d. (*Act Syn III/II* 296–344). Į vyskupų atsiųstus pasiūlymus 1964 m. lapkričio 10 d. atsakė Krikščionių vienybės sekretoriatas (*Act Syn III/VII* 11–49). Iš šio *Expensio modorum* čia cituojami keturi su šio dokumento pirmuoju klausimu susiję tekstai:

A) [In Nr. 1 (Prooemium) Schema *Decreti*: Act Syn III/II 296, 3–6]

„Pag. 5, lin. 3–6: *Videtur etiam Ecclesiam catholicam inter illas Communiones comprehendit, quod falsum esset.*

R(espondetur): Hic tantum factum, prout ab omnibus conspicitur, describendum est. Postea clare affirmatur solam Ecclesiam catholicam esse veram Ecclesiam Christi“ (Act Syn III/VII 12).

B) [In Caput I in genere: Act Syn III/II 297–301]

„4 – *Expressius dicatur unam solam esse veram Ecclesiam Christi; hanc esse Catholicam Apostolicam Romanam; omnes debere inquirere, ut eam cognoscant et ingredientur ad salutem obtinendam...*

R(espondetur): In toto textu sufficienter effertur, quod postulatur. Ex altera parte non est tacendum etiam in aliis communitatibus christianis inveniri veritates revelatas et elementa ecclesialia“ (Act Syn III/VII 15). Taip pat plg. ten pat, Nr. 5.

C) [In Caput I in genere: Act Syn III/II 296 ir t.]

„5 – *Clarius dicendum esset veram Ecclesiam esse solam Ecclesiam catholicam romanam...*

R(espondetur): Textus supponit doctrinam in constitutione ‚De ecclesia‘ espositam, ut pag. 5, lin. 24–25 affirmatur“ (Act Syn III/VII 15). Komisija, turėjusi įvertinti siūlomas dekreto *Unitatis redintegratio* pataisas, aiškiai išreiškia Kristaus Bažnyčios ir Katalikų Bažnyčios tapatumą bei jos vienatiniškumą ir dogminę konstituciją *Lumen gentium* laiko šio mokymo pagrindu.

D) [In Nr. 2 Schema *Decreti*: Act Syn III/II 297 ir t.]

„Pag. 6, lin. 1–24: *Clarius exprimat unitatem Ecclesiae. Non sufficit inculcare, ut in textu fit, unitatem Ecclesiae.*

R(espondetur): a) Ex toto textu clare apparet identificatio Ecclesiae Christi cum Ecclesia catholica, quomodo, ut oportet, effe-

rantur elementa ecclesialia aliarum communitatum“.

„Pag. 7, lin. 5: *Ecclesia a successoribus Apostolorum cum Petri successore capite gubernata* (cf. *Novum textum ad pag. 6, lin. 33–34*) *explicitur dicitur „unicus Dei grex“ et lin. 13 „una et unica Dei Ecclesia“*“ (Act Syn III/VII).

Abu šie pasakymai yra *Unitatis redintegratio* 2.5 ir 3.1.

(5) Plg. VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Dogminė konstitucija *Lumen gentium*, 8.1.

(6) Plg. VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Dekretas *Unitatis redintegratio*, 3.2; 3.4; 4.6.

(7) VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Dogminė konstitucija *Lumen gentium*, 8.2.

(8) Plg. TIKĖJIMO MOKYMO KONGREGACIJA. Deklaracija *Mysterium Ecclesiae*, 1.1: AAS 65 (1973), 397; Deklaracija *Dominus Iesus*, 16.3: AAS 92 (2000-II), 757–758; Notifikacija dėl Leonardo Boffo OFM knygos *Chiesa: carisma e potere*: AAS 77 (1985), 758–759.

(9) Plg. JONAS PAULIUS II. Enciklika *Ut unum sint*, 11.3: AAS 87 (1995), 928.

(10) Plg. VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Dogminė konstitucija *Lumen gentium*, 8.2.

(11) VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Dogminė konstitucija *Lumen gentium*, 8.2.

(12) VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Dekretas *Unitatis redintegratio*, 3.4.

(13) VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Dekretas *Unitatis redintegratio*, 15.3; plg. TIKĖJIMO MOKYMO KONGREGACIJA. Laiškas *Communio- nis notio*, 17.2: AAS 85 (1993), 848.

(14) VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Dekretas *Unitatis redintegratio*, 4.1.

(15) Plg. VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Dekretas *Unitatis redintegratio*, 4.1; JONAS PAULIUS II. Enciklika *Ut unum sint*, 56 ir t.: AAS 87 (1995), 954 ir t.

(16) VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Dekretas *Unitatis redintegratio*, 15.1.

(17) Plg. TIKĖJIMO MOKYMO KONGREGACIJA. Laiškas *Communio- nis notio*, 17.3: AAS 85 (1993), 849.

(18) Plg. ten pat.

(19) Plg. VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Dekretas *Unitatis redintegratio*, 22.3.

(20) Plg. TIKĖJIMO MOKYMO KONGREGACIJA. Deklaracija *Dominus Iesus*, 17.2: AAS 92 (2000), 758.

Tikėjimo mokymo kongregacija

Dokumento *Atsakymai į klausimus dėl kai kurių mokymo apie Bažnyčią aspektų* komentarai

Įvairūs klausimai, į kuriuos norėtų atsakyti Tikėjimo mokymo kongregacija, susiję su bendrąja Bažnyčios samprata, išnyrančia iš Vatikano II Susirinkimo dogminių bei ekumeninių dokumentų – „Bažnyčios“ Susirinkimo „apie Bažnyčią“, kuris, pasak Pauliaus VI, reiškė „naują epochą Bažnyčiai“, nes „geriau nusakė ir atskleidė tikrąjį Kristaus Sužadėtinės veidą“. Be to, primenami pagrindiniai popiežių Pauliaus VI ir Jono Pauliaus II dokumentai bei Tikėjimo mokymo kongregacijos pareiškimai. Visais jais siekta vis labiau gilinti Bažnyčios sampratą, pateikti paaiškinimų gausios posusirinkiminės teologinės produkcijos, ne visada atsparios nukrypimams bei netikslumams, akivaizdoje.

Tokį patį tikslą turi ir šis dokumentas, kuriuo Kongregacija nori priminti kai kurių Magisteriumo pareiškimų ekleziologijos srityje autentišką reikšmę, idant sveikų teologinių tyrimų nelydėtų klaidos ar dviprasmybės. Toks požiūris sąlygoja *Responsa ad quaestiones* literatūrinį žanrą: pati dokumento prigimtis lemia, kad jame ne pateikiami argumentai dėsto mo mokymo naudai, bet apsiribojama ankstesnio Magisteriumo pareiškimų priminimu ir trokštama tarti tikrą bei patikimą žodį šia tema.

Pirmu klausimu klausiama, ar Vatikano II Susirinkimas nepakeitė ankstesnio Bažnyčios mokymo.

Klausimas susijęs su to naujo Bažnyčios veido, kurį, pasak Pauliaus VI, pasiūlęs Vatikano II Susirinkimas, reikšme.

Atsakymas, besiremiantis Jono XXIII ir Pauliaus VI mokymu, labai aiškus: Vatikano II Susirinkimas neketino keisti ir iš tikrųjų nepakeitė ankstesnio Bažnyčios mokymo, bet jį tiksliai pagilino ir nuosekliau išdėstė. Šia prasme pateikiami Pauliaus VI žodžiai iš jo kalbos, pasakytos skelbiant Susirinkimo dogminę konstituciją *Lumen gentium*; jais patvirtinama, kad tradicinis mokymas nebuvo niekaip pakeistas, bet „tai, kas anksčiau glūdėjo gyvenimo praktikoje, dabar atvirai išreikšta mokymo pavidalu; tai, kas buvo abejotina, išaiškinta; tai, kas buvo apmąstoma, aptarinėjama ir iš dalies ginčytina, dabar įvilкта į tikslią mokymo formulę“.

Panašiai nėra pertrūkio tarp Susirinkimo mokymo ir vėlesnių Magisteriumo pareiškimų, kuriais šis mokymas tęsiamas, gilinamas ir kartu plėtojamas. Tikėjimo mokymo kongregacijos deklaracijoje *Dominus Iesus*, pavyzdžiui, vadovaujamosi Susirinkimo ir posusirinkiminiais tekstais, nieko nepriduriant ir neatsisakant.

Nepaisant tokių aiškių liudijimų, Vatikano II Susirinkimo mokymas posusirinkiminiu laikotarpiu tapo – ir šiandien tebėra – klaidingų ir su tradiciniu katalikų mokymu apie Bažnyčios prigimtį nesuderinamų aiškinimų objektu: viena vertus, jis laikytas „koperniška pervačia“, kita vertus, dėmesys kreiptas į aspektus, tarsi prieštaraujančius kitiems. Vatikano II Susirinkimo pamatinis ketinimas aiškiai buvo kalbėjimą apie Bažnyčią įtraukti ir pajungti kalbėjimui apie Dievą, pateikiant tikrai teo-loginę ekleziologiją, tačiau primant Susirinkimo nutarimus šis esminis bruožas dažnai būdavo išleidžiamas iš akių pavienių ekleziologinių ištarų naudai, dėmesys, skiriamas paviniams lengvai įsimenamiems žodžiams, skatino vienpusišką ir dalinį Susirinkimo mokymo aiškinimą.

Kalbant apie *Lumen gentium* ekleziologiją, tai į bažnytinę sąmonę įsirežė kelios svarbiausios ištarnos: Dievo tautos sąvoka, vyskupų kolegialumas kaip vyskupo tarnybos kartu su popiežiaus primatu pervertinimas, dalinės Bažnyčios visuotinėje Bažnyčioje pervertinimas, Bažnyčios sąvokos *ekumeninis atvirumas* bei *atvirumas kitoms religijoms*, galiausiai Katalikų Bažnyčios ypatingas statusas, išreiškiamas formule, nusakant, kad viena, šventa, katalikiška ir apaštališka Bažnyčia, apie kurią kalbama Tikėjimo išpažinime, „laikosi [subsistuoja] Katalikų Bažnyčioje“ (*subsistit in Ecclesia catholica*).

Kai kurios iš šių ištarų, pirmiausia ištara apie Katalikų Bažnyčios ypatingą statusą ir jos apmąstymai ekumeninėje srityje, sudaro pagrindines dokumento tolesnių klausimų temas.

Antru klausimu klausama, kaip reikėtų suprasti pasakymą, kad Kristaus Bažnyčia laikosi [subsistuoja] Katalikų Bažnyčioje.

Rašydamas, girdi, pasakymas *subsistit in* privers išlieti daug rašalo, G. Philipsas, matyt, nenumatė, jog diskusija truks taip ilgai ir karštai, kad Tikėjimo mokymo kongregaciją paskatins paskelbti šį dokumentą.

Tokia primygtinė būtinybė, apskritai glūdinti ir minėtuose Susirinkimo, ir vėlesnio Magisteriumo tekstuose, atspindi rūpestį išlaikyti Bažnyčios vienybę ir vienatiškumą, kurie išnyktų tarus, jog galimi keli Kristaus įsteigtos Bažnyčios subsistavimai. Tada, kaip teigiama deklaracijoje *Mysterium Ecclesiae*, Kristaus Bažnyčią būtų galima išsivaizduoti „kaip – diferencijuotą ir kartu kažkaip vieningą – Bažnyčių ir bažnyntinių bendrijų sumą“ arba „manyti, kad Kristaus Bažnyčia šiandien niekur nebeegzistuoja ir todėl turi būti tik visų Bažnyčių ir bendrijų siektinas tikslas“. Vienatinė Kristaus Bažnyčia kaip „viena“ istorijoje nebeegzistuoję arba egzistuoję tik idealiai, t. y. *in fieri* per dialogo pranašaujamą bei žadamą įvairių seseriškų Bažnyčių susiliejimą bei susivienijimą.

Dar aiškesnė yra Tikėjimo mokymo kongregacijos *notifikacija* dėl vienos Leonardo Boffo knygos, anot kurios, vienatinė Kristaus Bažnyčia „gali laikytis [subsistuoti] kitose krikščionių Bažnyčiose“; priešingai, – patikslinama *notifikacijoje*, – „Susirinkimas žodį *subsistit* pasirinko tam, kad būtų aišku, jog egzistuoja vienas vienintelis tikrosios Bažnyčios *subsistavimas*, tuo tarpu už jos regimos sąrangos tėra *Bažnyčios elementų*, kurie – būdami pačios Bažnyčios elementai – lenkia ir kreipia į Katalikų Bažnyčią.“

Trečiu klausimu klausama, kodėl pavartotas pasakymas *subsistit in*, o ne tiesiog žodis „yra“.

Būtent toks terminologinis pokytis nusakant Kristaus Bažnyčios ir Katalikų Bažnyčios santykį davė dingstį – pirmiausia ekumeninėje srityje – įvairiausioms išvadoms. Iš tikrųjų Susirinkimo tėvai tenorėjo pripažinti, kad nekatalikiškose krikščionių bendrijose, kaip tokiose, yra Kristaus Bažnyčiai būdingų bažnyntinių elementų. Iš to išplaukia, kad Kristaus Bažnyčios sutapatinimą su Katalikų Bažnyčia nereikia suprasti taip, tarsi už Katalikų Bažnyčios ribų būtų „bažnytinė tuštuma“. Kartu tai reiškia, kad – atsižvelgiant į kontekstą, kuriame pateikiamas pasakymas *subsistit in*, t. y. į sąsają su vienatine Kristaus Bažnyčia, kuri šiame pasaulyje sutvarkyta ir įsteigta kaip bendruomenė ir valdoma Petro įpėdinio bei bendrystėje su juo esančių vyskupų, – perėjimas nuo *est* prie *subsistit in* neturi jokios ypatingos teologinės reikšmės, kuri lemtų pertrūkį ankstesnio katalikų mokymo atžvilgiu.

Kadangi Kristaus panorėta Bažnyčia iš tikrųjų toliau egzistuoja (*subsistit in*) Katalikų Bažnyčioje, subsistavimo sąsąja suponuoja esminę Kristaus Bažnyčios ir Katalikų Bažnyčios tapatybę. Susirinkimas norėjo pabrėžti, kad Jėzaus Kristaus Bažnyčia kaip konkretus subjektas šiame pasaulyje aptinkama Katalikų Bažnyčioje. Tai vienkartinis dalykas, ir išsivaizdavimas, jog *subsistit* galima padauginti, kertasi su tai, kas norėta pasakyti. Žodžiu *subsistit* Susirinkimas norėjo išreikšti Kristaus Bažnyčios vienumą ir nepadauginamumą: Bažnyčia istorinėje tikrovėje egzistuoja kaip vienas subjektas.

Priešingai gausybei nepagrįstų aiškinimų, *est* pakeitimas *subsistit in* nereiškia, kad Katalikų Bažnyčia atsisitraukia nuo įsitikinimo, jog ji yra vienintelė tikra Kristaus Bažnyčia; tai tiesiog reiškia jos didesnę atvirumą ypatingam ekumeniniam poreikiui pripažinti su Katalikų Bažnyčia visiškoje bendrystėje nesancijų krikščioniškųjų bendrijų tikrai *bažnyntinį* pobūdį bei matmenį dėl jose esamų „gausių šventumo ir tiesos elementų“ (*plura elementa sanctificationis et veritatis*). Tad nors Bažnyčia tėra viena ir „laikosi“ [„subsistuoja“] tik viename istoriniame subjekte, bažnyntinės tikrovės esama ir už šio regimo subjekto ribų.

Ketvirtu klausimu klausama, kodėl Vatikano II Susirinkimas su Katalikų Bažnyčia visiškoje bendrystėje nesančias Rytų Bažnyčias vadina „Bažnyčiomis“.

Nors ir aišku, kad Kristaus Bažnyčia „laikosi“ („subsistuoja“) Katalikų Bažnyčioje, pripažinimu, jog už jos regimos sąrangos ribų esama „gausių šventumo ir tiesos elementų“, suponuojamas nekatalikų Bažnyčių bei bažnytinių bendrijų – nors ir skirtingas – bažnytinis pobūdis. Jos irgi nėra „beprasmės ir bereikšmės“ ta prasme, kad „Kristaus Dvasia neatsisako naudotis jomis kaip išganymo priemonėmis“.

Tekste pirmiausia atsižvelgiama į su Katalikų Bažnyčia visiškoje bendrystėje nesančių Rytų Bažnyčių tikrovę ir, primenant įvairius Susirinkimo tekstus, joms pripažįstamas „dalinių ir vietinių Bažnyčių“ titulas bei jos vadinamos katalikų dalinių Bažnyčių seserimis, nes vienybę su Katalikų Bažnyčia išlaikė dėl apaštališkosios įpėdinystės ir galiojančios Eucharistijos, kurios šventimu jose „statydinama ir auga Dievo Bažnyčia“. Deklaracijoje *Dominus Iesus* jos net pabrėžtinai vadinamos „tikromis dalinėmis Bažnyčiomis“.

Nepaisant aiškaus jų „dalinės Bažnyčios būties“ ir su tuo susijusios išganomosios vertės pripažinimo, dokumente nebuvo galima nepabrėžti šių dalinių Bažnyčių būčiai būdingo trūkumo (*defectus*). Dėl jų Bažnyčios eucharistinės sampratos, kur akcentuojama susivienijusios Kristaus vardu švęsti Eucharistijos ir vadovaujamos vyskupo dalinės Bažnyčios tikrovė, jos dalines Bažnyčias laiko *visiškai dalinėmis*. Iš to išplaukia, kad, turint prieš akis pamatinę visų dalinių Bažnyčių ir joms vadovaujančių vyskupų lygybę, kiekvienai iš jų būdinga vidinė autonomija, o tai aiškiai turi padarinių mokymui apie primatą, kuris, pasak katalikų mokymo, yra paties dalinės Bažnyčios egzistavimo „esminis vidinis pradas“. Visada, savaimė aišku, pabrėžtina, kad Petro įpėdinio, Romos vyskupo, primatas suvoktinas ne kaip išorinis priedas ar konkuravimas su dalinių Bažnyčių vyskupais. Primatas vykdytinas kaip tikėjimo vienybės ir bendrystės tarnyba, neperžengiant ribų, išplaukiančių iš Dievo įstatymo ir neliečiamos, dieviškos, Apreiškime pateiktos Bažnyčios sandaros.

Penktu klausimu klausama, kodėl „Bažnyčios“ titulas nepripažįstamas iš Reformacijos kilusioms bažnytinėms bendrijoms.

Šiuo atžvilgiu pasakytina, kad „žaižda dar gilesnė apaštališkosios įpėdinystės ir galiojančios Eucharistijos neišlaikiusių bažnytinių bendrijų atveju“; todėl jos yra „ne Bažnyčios tikraja šio žodžio prasme“, bet „bažnytinės bendrijos“, kaip liudija Susirinkimo ir posusirinkiminis mokymas. Net jei šios aiškios ištarnos tose bendrijose ir taip pat tarp katalikų sukėlė sunkumų, neaišku, kaip toms bendrijoms būtų galima priskirti „Bažnyčios“ titulą, kai jos nepripažįsta katalikiškai su-

prantamos teologinės Bažnyčios sąvokos ir stokoja Katalikų Bažnyčios esminiais laikomų elementų. Bet būtina neužmiršti, kad toms bendrijoms, kaip tokioms, dėl jose realiai esamų įvairių šventumo ir tiesos elementų neabejotinai būdingas bažnytinis pobūdis ir iš to išplaukianti išganomoji vertė.

Nauju Tikėjimo mokymo kongregacijos paskelbtu dokumentu, kuriame iš esmės tęsiamas Susirinkimo ir posusirinkiminio Magisteriumo mokymas, aiškiai primenamas katalikų mokymas apie Bažnyčią. Jame atmetami net tarp katalikų paplitę nepriimtini požiūriai ir pateikiama vertingų gairių ekumeniniam dialogui tęsti; toks dialogas yra nuolatinis Katalikų Bažnyčios prioritetas, tai patvirtino Benediktas XVI jau pirmoje savo žinioje Bažnyčiai (2005 m. balandžio 20 d.) ir daugeliu kitų progų, ypač per savo apaštališkąją kelionę į Turkiją (2006 m. lapkričio 28 d. – gruodžio 1 d.). Tačiau kad dialogas būtų tikrai konstruktyvus, greta atviro pokalbio, partneriui būtina ištikimybė katalikų tikėjimo tapatybei. Tik tada bus galima pasiekti visų krikščionių vienybę esant vienai kaimenei ir vienam ganytojui (plg. *Jn* 10, 16) ir užgydyti žaizdas, vis dar trukdančias Katalikų Bažnyčiai pilnatviškai įgyvendinti savo visuotinumą istorijoje.

Katalikiškas ekumenizmas iš pirmo žvilgsnio gali pasirodyti paradoksalus. Pasakymu *subsistit in* Vatikano II Susirinkimas norėjo darniai išreikšti dvi mokymo ištaras: kad Kristaus Bažnyčia – nepaisant krikščionių susiskaldymo – pilnatviškai egzistuoja tik Katalikų Bažnyčioje ir kad už jos sąrangos, vadinasi, su Katalikų Bažnyčia visiškoje bendrystėje dar nesančiose Bažnyčiose bei bažnytines bendrijose, esama gausių šventumo ir tiesos elementų. Atsižvelgiant į tai, Vatikano II Susirinkimo dekrete dėl ekumenizmo *Unitatis redintegratio* vartojamas terminas *plinitudo* (*unitatis/catholicitatis*), turintis padėti geriau suprasti tam tikra prasme paradoksalią situaciją.

Net jei Katalikų Bažnyčia ir išsiskiria išganymo priemonių pilnatve, „krikščionių susiskaldymas trukdo Bažnyčiai įgyvendinti jai būdingą katalikiškumo pilnatvę tuose savo vaikuose, kurie jai priklauso pagal krikštą, bet yra atsiskyrę nuo visiškos bendrystės su ja“. Taigi kalbama apie Katalikų Bažnyčios pilnatvę, kuri jau yra dabar ir kuri turi augti su ja visiškoje bendrystėje nesančiuose broliuose bei seseryse ir kartu taip pat jos pačios nuodėminguose vaikuose, „kol džiaugsmingai pasieks visą amžinosios garbės pilnatvę dangaus Jeruzalėje“. Pilnatvės didėjimas šaknijasi vienybės su Kristumi dinamikoje: „Vienybė su Kristumi kartu yra vienybė su visais kitais, kuriems jis save dovanoja. Negaliu turėti Kristaus vienas sau; jam priklausyti galiu tik vienydamasis su tais, kurie tapo ar taps jam priklausančiais. Komunija traukia mane iš manęs paties jo link ir per tai kartu vienybės su visais krikščionimis link.“

Atviras laiškas Sveikatos apsaugos Ministrui

Sąžinės laisvės suvokimas ir siekis užtikrinti, kad žmogus išlaikytų teisę nesielgti prieš sąžinę, yra senas kaip pati civilizacija. Todėl bet kuri demokratinė pasaulio bendruomenė jau neišsivaizduoja savo piliečių darnaus sambūvio be sąžinės, minties ir religijos laisvės, įtvirtintos Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos 18 str. ir Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių konvencijos 9 str. Sąžinės laisvė suprantama kaip laisvė ne tik nuo fizinės, bet ir nuo psichologinės prievartos, galinčios daryti įtaką minčių ir veiksmų raiškai.

Poreikis užtikrinti sąžinės laisvę iškyla ne tik totalitarinio režimo, bet, deja, ir demokratijos sąlygomis. Šiuolaikinės demokratinės bendruomenės patiria naujus iššūkius, ypač susijusius su sveikatos priežiūros sritimi. „Sveikatos apsaugos darbuotojo veikla pačia savo esme yra *pasitikėjimo ir sąžinės susitikimas*. *Pasitikėjimas* tų, kurie kenčia ir serga – kurie stokoja; jie patiki save sąžinei tų, kurie gali padėti ligoje, pasirūpinti jais ir gydyti“ (Sveikatos apsaugos darbuotojų chartija, 2).

Su giliu susirūpinimu turime atkreipti dėmesį, kad nors gydytojo sąžinės laisvė oficialiai Lietuvoje nekvestionuojama ir įtvirtinta Medicinos praktikos įstatymo, numatant gydytojui teisę atsisakyti teikti tas paslaugas, kurios jo įsitikinimu nesuderinamos su medicinos etikos principais (9 str.), kasdienėje gydytojų praktikoje yra kitaip. Akušeriai ginekologai, dar tik pasirinkę specializaciją, jau yra verčiami prieš savo sąžinę atlikti abortus. Nepaklusę rafinuotai vadovų ir kolegų prievartai, rizikuoja negauti gydytojo diplomo arba prarasti darbą. Sielovadoje susiduriama su faktais, kai gydytojai, neatlaikę spaudimo žudyti negimusią gyvybę, verčiau pasirenka išvykti iš Lietuvos ir įsidarbina svetur, kur jų teisė nesielgti prieš sąžinę yra gerbiama. Kitų šalių patirtis rodo, jog tokia prievarta akušerijoje ir ginekologijoje nuvertina pačią specialybę. Pavyzdžiui, Jungtinės Karalystės Karališkoji ginekologų ir akušerių kolegija pripažįsta, jog dėl šios priežasties studijuojantieji medicinos mokslus nesirenka akušerijos ir ginekologijos specialybės.

Suvokdami, kokia jauna yra Lietuvos demokratija, Konstitucijoje 1992 metais įtvirtinusi prieš tai pusę amžiaus siektą teisę į sąžinės laisvę, su dideliu susirūpinimu žvelgiame į šiuo metu Sveikatos apsaugos ministerijoje rengiamą medicinos normą „Gydytojas akušeris ginekologas“. Visada supratome šią specialybę kaip labiausiai padedančią ateiti į pasaulį naujai gyvybei. Tuo tarpu rengiamame dokumente ketinama įtvirtinti asmens, norinčio užsiimti akušerio ginekologo praktika, pareigą gebėti atlikti nėštumo nutraukimo operacijas iki 22 savaitės, sterilizaciją bei dirbtinį (pagalbinį) apvaisinimą. Tokių procedūrų privalomumas mokymo/mokymosi procese pavers akušerio ginekologo specialybę neprieinama daugeliui jaunuolių, kurie mielai rinktųsi kelią tarnauti gyvybei globojant ją pačiu jautriausiu – prenataliniu laikotarpiu, arba vers būsimojus medikus elgtis prieš sąžinę. Gydytojų įpareigojimas išmokti atlikti minėtąsias procedūras taip pat kels ir sudėtingų teisinių klausimų, susijusių su medicinos normos atitikimu Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir įstatymams.

Pripažindami, kad užtikrinta asmens teisė nesielgti prieš sąžinę reiškia, jog visuomenė deklaruoja savo siekį būti teisinga visuomene, kurioje nėra prievartos, kviečiame atidžiai bei atsakingai apsvarstyti rengiamą akušerio ginekologo medicinos normą ir patvirtinti tokį dokumentą, kuris apsaugotų medikus nuo sąžinės konflikto.

Arkivyskupas Sigitas Tamkevičius
Lietuvos Vyskupų Konferencijos
Pirmininkas

Palaimintojo Jurgio Matulaičio atleidai

Liepos 8 d. Marijampolės bazilikoje prasidėjo palaimintojo Jurgio Matulaičio atleidų pirmoji diena. Jos šūkis – „Kristui ir Bažnyčiai“ – pasirinktas iš pal. Jurgio Matulaičio atnaujintos Marijonų konstitucijos. Tą dieną Kazio Griniaus memorialiniame muziejuje atidaryta palaimintajam skirta paroda. Parodos atidaryme dalyvavo vyskupas Juozas Žemaitis MIC, parapijos klebonas Andrius Šidlauskas MIC, gausus būrys tikinčiųjų, žiniasklaidos atstovai. K. Griniaus muziejaus direktorius tarė išangos žodį. Parapijos klebonas pristatė parodos ekspoziciją, atkreipdamas dėmesį, kad pirmoje salėje eksponuojami originalūs palaimintojo Jurgio Matulaičio raštai, dėl kaulų džiovos nešiotas dešinėsios rankos įtvaras, karsto dalelė, tikinčiųjų padovanota šv. Mišių taurė, antroje salėje – palaimintojo Jurgio Matulaičio nuotrauka ir knygos.

Atidarius parodą Marijampolės bazilikoje aukotos šv. Mišios, kurioms vadovavo vyskupas emeritas Juozas Žemaitis MIC. Šv. Mišiose taip pat paminėtos vyskupo Antano Karoso mirties 60-osios metinės. Per pamokslą kan. Kęstutis Žemaitis pabrėžė, kad palaimintasis Jurgis Matulaitis labiausiai žavi gebėjimu blogį nugalėti gerumu, o gerumas veda į tikėjimą. Tikintieji taip pat buvo supažindinti su vyskupo A. Karoso biografija, jo asmenybe. Baigdamas homiliją kunigas paragino tikinčiuosius sekti šių žmonių gyvenimo pavyzdžiais. Šv. Mišių pabaigoje prie palaimintojo Jurgio Matulaičio altoriaus buvo sudėti votai – taurių metalų papuošalai, padėkos už gautas malones ženklas, perskaityti tikinčiųjų liudijimai apie atgautą fizinę bei dvasinę sveikatą užtariant palaimintajam Jurgiui. Po to šv. Mišių dalyviai, vadovaujami vyskupo Juozo Žemaičio MIC, suklupę prie relikvijų meldėsi prašydami palaimintojo Jurgio Matulaičio užtarimo.

Antroji atleidų diena, liepos 9-oji, buvo skirta Marijos legionui. Jos šūkiui parinkti žodžiai iš palaimintojo „Užrašų“ – „Priimk mus, Motina mūsų, dėl vardo, kurį nešiojam“. Ši atleidų diena prasidėjo Marijampolės marijonų vidurinėje mokykloje konferencija, kurioje dalyvavo vyskupas Juozas Žemaitis MIC, Alytaus dekanato kunigai, gausus Marijos legiono narių būrys iš Aleksoto, Tabariškių, Aukštosios Panemunės, Kazlų Rūdos, Alytaus, Lazdijų, Marijampolės ir kitų parapijų. Visus pasveikinęs Šv. arkangelo Mykolo parapijos klebonas A. Šidlauskas MIC pristatė konferencijos lektorių kunigą Vaclovą Aliulį MIC.

Kun. V. Aliulis MIC supažindino su Marijos legiono veikla Italijoje, Romoje, pasakojo apie šio legiono narių pasiaukojamą darbą: vieni vykdavo apaštalauti į Albaniją, kiti lankydavo ligonius, senelius, eidavo kalbėti Rožinį į Vatikano radiją, stengėsi padėti psichologinių problemų turintiems žmonėms, globodavo vaikų netekusius tėvus. Visur būdavo einama po du, kaip pasakyta Evangelijoje. Lektoriaus teigimu, svarbu, ne kiek darbų padaroma, ne skaičiai, bet kaip veikla atrodo Šv. Rašto šviesoje. Baigdamas kun. Vaclovas Aliulis MIC sakė, kad į Marijos legioną galima kviesti tuos, kurie turi ryžto tarnauti žmonėms, ir palinkėjo turėti tvirtą nusistatymą.

Po konferencijos bazilikoje adoruotas Švč. Sakramentas ir aukotos šv. Mišios, kurioms vadovavo Vilkaviškio vyskupas Rimantas Norvila, koncelebravo vyskupas emeritas Juozas Žemaitis MIC. Per pamokslą kun. V. Aliulis MIC atkreipė dėmesį į tos dienos šūkio žodžius: „Priimk mus, Motina mūsų, dėl vardo, kurį nešiojam“ primindamas, kad mes esame krikščionys, kalbėjo apie pal. Jurgį Matulaitį MIC, kuris pasižymėjo Mergelės Marijos ir vargdienių meile, apie Marijos legiono darbus. Tikinčiuosius jis ragino gilinti savo tikėjimą, skaityti rimtą religinę literatūrą. Šv. Mišių pabaigoje visi susikaupė maldai prie palaimintojo Jurgio Matulaičio altoriaus. Po šv. Mišių ir agapės maldininkai vyko į palaimintojo tėviškę Lūginę, kur meldėsi palaimintojo koplyčioje.

Kunigų šventimai

Kaišiadorių vyskupijoje

Liepos 22 d. Kaišiadorių Kristaus Atsimainymo katedroje Kaišiadorių vyskupas J. Matulaitis išventino kunigu Kaišiadorių vyskupijos diakoną **Algirdą Akelaitį**.

-Kš-

Panevėžio vyskupijoje

Liepos 14 d. Panevėžio Kristaus Karaliaus katedroje vyskupas Jonas Kauneckas suteikė kunigystės šventimus keturiems Panevėžio vyskupijos diakonams: **Justui Jasėnui, Aivarui Kecoriui, Mindaugui Mizarui ir Mindaugui Šakiniui**.

-P-

Kunigų paskyrimai

Kaišiadorių vyskupijoje

Kun. **Algirdas Akelaitis** paskirtas Kaišiadorių Kristaus Atsimainymo parapijos vikaru.

-Kš-

Panevėžio vyskupijoje

Kun. **Justas Jasėnas** paskirtas Anykščių šv. apaštalo evangelisto Mato parapijos vikaru.

Kun. **Aivaras Kecorius** paskirtas Panevėžio Kristaus Karaliaus katedros vikaru.

Kun. **Mindaugas Mizaras** paskirtas Kupiškio Kristaus Žengimo į dangų parapijos vikaru.

Kun. **Mindaugas Šakinis** paskirtas Biržų šv. Jono Krikštytojo parapijos vikaru.

Kun. **Salvijus Pranckūnas** atleistas iš Antalieptės šv. Kryžiaus atradimo parapijos administratoriaus pareigų, jam paliekant visas kitas turėtąsias pareigas.

Kun. **Gediminas Jankūnas** paskirtas Antalieptės šv. Kryžiaus atradimo parapijos administratoriumi, paliekant jam visas kitas turėtąsias pareigas.

Kun. **Henrikas Bernatovičius** atleistas iš Nemunėlio Radviliškio Švč. Mergelės Marijos parapijos klebono ir Suosto šv. Kryžiaus išaukštinimo parapijos

administratoriaus pareigų ir paskirtas Vabalninko Švč. M. Marijos Ėmimo į dangų parapijos rezidentu ir klebono kan. Povilo Miškinio bendradarbiu, pastarajam vadovaujant.

Kun. **Andrius Šukys** atleistas iš Utenos Dievo Apvaizdos parapijos vikaro pareigų ir kitų iki šiol turėtų pareigų ir paskirtas Nemunėlio Radviliškio Švč. Mergelės Marijos ir Suosto šv. Kryžiaus Išaukštinimo parapijų administratoriumi.

Kun. **Vincentas Stankevičius** atleistas iš Debeikių šv. Jono Krikštytojo ir Burbiškio Švč. Jėzaus Širdies parapijų klebono pareigų ir paskirtas Krenavos Švč. M. Marijos Ėmimo į dangų bei Vadaktėlių šv. Jono Nepomuko parapijų rezidentu ir klebono kan. Petro Budriūno bendradarbiu, pastarajam vadovaujant.

Kun. **Vytautas Dagelis** atleistas iš Zarasų Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų parapijos vikaro pareigų ir paskirtas Debeikių šv. Jono Krikštytojo ir Burbiškio Švč. Jėzaus Širdies parapijų administratoriumi.

Kun. **Saulius Kumelis** atleistas nuo Kupiškio Kristaus Žengimo į dangų parapijos vikaro pareigų ir paskirtas Zarasų Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų parapijos vikaru.

Kun. **Alfredas Puško** atleistas iš Rokiškio šv. apaštalo ir evangelisto Mato parapijos vikaro pareigų ir paskirtas Utenos Dievo Apvaizdos parapijos vikaru.

Kun. **Saulius Černiauskas** atleistas iš Panevėžio šv. apaštalo Petro ir Povilo parapijos vikaro pareigų ir paskirtas Rokiškio šv. apaštalo ir evangelisto Mato parapijos vikaru.

Kun. **Jonas Morkvėnas** atleistas iš Anykščių šv. apaštalo evangelisto Mato parapijos vikaro pareigų ir paskirtas Panevėžio šv. apaštalo Petro ir Povilo parapijos vikaru.

Kun. **Vidmantas Bloškis**, baigęs studijas Romoje, paskirtas Utenos Kristaus žengimo į dangų parapijos vikaru.

Kun. **Edgaras Krasauskas** atleistas iš Utenos Kristaus Žengimo į dangų parapijos vikaro pareigų ir paskirtas Panevėžio šv. apaštalo Petro ir Povilo parapijos vikaru.

Trečioji palaimintojo Jurgio Matulaičio MIC atleidų diena (šūkis – „Blogi nugalėk gerumu“) buvo skirta socialiniams bei *Caritas* darbuotojams. Iškilmės prasidėjo konferencija Marijampolės marijonų vidurinėje mokykloje, į kurią susirinko *Caritas* darbuotojai, savanoriai, svečiai iš Vilniaus palaimintojo Jurgio Matulaičio parapijos. Susirinkusiuosius pasveikinęs Šv. arkangelo Mykolo parapijos klebonas A. Šidlauskas MIC pakvietė lektores iš Vilniaus pasidalyti mintimis apie socialinę veiklą.

Vilniaus palaimintojo Jurgio Matulaičio socialinio centro vadovė Dalia Baliukevičiūtė papasakojo apie 1989 m. įsteigtą parapiją bei socialinės veiklos pradžią. Pasak jos, kelių bendruomenės narių iniciatyva įsteigtas socialinis centras, kurio veikla rėmėsi krikščionišku principu, savo veiklą pamažu plėtė ir dabar apima keletą socialinės veiklos grupių. Apie jų veiklą išsamiai papasakojo Rimantė Eidukevičiūtė, Vilniaus palaimintojo Jurgio Matulaičio parapijos šeimos pagalbos centro vadovė.

Po konferencijos adoruotas Švč. Sakramentas. Vėliau bazilikoje švenčiamai šv. Mišių liturgijai vadovavo Vilkaviškio vyskupas Rimantas Norvila. Koncelebravo vyskupas emeritas Juozas Žemaitis MIC, Lietuvos *Caritas* generalinis direktorius kunigas Robertas Grigas, Aleksoto ir Prienų dekanatų kunigai. Šv. Mišiose dalyvavo Vilkaviškio vyskupijos *Caritas* darbuotojai, gausus būrys tikinčiųjų, giedojo giesmininkai iš Šilavoto. Per homiliją kunigas Robertas Grigas sakė, jog prasminga, kad per palaimintojo Jurgio Matulaičio atleidus primenama Bažnyčios misija tarnauti vargstantiems. Bažnyčioje tokia tarnystė reiškiasi per *Caritas* organizaciją. Kun. R. Grigas *Caritas* struktūras palygino su Kristaus rankomis, siekiančiomis apkabinti vargstančiuosius, nelaiminguosius. „Pats paprasčiausias būdas, rodantis, kaip Dievas nori veikti, esame mes – Kristus nori matyti žmonių bėdas mūsų akimis, padėti jiems mūsų rankomis“, – sakė jis. Baigdamas kun. R. Grigas akcentavo, kad gero darymas kitiems yra ne mūsų nuopelnas, išskirtinumas, o Dievo duota dovana, tik šitaip galime patys eiti į Viešpatį, į mums skirtą laimės bendrystę su Viešpačiu. Pasibaigus šv. Mišioms visi sukalbėjo palaimintojo Jurgio Matulaičio litaniją prie palaimintojo relikvijų. Po agapės, kuri vyko naujuose Marijampolės šv. ark. Mykolo parapijos globos namuose, tikintieji vyko į palaimintojo Jurgio Matulaičio tėviškę Lūginėje.

Ketvirtąją palaimintojo Jurgio Matulaičio minėjimo dieną Marijampolės baziliką aplankė apie 250 trijų kunigų lydimų piligrimų iš Varmijos arkivyskupijos (Olsztyno, Lenkija), pėsčiomis keliaujančių į Vilniaus Aušros Vartų šventovę. Piligrimai pasimeldė prie palaimintojo Jurgio Matulaičio relikvijų ir šventė šv. Mišias. Jų pabaigoje piligrimus pasveikino Vilkaviškio vyskupas Rimantas Norvila ir padėkojo už jų tikėjimo liudijimą.

Kaip ir kiekvieną minėjimo dieną Marijampolės marijonų mokykloje vyko konferencija. Kan. K. Žemaitis pristatė lektorių – Vytauto Didžiojo universiteto teologijos mokslų daktarą prelatą V. S. Vaičiūną OFS. Prelegentas pasidalijo mintimis apie tikėjimo ir mokslo santykį, paskaitė keletą minčių iš amžininkų atsiminimų apie palaimintąjį. Kadangi ketvirtoji diena buvo skirta pedagogams ir švietimo darbuotojams, o jos šūkis – „Meile deganti širdis daug vertesnė nei bet koks mokslas“ (iš pal. Jurgio Matulaičio laiško), lektorius atkreipė klausytojų dėmesį į palaimintojo *Užrašus*, jo laiškus, paakindamas perskaityti juos ne vieną kartą. Prelatas pabrėžė dvasingumo svarbą, ragino ne tik gilintis į dvasines vertybes, bet ir jomis gyventi.

Po konferencijos šv. Mišių liturgijai bazilikoje vadovavo Vilkaviškio vyskupas Rimantas Norvila, koncelebravo Šakių dekanato kunigai. Pamaldose dalyvavo Kudirkos Naumiesčio parapijos vaikai, šiemet priėmę pirmąją Komuniją, giedojo Sintautų parapijos choristai. Homiliją sakęs prelatas V. S. Vaičiūnas OFS minėjo, jog yra du svarbūs dalykai – žmogaus intelek-

to vertybės ir dvasinės vertybės. Kai vienas iš jų sušlubuoja, matome parpuolimus. O prisikelti padeda Dievas. Prelatas pabrėžė, kad intelektą tobulinti yra visos sąlygos, bet dažnai pamirštama antroji žmogaus pusė – dvasinė. Čia pavyzdžiu gali būti palaimintasis Jurgis Matulaitis MIC: mokslo žinios buvo jo vidinio gyvenimo dalis. Pamokslininkas ragino prašyti palaimintojo užtarimo savo dvasiniam augimui, akino visus dirbti, melstis, rikiuotis dėl gražios savo tautos ir Bažnyčios ateities. Pasibaigus šv. Mišioms tikintieji meldėsi prie Palaimintojo Jurgio Matulaičio altoriaus.

Penktoji atlaidų diena (šūkis – „Štai aš, imk mane, daryk ką nori su mani mi“) buvo skirta pašvęstojo gyvenimo asmenims. Diena tradiciškai prasidėjo konferencija Marijampolės marijonų mokykloje. Švč. M. Marijos Nekaltojo Prasidėjimo vargdienių seserų vyresnioji ses. Ignė Marijošiūtė ypatingą dėmesį atkreipė į palaimintojo vienuolinio gyvenimo kelią, aiškino, kaip šis kelias pamažu atsiskleidžia palaimintojo Jurgio Matulaičio *Užrašuose*. Pasak jos, *Užrašai* – tai langas, pro kurį gali pamatyti palaimintojo vidų. Juose itin atsispindi vienuolinio gyvenimo troškimas. Dalydamasi savo išvalgomis apie palaimintojo *Užrašus*, ses. Ignė ypatingą dėmesį atkreipė į 1910 m. spalio – lapkričio įrašus, kur svarbiausia mintis – „viską daryti dėl didesnės Dievo garbės“.

Pasibaigus konferencijai, tikintieji rinkosi į Marijampolės baziliką, kur buvo adoruojamas Švč. Sakramentas, aukojamos šv. Mišios. Pamaldose dalyvavo Lazdijų dekanato kunigai ir tikintieji, pašvęstojo gyvenimo nariai. Giedojo Leipalingio parapijos choras. Šv. Mišioms vadovavo Vilkaviškio vyskupas Rimantas Norvila, pradžioje pakvietęs melstis už pašvęstojo gyvenimo asmenis, melsti pašaukimų. Per pamokslą Lietuvos marijonų provincijos vyresnysis kun. Vytautas Brilius MIC pabrėžė palaimintojo Jurgio indėlį kuriant vienuolijas ir atkreipė dėmesį, kad kiekvienas žmogus turi savo pašaukimą. Tas, kuris ateina save atiduoti, randa savo pašaukimą. Po šv. Mišių tikintieji meldėsi prie relikvijų, vėliau rinkosi į agapę Marijonų vienuolyno kieme, vyko į Lūginę. Atvykę į Lūginę susikaupė ir pasimelsti tikintieji rinkosi Pal. Jurgio Matulaičio koplyčioje, čia buvo giedamos giesmės, skaitomos ištraukos iš palaimintojo *Užrašų*.

Imsiu Tavo Sūnaus kryžių ir nešiu jį (iš *Užrašų*) – tai šeštosios palaimintojo Jurgio Matulaičio minėjimo dienos šūkis. Ši diena buvo skirta ligoniams ir medikams. Marijampolės marijonų vidurinėje mokykloje vykusioje konferencijoje visus pasveikino sveikatos apsaugos viceministrė Janina Kumpienė. Paskaitą skaitęs kun. prof. dr. Andrius Narbekovas ypatingą dėmesį atkreipė į gydytojo ir paciento santykius – tai dviejų asmenų lygiaverčiai santykiai. Anot jo, gydytojui reikia išmanyti, kad žmogus daug daugiau negu biologinė būtybė, žinoti, jog kartais galima pagydyti, dažnai palengvinti ir visada paguosti. Kunigas kalbėjo apie gydytojo etiką, apie tai, kad medicinos nepaprastos galios gali būti panaudotos geram ir blogam. Lektorius pasidžiaugė, kad Lietuvoje uždrausti bandymai su embrionais.

Pasibaigus konferencijai visi rinkosi į Baziliką. Čia adorotas Švč. Sakramentas. Šv. Mišių šventimui vadovavo vyskupas emeritas Juozas Žemaitis MIC. Šv. Mišiose meldėsi Vilkaviškio dekanato kunigai ir tikintieji, giedojo Vilkaviškio katedros choras. Vyskupas Juozas Žemaitis MIC, pasveikinęs palaimintąjį pagerbti susirinkusius maldininkus, paragino prašyti Dievo palaimos medicinos darbuotojams. Homiliją sakęs kun. prof. dr. Andrius Narbekovas atkreipė šv. Mišių dalyvių dėmesį į šv. Benediktą regulos mintį, jog ligoniams patarnauti reikia taip, kaip Kristui, kėlė klausimą, ką reiškia mylėti artimą, pabrėžė meilės ir gailingumo svarbą gydytojo darbe. Kunigas sakė, kad šiandienos pasaulyje liga priešpriešinama sveikatos, jaunystės kultui, ir mes jau nežvelgiame pasveikimo stebuklo. Ligonis, sergąs nepagydomai, yra tarsi priekaištas, primenantis mūsų trapumą.

Kun. **Mindaugas Kučinskas** atleistas iš Panevėžio Kristaus Karaliaus katedros vikaro pareigų ir paskirtas Panevėžio vysk. K. Paltaroko vidurinės mokyklos, Panevėžio sielovados centro ir visų jaunimo organizacijų Panevėžio apskrityje kapelionu.

-P-

Kunigų rekolekcijos

Liepos 16–18 d. Telšių katedroje trijų dienų rekolekcijas Telšių vyskupijos kunigams vedė Lietuvos Vyskupų Konferencijos generalinis sekretorius mons. bažn. t. dr. Gintaras Grušas.

Iš pradžių mons. G. Grušas akcentavo būtinybę rekolekcijų metu atverti savo širdis Šventosios Dvasios veikimui. Antroje konferencijoje rekolekcijų vedėjas kalbėjo apie tai, jog kiekvienas žmogus yra Švč. Trejybės atspindys. Krikšto sakramentu ir dalyvavimu Bažnyčios gyvenime esame įtraukti į Švč. Trejybės gyvenimą. Mes esame pašaukti į bendrystę ir nuolatinį ryšį su Dievu bei vieni su kitais.

Antrąją rekolekcijų dieną mons. Gintaras Grušas iškėlė svarbiausią žmogaus troškimą – būti panašiam į Tėvą. Tokiam tapatumui pašauktas kiekvienas vyras, kiekvienas tėvas, kiekvienas kunigas. Kunigui būtinas ryšys su Tėvu, kad tapatumas su Juo padėtų kuo geriau ir tobuliau atlikti patikėtą misiją. Antroji konferencija buvo skirta Šventosios Dvasios veikimui Bažnyčioje. Rekolekcijų vedėjas kvietė iš naujo įsimylėti savo kunigiškąją tarnystę, iš naujo atrasti save Bažnyčios gyvenime. Šventoji Dvasia teikia savo pagalbą suvokiant, jog Dievas panaudoja mus kaip savo įrankius.

Trečiąją rekolekcijų dieną abiejose konferencijose išsamiai kalbėta apie būtinybę nuolat grįžti prie savo tapatybės, vis atnaujinant savo augimą Dievo ir artimo meile. Šventumo siekimas – kiekvieno kunigo, kiekvieno krikščionio pareiga ir privilegija. Kiekvienam reikia nuolat sugrįžti prie esminių dalykų, kad būtų galima siekti tobulumo. Nuolat atrandant laiko Dievui įmanoma, atitrūkus nuo nesibaigiančių darbų, įsiveržti į Viešpaties artumą. Per ryšį su Dievu kunigas atkuria savo tapatybę ir bendrystę su Švč. Trejybe, tai – pagrindinis kunigiškojo gyvenimo uždavinys kasdienybėje.

Kiekvieną rekolekcijų dieną po konferencijų kartu su savo ganytoju Telšių vyskupu J. Boruta SJ bei Telšių vyskupu emeritu A. Vaičiūmi kunigai aukodavo šv. Mišias, kurių metu pamokslus sakė mons. G. Grušas. Pasukutinę rekolekcijų dieną mons. baž. t. dr. G. Grušui padėkos žodį tarė Telšių vyskupas J. Boruta SJ, kan. bažn. t. dr. A. Genutis, palinkėdami gausios Dievo palaimos. Rekolekcijos užbaigtos himnu *Te Deum laudamus*.

-kasab-

Švč. M. Marijos Škaplierinės atlidai Linkuvoje

Liepos 20–22 d. Linkuvoje švęsti Karmelio kalno Švč. Mergelės Marijos atlidai. Nedidelis Linkuvos miestelis Šiaulių vyskupijoje nuo seno garsėja Škaplierinės atlidais. Tai visos parapijos šventė: į atlidus tikintieji suvažiuoja iš įvairių Lietuvos kampelių, kasmet apsilanko tėvai karmelitai. Liepos 19 d. vakarą Pakruojo dekanato kunigai buvo susirinkę į Linkuvą šv. Mišių aukai bei Švč. Sakramento adoracijai. Pirmąją atlidų dieną, penktadienį, aukotos ketverios šv. Mišios, vakare garbintas Viešpats Švč. Sakramente. Liepos 21 d. pasirengta kanoninei vyskupo vizitacijai.

Šiaulių ganytojas Eugenijus Bartulis, trenkiant liaudiškos muzikos maršui, iškilmingai pasitiktas prie Linkuvos seniūnijos. Čia jis susitiko su įvairių bendruomenių, klubų nariais, kurių Linkuvoje net trylika. Su ganytojišku rūpesčiu išklauses žmones, ganytojas kalbėjo apie šeimų būrelių, ateitinių, skautų, valančių atsiradimo šioje parapijoje būtinybę.

Vidurdienį, Šiaulių vyskupui įmetus į krepšį kamuolį, prasidėjo sporto šventė. Vėliau Linkuvos klebonas kun. Saulius Paliūnas ganytoją lydėjo į Ūdekų, Triškonių, Guostagalio kaimus. Kartu į susitikimus važiavo ir Linkuvos seniūnė Kazimiera Bacevičienė. Minėtų kaimų bendruomenės, suaugę ir vaikai, ganytoją sutiko su muzika, eilių posmais, gėlėmis, vaisėmis. Ūdekuose prie kelio grojo plačiai linksmomis dainomis garsėjanti kaimo kapela „Lakšūtė“. Kultūros namų bibliotekoje aplankyta Modestos Plačiakienės paroda „Peizažų akvarelės“. „Ačiū, kad suradote laiko pabūti su mumis – linksmomis ir kenčiančiais. Daugeliui iš mūsų kryžius bus lengvesnis“, – džiaugėsi Triškonių

Užuot buvęs mums brolis ar sesuo, jis tampa svetimas. „Daug dalykų pasikeitė, bet Jėzaus kvietimas liko tas pats, į jį atsiliiepti galime vykdydami gailestingumą“, – sakė kun. A. Narbekovas. Homiliją baigdamas jis pacitavo motinos Teresės iš Kalkutos žodžius: „Atiduodami kitiems viską, ką turite, jūs rizikuojate likti nuogi, bet vis dėlto atiduokite.“

Po šv. Mišių prie Palaimintojo Jurgio Matulaičio altoriaus buvo kalbama litanija, meldžiamasi, kad palaimintasis būtų paskelbtas šventuoju, sugiedota giesmė *Marija, Marija*. Šeštoji atlidų diena baigta agape Marijonų vienuolyno kieme ir susibūrimu palaimintojo tėviškėje Lūginėje.

„Žiūrėkime, kad stovėtume šalia Kristaus“ – tokie žodžiai iš palaimintojo *Užrašų* buvo skirti vaikų ir jaunimo dienai. Ši diena prasidėjo šv. Mišiomis, kurias aukėjo kunigas Linas Šipavičius MIC. Jaudinamai skambėjo Marijampolės šv. arkangelo Mykolo parapijos vaikų choro atliekamos giesmės prie Palaimintojo Jurgio Matulaičio altoriaus. Po šv. Mišių vaikai lankėsi palaimintojo tėviškėje. Kelionėje sesuo Daiva Staskevičiūtė SF pasakojo apie palaimintojo vaikystę. Prie palaimintojo koplyčios, vadovaujami ses. Daivutės, vaikai kartu su tėvais giesmėmis garbino Dievą, žaidė žaidimus, žiūrėjo trumpą spektakliuką apie kopą ir debesėlį, pasiaukojusį, kad pražystų gėlės. Ses. Daivutė paaiškino, kad šis trumpas vaidinimas primena palaimintojo Jurgio Matulaičio aukojimąsi, jo troškimą sudegti „kaip ta žvakė ant altoriaus nuo darbo kaitros ir meilės ugnies“ Dievui ir jo Bažnyčiai. Po giesmių ir vaidinimo vaikai uždegtas žvakutes nešė prie palaimintojo altoriaus. Iškilmingo ir džiugaus minėjimo pabaigoje į dangų pakilo įvairiaspalviai aitvarai.

Tuo metu Marijampolės bazilikoje vyko Švč. Sakramento adoracija. Vėliau šv. Mišias aukėjo Vilkaviškio vyskupas Rimantas Norvila, vyskupas emeritas Juozas Žemaitis MIC, Marijampolės dekanato kunigai ir kunigai svečiai. Ganytojas pakvietė visus melstis už vaikus ir jaunimą. Šv. Mišiose dalyvavo Marijonų vicegenerolas Marekas Szczepaniakas MIC, giedojo Marijampolės miesto choras „Suvalkija“, vadovaujamas V. Junevičienės. Homiliją sakęs kunigas Pawelas Chudzikas MIC kalbėjo apie palaimintojo santykį su vaikais ir jaunimu, atkreipė dėmesį į pal. Jurgio Matulaičio rūpinimąsi našlaičiais, ragino tėvus daugiau laiko praleisti su savo vaikais, priminė palaimintojo mintį, kad auklėjimas – tai ne tik proto lavinimas, bet ir dorumas bei vedimas Dievop. Jis akino tėvus ir krikšto tėvus nepamiršti per vaikų krikštą duoto pasižadėjimo savo gyvenimo pavyzdžiu rodyti, kaip reikia katalikiškai gyventi, akcentavo palaimintojo Jurgio Matulaičio mintį, jog gerumu galima daugiau laimėti negu jėga.

Po agapės Marijonų vienuolyno kieme, bažnyčios šventoriuje būrėsi jaunimas, besiruošias į piligriminį žygį palaimintojo tėviškėn. Ypatingo pagyrimo nusipelnė jaunieji piligrimai iš Kalvarijos, į Marijampolę atkeliavę pėsčiomis. Visus piligrimus Marijampolės bazilikos šventoriuje palaimino Vilkaviškio vyskupas Rimantas Norvila. Lūginėje susirinko 120 piligrimų iš dešimties parapijų. Pal. Jurgio Matulaičio koplyčioje šv. Mišias, kuriose dalyvavo apie 200 tikinčiųjų, aukėjo keturi kunigai. Pasibaigus šv. Mišioms jų dalyviai buvo pavaišinti kareiviška koše. Po vakariinės koncertavo krikščioniškos muzikos grupė „Life time“. Jaunimui skirta programa tęsėsi iki sekmadienio sumos šv. Mišių.

Tarsi atsiliiepdami į palaimintojo *Užrašuose* esančius žodžius: „Surink mus ir suvesk vienybėn, kad garbintume Tavo šventą vardą“, pagrindinę atlidų dieną į Marijampolės baziliką rinkosi tikintieji iš visos Lietuvos. Iškilmingas palaimintojo arkivyskupo Jurgio Matulaičio 20 metų paskelbimo palaimintuoju minėjimas prasidėjo šv. Mišiomis. Į iškilmes atvyko daug garbingų svečių: apaštališkasis nuncijus arkivyskupas Peteris Stephanas Zurbriggenas, LVK pirmininkas, Kauno arkivyskupas metropolitas Sigi-

tas Tamkevičius SJ, Ryšių tarp Lenkijos ir Lietuvos vyskupų konferencijų tarybos pirmininkas iš Lenkijos pusės, Elko vyskupas Jerzy Mazuras SVD, Drohiczyno vyskupas Antoni Pacyfikas Dydyczius OFM Cap., Varmijos (Olsztyno) arkivyskupijos augziliaras vyskupas Jacekas Jezierskis, kiti dignitoriai iš Lenkijos ir Lietuvos. Šv. Mišioms vadovavo nuncijus arkiv. Peteris Stephanas Zurbriggenas. Visus pasveikino Vilkaviškio vyskupas Rimantas Norvila, buvo perskaitytas ir marijonų vicegenerolo Mareko Szczepaneko MIC sveikinimas. Į tikinčiuosius lietuviškai kreipėsi apaštališkasis nuncijus arkiv. P. S. Zurbriggenas, sakydamas, jog yra įpareigotas perduoti popiežiaus palaiminimą kaip jo palankumo ir meilės ženklą.

Sakydamas homiliją Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius SJ atkreipė dėmesį į palaimintojo asmenybę, keldamas klausimą, kuo palaimintasis aktualus Lietuvai po dvidešimties metų. Pasak jo, pal. Jurgis Matulaitis primena, kokį kunigų, vienuolių, vyskupų reikia Bažnyčiai. Palaimintajam kunigystė nebuvo profesija, jis pasiaukodamas tarnavo Dievui ir jo tautai ten, kur Bažnyčios buvo siunčiamas. Žodžiai *Blogi nugalėk gerumu* buvo įrašyti ne tik jo herbe, bet ir širdyje. Homiliją arkivyskupas baigė akcentuodamas, kad šiandien Lietuvai reikia šventumo, reikia pozityviai maistančių ir dirbančių vyrų bei moterų. Šv. Mišios užbaigtos palaiminimu, kurį popiežiaus Benedikto XVI vardu suteikė apaštališkasis nuncijus arkivyskupas P. S. Zurbriggenas. Po šv. Mišių vyko Viešpaties pagerbimas Eucharistinėje procesijoje ir susikaupimas prie palaimintojo Jurgio Matulaičio relikvijų bazilikoje.

Palaimintojo Jurgio Matulaičio MIC atlidai baigėsi agape ir nuotaikingu Erikos ir Česlovo Kriščiūnų šeimos iš Kaišiadorių koncertu Marijonų vienuolyno kieme.

-rs-

Didieji Žemaičių Kalvarijos atlidai

Didieji Žemaičių Kalvarijos atlidai šiemet prasidėjo liepos 1 d. Nuo vidudienio į netoli Žemaičių Kalvarijos esantį Panų kalną iš visos Telšių vyskupijos ir kitų vyskupijų rinkosi Marijos legiono nariai. Jiems konferenciją apie veiklą Bažnyčioje ir pačios Bažnyčios veiklą pasaulyje skaitė Plungės parapijos vikaras kun. Eduardas Steponavičius, o meditacijai tema „Eikite į visą pasaulį ir skelbkite Evangeliją“ medžiagą pateikė kan. teol. lic. A. Sabaliauskas. Po susikaupimo ir bendros agapės aukotos šv. Mišios. Vėliau Marijos legiono nariai iš Plungės, Palangos Akmenės, Radviliškio ir kitų parapijų su savo vėliavomis pėsčiomis maldinga procesija patraukė iš Panų kalno į Žemaičių Kalvarijos šventovę, kur didieji Žemaičių Kalvarijos atlidai prasidėjo iškilmingais vakariniais mišparais. Žemaičių Kalvarijos bazilikoje iškilmingiems mišparams vadovavo Telšių vyskupas J. Boruta SJ, juose dalyvavo popiežiaus Benedikto XVI atstovas Lietuvoje apaštališkasis nuncijus arkivyskupas dr. Peteris Stephanas Zurbriggenas, nuncijaus sekretorius mons. dr. Jean-Francois Lantheaume, Žemaičių Kalvarijos bazilikos kapitulos kanauninkai ir gausus tikinčiųjų būrys. Giedojo Klaipėdos choralo studijos choralistai ir Žemaičių Kalvarijos bazilikos sumos choras. Susirinkusiesiems sveikinimo žodį tarė apaštališkasis nuncijus, o homiliją pasakė Telšių vyskupijos ganytojas.

Liepos 2-ąją – pirmąją atlidų dieną – melstasi už žemdirbius ir ūkininkus. Ši diena buvo skirta Telšių dekanato tikintiesiems. Pagrindinėms šv. Mišioms vadovavo Kaišiadorių vyskupas J. Matulaitis, koncelebravo nuncijus arkiv. dr. Peteris Stephanas Zurbriggenas, nuncijaus sekretorius mons. dr. Jean-Francois Lantheaume, prel. dr. J. Šiurys ir nemažas būrys kunigų. Šv. Mišių pradžioje į gausiai susirinkusius tikinčiuosius kreipėsi apaštališkasis nuncijus. Jis visus pasveikino popiežiaus Benedikto XVI vardu ir kvietė būti ištikimus Jėzui Kristui ir jo Bažnyčiai, kaip ir mūsų

bendruomenė. Čia susitikime su ganytoju dalyvavo daug įvairaus amžiaus vaikų. Sustoję kartu su vyskupu į ratą jie giedojo giesmes, bėgo mamoms rodyti gautus paveikslukus. Guostagalio kaimo bendruomenė ovacijomis priėmė vyskupo žodžius, kad kiekvienoje šeimoje turėtų būti ne mažiau nei po tris vaikus. Apie šio kaimo bendruomenę pasakojo Guostagalio seniūnas, pagrindinės mokyklos direktorius bei bendruomenės pirmininkė.

Vaišingai svečius priėmė Linkuvos socialinių paslaugų centras. Čia gyvenančios močiutės ir seneliai prisiminė dainas, deklamavo, pasakojo apie save, dažnus ir labai laukiamus klebono vizitus. Prie Linkuvos gimnazijos durų ganytoją pasitiko gimnazijos direktorius, mokytojų būrelis. Kalbėta apie mokyklos kasdienybę, atsirandančią tradiciją į baigimo atestatų teikimo iškilmes kviesti parapijos kleboną. Vyskupas prisiminė, kaip jam pačiam teko dėstyti seminarijoje, ragino mokytojus semtis išminties iš Šventojo Rašto.

Linkavičių kaime aplankyta Linkuvos pensionatas. Labai nuoširdžiai, stovėdami prie apipintų vartų, ganytoją sutiko pensio gyventojai. Vyskupas taip pat aplankė Linkuvoje įsikūrusias Švč. Nekaltosios Mergelės Marijos seserų tarnaičių kongregacijos seseris. Grįžusių į kleboniją jau laukė Linkuvos parapijos dvylikos žmonių taryba. Čia, kaip ir kitur, pasidžiaugta nuveiktais darbais, pasidalyta problemomis, aptarti problemų sprendimo būdai, ateities planai.

Iš klebonijos išėjusio vyskupo jau laukė žmonės, sudarę gyvą grandinę iki pat centrinių šventoriaus vartų. Šiuo gyvuoju koridoriumi Šiaulių vyskupas iškilmingai įžengė į Linkuvos bažnyčią. Klebonas Saulius Paliūnas pateikė ataskaitą, kurioje prisiminta Linkuvos parapijos, bažnyčios, išlikusio karmelitų vienuolyno istorija. Esminis parapijos ir parapijiečių uždavinys, anot Linkuvos klebono, – viską atnaujinti Kristuje, aktyviai ir nuoširdžiai įsitraukti į Bažnyčios gyvenimą; įprasminti savo gyvenimą tarnaujant Dievui ir artimui. Šv. Mišias aukojo Šiaulių vyskupas Eugenijus Bartulis.

Tiek vizitacijos metu lankydamas bendruomenes, tiek per pamokslą ganytojas kalbėjo apie tvirtos, gražios, darnios šeimos svarbą. Čia perimami el-

gesio, tradicijų, tikėjimo pavyzdžiai. Tikėjimas, malda gali padėti įveikti šeimas sargdinančias negeroves: alkoholizmą, skyrybas, gyvenimą nesuistiukus, nesirūpinimą vaikais. Svarbu rūpintis šeimomis, „kad Lietuva būtų auganti, o ne mirštant tauta“, – sakė ganytojas, teigdamas, jog neverta kurti grandiozinių ateities planų, bet verčiau po mažą žingsnelį eiti į priekį, taip auginanti ant gėrio pamatų naują Lietuvą.

Po šv. Mišių Linkuvos kultūros namų kiemelyje Šiaulių vyskupas ir bendruomenė linksmi vakarojo su etnografiniu ansambliu „Linkava“, kaimo kapela, svečiais iš Pakruojo „Sidabrinė šarma“.

Trečiąją atlaidų dieną, sekmadienį, bažnyčia buvo pilnutėlė. Kaip ir kasmet, iš Joniškėlio Švč. Trejybės parapijos atkeliavo piligrimai – per 20 jaunų žmonių. Sumos šv. Mišias aukojo Šiaulių ganytojas Eugenijus Bartulis. Dalyvavo karmelitų vienuoliai iš Europos, pulkas kunigų svečių iš kitų vyskupijų, giedojo Linkuvos parapijos choras. Per pamokslą Šiaulių ganytojas ragino tikinčiuosius kuo dažniau atsiversti Evangeliją.

-irat-

Marijos paveikslas Žaiginio parapijoje

Liepos 8 d. iš Lyduvėnų į Žaiginio šv. Antano Paduviečio parapijos bažnyčią (Raseinių raj.) atkeliavo Šiluvos Švenčiausiosios Dievo Motinos Marijos paveikslas kopija. Žaiginio tikintieji, nepaisydami visą savaitgalį šėlusios liūtės, iškilmingai sutiko Šiluvos Mariją prie miestelio ribos. Giedodama giesmes Marijos garbei, parapijiečių procesija, skambant senosios varpinės varpai, varpeliams, paveikslą palydėjo į bažnyčią. Paveikslas sutikimo iškilme atvykęs Raseinių r. mero pavaduotojas Antanas Vizbaras perdavė rajono savivaldybės dovaną – arnotą su išsiuvinėta Mergele Marija su Kūdikiu ant rankų. Šv. Mišias aukojo kūrė tik parapijoje pradėjęs dirbti kunigas Andrius Alminas. Po šv. Mišių visi susirinko pabūti kartu, pasidžiaugti savo gražiais darbais.

Visą savaitę iki liepos 15 d. žmonės lankė Marijos paveikslą, buvo kalbamas rožinis, giedama šv. Mergelės Marijos litanija, adoruotas Švč. Sak-

protėviai. Nuncijus priminė, kad Marija, mūsų Motina, veda mus prie savo sūnaus Jėzaus ir kviečia sutikti tą, kuris apie save pasakė: „Aš esu kelias, tiesa ir gyvenimas“ (Jn 14, 6). Pamokslą pasakė Kaišiadorių vyskupijos ganytojas. Jis kalbėjo apie darnios krikščioniškos šeimos svarbą Bažnyčioje ir visuomenėje. Šalia pavyzdinių šeimų dažnai pastebimos ir tos, kurias ženklina silpni santuokiniai ryšiai, aborto žaizdos, demografinė krizė, negebėjimas savo vaikams perduoti autentiškų vertybių arba remtis į Bažnyčią, gyvenimo mokytoją. „Kur Dievas tampa didis, ten žmogus nepasidaro mažas: ten didis tampa žmogus, o pasaulis šviesus“, – sakė pamokslininkas. Po iškilmingos sumos vyskupų ir kunigų vadovaujama tikinčiųjų procesija išėjo į Kalnus, kur giedodami giesmes ir maldas apmąstė Kristaus kančią ir jo begalinę meilę žmonėms.

Liepos 3 d. Žemaičių Kalvarijos šventovėje melstasi už ligonius ir įvairias priklausomybes turinčius žmones. Pagrindinėms šv. Mišioms vadovavo Vilniaus vyskupas augziliaras J. Tunaitis. Per pamokslą vyskupas kvietė ligonius bei jais besirūpinančius pavesti Dievo meilei ir gailėstingumui. Pamokslininkas sakė, jog kančia yra žmogaus gyvenimo ir istorijos dalis. Žmogui privalu išmokyti ją priimti ir nugalėti. Labai sunku tai padaryti be Kristaus kryžiaus malonės. Liga ir mirtis, sujungta su Viešpaties kančia, tiesa, išlieka mūsų žemiškoje egzistencijoje, tačiau netenka savo neigiamos prasmės. Vyskupas, baigdamas savo pamokslą, kalbėjo, jog kryžiaus papėdėje tyliai kenčia ir Švenčiausioji Nekaltai Pradėtoji Mergelė Marija. Ji ypatingu būdu dalyvauja savo Sūnaus kančiose ir, Jėzaus testamentu tapusi visos žmonijos Motina, yra pasirengusi užtarti kiekvieną. Po iškilmingos sumos sunkiai galintys vaikščioti kartu su viešiniu vyskupu ejo Kryžiaus kelią bazilikoje, o kiti dideliu būriu giedodami giesmes lankė kopytėles.

Liepos 4-ąją – kunigų ir ministrantų dieną – į Žemaičių Kalvarijos šventovę rinkosi Mažeikių dekanato tikintieji. Iškilmingai sumai vadovavo ir pamokslą jos metu pasakė Panevėžio vyskupas emeritas teol. lic. J. Preikšas. Gausiai susirinkusiems maldininkams vyskupas J. Preikšas kalbėjo apie kunigystės žemeje svarbą ir būtinybę siekiant išganymo. Kunigystė ne profesija, ne partija, bet pašaukimas. Dievo pašauktas ir pašventintas jaunuolis kunigu lieka iki pat mirties. Kristaus vėliavą jis privalo nešti iki paskutinio savo širdies dūžio. Kunigas gelbsti žmogų nuo baimės ir pavojingos tuštumos, kuri sieloje atsiranda nutolus nuo Dievo ir atsigręžus į pasaulio siūlomus stabus. Kunigo misija kurti meilės civilizaciją. Šiai užduočiai atlikti jis pasitelkia Kristaus – vyriausiojo Kunigo paliktas priemonės: aukoja šv. Mišių auką, skelbia Evangeliją, teikia sakramentus. Baigdamas pamokslą vyskupas visus kvietė nuoširdžiai melsti pašaukimų ir dvasinį luomą bei melstis už šeimas, kuriose ir subręsta pašaukimai ir kunigystė. Po iškilmingų šv. Mišių tikintieji kartu su vyskupu giedodami Kalnus apmąstė Kristaus kančią ir jo begalinę meilę žmonėms.

Liepos 5-ąją melstasi už tikybos mokytojus ir katechetus. Nuo pat ryto į Žemaičių Kalvarijos kultūros centrą rinkosi tikybos mokytojai ir katechetai iš visos vyskupijos. Konferenciją jiems vedė Vilniaus arkikatedros bazilikos administratorius kun. teol. lic. R. Doveika, žodį tarė Telšių vyskupas J. Boruta SJ, Vilkaviškio vyskupas R. Norvila ir Lietuvos Vyskupų Konferencijos delegatas užsienio lietuviams katalikams prel. E. J. Putrišas. Po konferencijos visi rinkosi į bazilikoje aukojamas pagrindines šv. Mišias. Jų koncelebracijai vadovavo ir pamokslą pasakė Vilkaviškio vyskupas R. Norvila. Šv. Mišių metu giedojo Palangos, Kretingos ir Salantų parapijų chorai. Per pamokslą vyskupas priminė, jog tikybos mokytojas įpareigotas perteikti tikėjimo tiesas ir tikėjimo patirtį jaunajai kartai, ir nors tai nėra lengva, tą pareigą reikia džiugiai ir uoliai vykdyti. Po šv. Mišių, vadovaujami vyskupo, tikintieji išėjo į Kalnus. Vėliau bazilikoje susirinkusiems Telšių vyskupijos tikybos mokytojams ir katechetams vys-

kupas J. Boruta SJ įteikė kanoninius siuntimus. Po visų iškilmių surengta graži popietė ir agapė Žemaičių Kalvarijos parapijos salėje.

Liepos 6 d. tikintieji šventovėje meldėsi už parapijas ir parapijų bendruomenes. Pagrindinėms šv. Mišioms vadovavo ir pamokslą jų metu pasakė Panevėžio vyskupas J. Kauneckas. Gausiai susirinkusiems tikintiesiems vyskupas kalbėjo apie lietuvių tautą ir jos garbingą praeitį. Jei ne Mindaugo mirtis, Lietuvoje krikščioniškosios vertybės būtų suradusios atgarsį jau XI-II a. Vyskupas ragino tikinčiuosius būti tvirtais krikščionimis ir savo tautos, savo valstybės ir, žinoma, Bažnyčios patriotais. Kviesdamas maldai už Lietuvą ir parapijas, Panevėžio ganytojas pabrėžė, jog norint išlikti būtina pirmiausia atsiklausti maldai. Po šv. Mišių tikintieji, vadovaujami vyskupo, išėjo į Kalnus, kur apmąstė Kristaus išganomąjį darbą.

Liepos 7-ąją melstasi už medikus ir šeimos centrų darbuotojus. Pagrindinių šv. Mišių koncelebracijai vadovavo Vilniaus arkivyskupas metropolitas kardinolas Audrys Juozas Bačkis. Sakydamas pamokslą kardinolas tikintiesiems priminė Bažnyčios misiją ir veiklą šioje žemėje. Kardinolas kalbėjo apie būtinybę gerai parengti jaunavedžius šeimos gyvenimui, socialinės veiklos svarbą. Kalbėdamas apie benamių ir beglobių vaikų situaciją, jis pabrėžė meilės, kurios reikia norint išugdyti visavertį visuomenės ir Bažnyčios narį, patirtį. Tokią atsakomybę turi prisiimti krikščioniškos bendruomenės ir šeimos, nes tam jos yra pašauktos. Po šv. Mišių, nesiliaujant lietui, tikintieji, vadovaujami kardinolo ir Telšių vyskupo, Kalnus giedojo ir Kristaus kančią apmąstė bazilikos viduje. Vėliau medikai pabendravo susirinkę į Parengiamojo kurso patalpas.

Šios dienos vakaras buvo skirtas jaunimui. Vakarą šv. Mišias, kuriose dalyvavo jaunuoliai iš visos Telšių vyskupijos, aukėjo vyskupo J. Borutos SJ vadovaujami Telšių vyskupijos jaunimo dvasios tėvai. Po šv. Mišių jaunimas ėjo Žemaičių Kalvarijos Kryžiaus kelią, kuriame pamokslus pasakė tėvas Adolfas Pudžemys OFM.

Liepos 8-ąją, pagrindinę atleidų dieną, melstasi už šeimas. Pagrindinių šv. Mišių koncelebracijai vadovavo Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius SJ. Sakydamas pamokslą Kauno ganytojas tvirtino, jog šeimos instituciją šiandien gali išgelbėti tik Dievas. Šeima kaip vertybė vis mažiau vertinama šių dienų visuomenėje, todėl ją reikia stiprinti ir gaivinti. Šiandien Bažnyčia yra kone vienintelė institucija, mėginanti padėti šeimai. Ganytojas kvietė nuoširdžiai melstis už šeimas, kad jos būtų prikeltos gyvenimui.

Liepos 9 d. buvo skirta *Caritas* ir katalikiškosioms organizacijoms. Pagrindinių šv. Mišių koncelebracijai vadovavo Šiaulių vyskupas E. Bartulis. Per pamokslą vyskupas priminė Evangelijos žodžius: *kiek kartų tai padarėte vienam iš šitų mažiausiųjų mano brolių, man padarėte*. Parapijose būtina vykdyti meilės ir aukos darbus, nes visas kliūtis ir sunkumus galima įveikti dalijant žmonėms gerumą. „Esame pašaukti kurti dangų ir Dievo karalystę žemėje. Reikia priartinti žmones prie Dievo ir dangaus, o tam reikia mūsų darbų ir maldų“, – sakė vyskupas. Jis kvietė melstis už *Caritas* ir visus katalikiškųjų organizacijų narius, kad vykdydami artimo meilės darbus šie išliktų ištikimi savo pašaukimui. Po šv. Mišių pagrindinei procesijai į Kalnus vadovavo Šiaulių vyskupas, po jos *Caritas* darbuotojai rinkosi į agapę Žemaičių Kalvarijos parapijos salėje.

Liepos 10 d. dėmesys skirtas išeiviams iš Lietuvos. Iškilmingai sumai vadovavo Telšių vyskupas emeritas Antanas Vaičius, pamokslą pasakė Telšių vyskupo ordinaro sekretorius kan. bažn. t. lic. R. Saunorius. Jis kalbėjo apie išvykstančius iš Lietuvos žmones, kurie užsienyje ieško geresnio gyvenimo ir nutolsta nuo Dievo, nes neištraukia į katalikiškas bendruo-

ramentas. Žaiginio Pranciškaus Šivickio pagrindinės mokyklos mokiniai, vargonininko Arūno Kuviko suburti į chorą, giedojo giesmes, pritardami dūdelėmis, gitaromis. Žaiginiškiai meldėsi už parapijos ligonius, atstumtuosius, kenčiančius, už ūkininkus, žemės ir miškų ūkio darbuotojus, už šeimas, vaikus, jaunimą, mokytojus.

Nuo 2004 m. čia įgyvendinama parapijos bažnyčios atnaujinimo programa. Bažnyčios atnaujinimo darbus remia Raseinių r. savivaldybė, Kauno kurija, patys Žaiginio tikintieji. Per keletus metus bažnyčia atgijo, atjaunėjo: išdažytas bažnyčios vidus, išorė, pastatytas naujas altorius, įvedus apšvietimą, naujai sužibo Kristaus kančios kelio paveikslai. Šiais metais rekonstruojama varpinė, bus atnaujintas takas į bažnyčią. Paveikslų lankymosi metu parapijoje viešėjęs vyskupas augziliaras Jonas Ivanauskas gėrėjosi parapijos žmonių pastangomis atnaujinti savo bažnyčią. Tad tą savaitę melstasi ir už bažnyčios statytojus, aukotojus, geradarius, už kunigus, prisidėjusius prie bažnyčios atnaujinimo.

-rš-

Adoruotojų piligrimystė

Liepos 13 d. Šiluvoje Marijos dieną šventė kaip piligrimai atvykę Jurbarko dekanato tikintieji ir Kauno arkivyskupijos adoruotojos. Jau tapo tradicija šią Švč. M. Marijos garbei skirtą dieną pradėti piligrimine eisena į Šiluvą pėsčiomis nuo Katauskių gyvenvietės. Šįsyk pėsčiomis su malda keliavo ne tik gausūs organizuotai iš įvairių Jurbarko dekanato parapijų atvykę maldininkai, bet ir apie pusšimtis arkivyskupijos adoruotojų, pasipuošusių savo procesijų drabužiais. Maldininkų būrį tądien papildė ir Eucharistinio Jėzaus seserys, šį rudenį minėsančios 60-ąsias kongregacijos įsteigimo metines. Piligrimai žygiavo ne įprastu asfaltuotu keliu, bet per mišką čia rengiamu piligriminiu taku.

Šiluvoje iki pagrindinių šv. Mišių tikintiesiems patarnavo Jurbarko dekanato dvasininkai, jiems talkino kartu atvykę šio krašto tikintieji. Rožinio maldai Apsireiškimo koplyčioje vadovavo Eržvilko ir Vadžgirio parapijų klebonas kun. Virgilijus Rutkūnas, koplyčioje šv. Mišias aukėjo Seredžiaus parapijos klebonas kun. Virginijus Lenktaitis. Švč. M. Marijos Gimimo

bazilikoje Švč. Sakramento adoraciją surengė veliuniškiai, vadovaujami kun. Artūro Stanevičiaus. Giedojo Vadžgiriio sakralinės muzikos ansamblis, Jurbarko Švč. Trejybės parapijos choras.

Pilnutėlėje bazilikoje Eucharistijos liturgijai vadovavo Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius, koncelebravo vyskupas augziliaras Jonas Ivanauskas, Panevėžio vyskupas emeritas Juozas Preikšas, Kaišiadorių vyskupas Juozapas Matulaitis, Šiaulių vyskupas Eugenijus Bartulis. Homiliją sakęs vysk. J. Ivanauskas pabrėžė būtinybę savo gyvenimą nuolat būti nukreipus į Kristų. Išskirtinė susitikimo su Kristumi vieta, pasak ganytojo, yra Šventasis Raštas, kuriame, ieškodami tiesos ir supratimo, atrandame ir savo pačių gyvenimą, galime suprasti jo kryptį. Linkėdamas, kad Dievo ir Marijos artuma Šiluvoje stiprintų gyvą tikėjimą, ganytojas pabrėžė, jog „Dievo Motina Marija priglaudžia kiekvieną žmogų, visiems dovanoja savo Sūnų, kad turėtume gyvenimą, kad apsiečiame jo turėtume“.

Prieš suteikdamas ganytojišką palaiminimą arkiv. S. Tamkevičius nuoširdžiai padėkojo piligriminio žygio ir pamaldų dalyviams iš Jurbarko dekanato, vyskupams, adoruotojoms, seserims vienuolėms. Ganytojas pakvietė melstis už jubiliejus švenčiančius Šiaulių vyskupiją ir jos ganytoją E. Bartulį, malda ir auka paremti pradėtus sakralinės erdvės tarp Apsireiškimo koplyčios ir bazilikos tvarkymo darbus.

Po pamaldų Jurbarko dekanato tikintieji džiaugėsi bendryste linksmoje agapėje Jono Pauliaus II namuose. Arkivyskupijos adoruotojos, lydimos savo vadovų, tuo metu susitiko su Eucharistinio Jėzaus seserimis Šiluvos kultūros namų salėje. Būdamos labai skirtingo amžiaus (nuo aštuonerių iki septyniasdešimties metų) adoruotojos turėjo kuo pasidalyti. Jaunesniosios išreiškė norą dažniau susitikti, vyresniosios prisiminė savo tarnavimą sovietmečiu. Šioje pirmą kartą arkivyskupijos mastu surengtoje adoruotojų šventėje devynios aktyviausios ir uoliausios jaunosios adoruotojos iš Čekiškės, Ariogalos, Girdžių, Vilkijos ir Kauno arkikatedros bazilikos buvo apdovanotos atminimo dovanėlėmis.

-kasp-

menes, nesidomi ir nedalyvauja katalikų parapijų gyvenime. Kanauninkas kvietė visus nuoširdžiai melstis už išeivius iš Lietuvos, kad jie išlaikytų savo tautinę ir religinę tapatybę. „Maldos vienybė testiprina visus lietuvius, išsibarsčiusius po visus žemynus“, – sakė jis. Po šv. Mišių didelis maldininkų būrys patraukė į Kalnus, kur apmąstydami Kristaus kančią meldėsi tos dienos intencijomis.

Liepos 11 d. melstasi už visas Lietuvos kunigų seminarias ir vienuolijas. Pagrindinėms šv. Mišioms vadovavo ir pamokslą jų metu pasakė Vilkaiviškio vyskupas emeritas J. Žemaitis MIC. Vyskupas priminė, jog Bažnyčią – mistinį Kristaus Kūną sudaro pakrikštyti tikintieji bei vyskupai, kunigai, vienuoliai ir vienuolės. Kunigas ir vienuolis pirmiausia turi rūpintis kitų žmonių išganymu ir tikėjimo gilimu. Vyskupas taip pat priminė skaudžią sovietmečio patirtį, kai buvo ribojamas klierikų skaičius, persekiojami tikintieji, trukdoma kunigams dirbti, o vienuolijos buvo griežtai draudžiamos. Nepaisant to, Katalikų Bažnyčios veikla Lietuvoje nebuvo sužlugdyta. Vyskupas kvietė tikinčiuosius karštai melstis prašant pašaukimų į kunigystę ir vienuolystę, kad Lietuvoje nepritrūktų kunigų, tęsiančių Kristaus pradėtą darbą žemėje. Po šv. Mišių svečias vyskupas ir Telšių vyskupijos ganytojas vadovavo Kryžiaus kelią apmąstančiai tikinčiųjų procesijai bazilikos viduje.

Liepos 12 d. buvo skirta Žemaičių Kalvarijos parapijai. Tą dieną 10 val. šv. Mišiose Telšių vyskupas J. Boruta SJ dešimčiai jaunuolių suteikė Sutvirtinimo sakramentą. Per pamokslą ganytojas kalbėjo apie tikėjimo malonę ir Šventosios Dvasios dovanų svarbą šiandieniam kataliko gyvenime. Jis priminė būtinybę švęsti sekmadienį, kasdien melstis, praktikuoti sakramentus. Šios priemonės yra būtinos einant tikėjimo keliu ir siekiant šventumo. Ganytojas taip pat pabrėžė Sutvirtinimo sakramento reikšmę.

Vyskupas J. Boruta SJ taip pat vadovavo pagrindinėms šv. Mišioms. Pamokslo metu jis tikinčiuosius supažindino su Bažnyčios mokymu apie šeimą. Ganytojas išsamiai kalbėjo apie Santuokos sakramento svarbą tikinčio ir šeimą kuriančio žmogaus gyvenime. Gyvenantieji ne bažnytinėje santuokoje ir negalintys dėl tam tikrų priežasčių priimti Santuokos sakramentą vis dėlto gali gauti iš Viešpaties atsivertimo ir išganymo malonę, jei ištvermingai melsis, atgailaus ir mylės. Vyskupas priminė, jog visiems yra galimybė pasiekti išganymą, nes Dievo meilė yra skirta visiems, tik reikia pastangų, troškimo ir geros valios einant išganymo keliu ir artinantis prie malonių šaltinio – Viešpaties. Po šv. Mišių ir Kalnų Telšių vyskupas atsisveikindamas su maldininkais kvietė atvykti į Žemaičių Kalvarijos šventovę ne tik per didžiuosius atlaidus: Dievo Motina – Krikščioniškų šeimų Karalienė čia visų laukia ir savo malones dalija visuomet.

Nuo liepos 2 iki liepos 8 d. kiekvieną atlaidų dieną pagrindines šv. Mišias iš Žemaičių Kalvarijos šventovės tiesiogiai transliuodavo *Marijos radijas*.
-kasab-

Šiaulių vyskupija šventė 10 metų jubiliejų

Liepos 12–15 d. Šiaulių vyskupija šventė savo 10 metų jubiliejų. 1997 m. gegužės 28 d. popiežius Jonas Paulius II Lietuvoje įsteigė Šiaulių vyskupiją ir jos ganytoju paskyrė tuometinį Kauno tarpdiecezinės kunigų seminarijos rektorių kun. Eugenijų Bartulį. Birželio 29 d. Eugenijus Bartulis Kauno arkikatedroje bazilikoje buvo išventintas Šiaulių vyskupijos vyskupu, o liepos 13 d. iškilmingai įžengė į Šiaulių šv. Petro ir Povilo katedrą.

Dešimtmečiui skirti vyskupijos renginiai vyko nuo pat metų pradžios visoje Šiaulių vyskupijoje. Daug dėmesio skirta vaikams. Jie turėjo galimybę dalyvauti visus mokslo metus trukusiame konkurse „Kelkis eik! Tavo tikė-

jimas išgelbėjo tave“ (Lk 17, 19), piligriminiame žygyje „už gyvybę“ į Kryžių kalną, Kairiuose bei Žagarėje vaikams ir jaunimui organizuotos muzikos šventės. Šeimoms dėmesys skirtas tradicinės šeimų šventės metu. Akademinei bendruomenei pristatyti du leidiniai: Loretos Bartkevičiūtės-Valienės albumas „Liturginiai rūbai“ bei Šiaulių vyskupijos dešimtmečiui dedikuota Alfonso Motuzo monografija „Kelmės krašto katalikiška etninė kultūra“. Ypatinga dovana buvo šv. Kūdikielio Jėzaus Teresės relikvijų kelionė po vyskupiją. Visuose vyskupijos dekanatuose – Kelmėje, Joniškėje, Pakruojyje, Radviliškyje – organizuoti jubiliejiniai koncertai. Renginiuose dalyvavo Šiaulių vyskupas Eugenijus Bartulis, iškilmes pradėdamas šventų Mišių auka. Didelio dėmesio bei žmonių antplūdžio sulaukė liepos 12–15 d. Šiauliuose vykę pagrindiniai jubiliejiniai renginiai.

Liepos 12 d. į Šiaulių katedrą susirinko beveik visi vyskupijos kunigai. Susirinkta, anot Šiaulių ganytojo, padėkoti už dešimties metų laikotarpį, atsiprašyti už klaidas ir nuodėmes bei išgylinti į Viešpaties rodomą begalinę meilę. Šv. Mišias aukojęs Šiaulių vyskupas pamokslo metu kreipėsi tiek į kunigus, tiek į visus tikinčiuosius, teigdamas, kad Viešpaties siuntimas liudyti žmonėms Dievo karalystę ir dalytis tikėjimo džiaugsmu skiriamas visiems. Po šv. Mišių, vyskupo vadovaujami kunigai, vienuoliai ir pasauliečiai iškeliavo į Kryžių kalną. Ganytojas teigė, kad ši piligriminė maldinga kelionė su rožiniu rankoje ir giesmėmis yra dar viena galimybė atsiprašyti Viešpaties ir paprašyti tikrosios palaimos ateities apaštališkajame darbe. Į Kryžių kalną nešamas kryžius, vyskupo žodžiais tariant, liudija norą eiti paskui Kristų nešant savo gyvenimo kryžių. Vyskupijos dešimtmečiui skirtas kryžius buvo pastatytas bei pašventintas Kryžių kalne.

Liepos 13-ąją, Šiaulių vyskupo Eugenijaus Bartulio ingresso dieną, buvo surengta Švč. Sakramento adoracija. Pakaitomis Švenčiausiąjį pagarbinti klaupeši kongregacijų seserys, draugijų, ansamblių nariai, šeimos. Prieš šv. Mišias adoravo Šiaulių vyskupijos kunigai. Vakare Šiaulių vyskupas Eugenijus Bartulis kartu su apaštališkuoju nuncijumi, Kauno arkivyskupu metropolitu, Kaišiadorių, Panevėžio, Vilkaviškio, Telšių vyskupais, kunigais aukojo šv. Mišias. Pamokslo metu Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius prisiminė, kaip prieš dešimtį metų buvo svarstoma galimybė Lietuvoje įsteigti naują vyskupiją, kaip Šventasis Tėvas Jonas Paulius II įsteigė Šiaulių vyskupiją ir paskyrė vyskupą. Kauno arkivyskupija, anot metropolito, patyrė tam tikrą nuostolį: neteko trečdalyo vyskupijos parapijų, prarado visame pasaulyje garsų Kryžių kalną, o svarbiausia, „neteko vieno iš geriausių sielovadininkų, kuris atėjo į Šiaulius kaip ganytojas“. „Tačiau, manau, kad Bažnyčia laimėjo. Neabejoju, kad laimėjo visas šitas kraštas ir konkrečiai Šiauliai, nes niekada čia nebūtų tiek gyvybės, jei čia nebūtų vyskupijos centro“, – sakė arkivyskupas.

Po šv. Mišių iškilminga eiseną patraukė kino ir kultūros centro „Saulė“ link, kur į koncertą susirinko visų Šiaulių vyskupijos dekanatų tikintieji. Pilnutėlėje salėje rodyta misterija „Šaukiuosi tavo vardo, Viešpatie“. Dalyvavo: Šiaulių dramos teatro aktoriai, Valstybinis kamerinis choras „Polifonija“, Lietuvos kamerinis orkestras, Šv. Cecilijos religinis folklorinis ansamblis, vaikų choreografinis kolektyvas „Želmenėliai“.

Tardamas įžangos žodį, Šiaulių vyskupas Eugenijus Bartulis atkreipė dėmesį į aktorių perteiktas pranašo Jeremijo raudas. „Pranašas Jeremijas šaukėsi Viešpaties vardo, matydamas savo silpnumą ir tautos pražūtį, – sakė Šiaulių ganytojas, – todėl šiandien, matydami savo silpnumą, taip pat šaukiamės Viešpaties pagalbos... Marijos užtarimas telydi mus, toliau eikime drąsiai, trokšdami, kad linksmoji Evangelijos naujiena pasiektų kiekvieno Šiaulių vyskupijos gyventoją širdį ir ne tik – visos Lietuvos žmonių širdis“, – sakė Šiaulių vyskupas.

Mišių patarnautojų stovykla

Vasarą šv. Mišių patarnautojai iš Telšių vyskupijos parapijų tradiciškai renkausi į Žemaičių Kalvarijoje esančias parengiamojo kurso patalpas, kur rengiamos jiems skirtos stovyklos. Pirmą tokią stovyklą šiais metais Telšių vyskupijos jaunimo centro ir Telšių vyskupo V. Borisevičiaus kunigų seminarijos iniciatyva jaunesiems ministrantams buvo surengta birželio mėnesį, tuo tarpu vyresnieji rinkosi liepos 19 d.

Pirmąją stovyklos dieną, kurios tema „Būk mano ir Viešpaties draugas“, susirinkę šv. Mišių patarnautojai buvo supažindinti su programa. Berniukus ir stovyklos vadovus pasveikino Telšių vyskupo V. Borisevičiaus kunigų seminarijos parengiamojo kurso prefektas kan. teol. lic. A. Sabaliauskas. Apie stovyklos paskirtį ir uždavinius kalbėjo pagrindinė stovyklos koordinatore Janina Šalkauskytė, stovyklautojams prisistatė jų būrelių vadovai – keturi šeštojo ir vienas pirmojo kurso Telšių vyskupo V. Borisevičiaus kunigų seminarijos klierikai bei Telšių vyskupijos jaunimo centro atstovė šioje stovykloje Rita Dirgėlaitė. Susipažinus ir būreliams prisistatčius, apmąstyta tema „Būk mano ir Viešpaties draugas“. Vėliau stovyklautojai atliko kūrybinę užduotį pagal dienos temą, ruošėsi vakarinėms šv. Mišioms, aktyviai dalyvavo liturgijoje.

Antrąją stovyklos dieną Mišių patarnautojai kviesti susimąstyti, kaip ir kodėl reikia švęsti Kristų šeimose. Po teminio užsiėmimo mokytasi giedoti šv. Mišiose, ministrantai turėjo liturginę praktiką. Popiet jaunuoliai įsitraukė į talką parapijoje. Vakariinių šv. Mišių koncelebracijai vadovavo ir pamokslą daugiau nei dvidešimčiai į stovyklą susirinkusių Mišių patarnautojų pasakė jų pasveikinti atvykęs Telšių vyskupas J. Boruta SJ. Sakydamas pamokslą ganytojas ragino jaunuolius būti išsvermingus pasirinkus Kristų ir tą tarnystę, kurią jie vykdo. Buvimas arčiausiai altoriaus patarnaujant šv. Mišiose yra tikra Dievo malonė, teikiama jaunam žmogui. Po šv. Mišių vyskupas kiekvienam ministrantui asmeniškai įteikė atminimo dovanėles. Vakare visi stovyklos dalyviai su degančiomis žvakėmis išėjo į Žemaičių Kalvarijos kryžiaus kelio kalnus, kur giedodami Kalnų giesmes ir klausydami Židikų klebono kun. V. Vaidilos pateikiamų mąstymų gilinosi į Kristaus kančios prasmę ir Dievo meilę žmonijai.

Trečiosios dienos tema buvo „Tarnaukime žmonėse esančiam Kristui“. Po pietų stovyklautojai išvyko į Šventąją. Vykdami į pajūrį jie aplankė Alsėdžius, Rainius, Varnius, Laukuva, Rietava, ten esančias bažnyčias ir kitas įžymias vietas, susipažino su jų istorija bei sužinojo šių vietovių svarbą vyskupijai ir visai Lietuvai. Vakare jie dalyvavo šv. Mišiose Šventosios bažnyčioje, po to grožėjosi jūra.

Paskutinioji stovyklos diena buvo skirta apmąstyti Kristaus kvietimui: „Eikite į visą pasaulį ir skelbkite Evangeliją“. Ministrantai per iškilmingas šv. Mišias bazilikoje patarnavo prie altoriaus ir giedojo šv. Mišių giesmes.

-kasab-

Dėmesys katalikiškajai etninei kultūrai

Liepos 17–20 d. Kelmėje vykusių žemaičių etninio muzikavimo ir liaudies amatų vasaros kursų, rengiamų jau dvidešimtą kartą, metu didelis dėmesys buvo skirtas katalikiškajai etninei kultūrai. Liepos 17 d. per kursų atidarymo šventę pristatyta VDU profesoriaus habil. dr. Alfonso Motuzo monografija „Kelmės krašto katalikiška etninė kultūra“.

Vyskupas Eugenijus Bartulis teigiamai įvertino šį mokslinį darbą. Monografijoje atskleista Kelmės krašto katalikiška etninė kultūra, suformavusi šio krašto savitumą, pateikti išsamūs sakralinių vietų, liaudies pamaldumo praktikų, apeiginių papročių, muzikos tyrinėjimai, iškelta ir pagrįsta hipotezė, kad Kelmės krašto katalikiškąją kultūrą suformavo čia veikę vienuolynai, vietinė dvasininkija bei brolijos. „Labai miela, – sakė Šiaulių vyskupas, – kad išryškinta Šventųjų laiptų koplyčia Tytuvėnuose, atskiri maldingumo elementai, tokie kaip atsiklaupimas, žegnojimas.“

Pats prof. Alfonsas Motuzas prisiminė, kaip prieš dvidešimt metų, kai buvo pakviestas į minėtus kursus mokyti vaikų groti pučiamaisiais liaudiškais instrumentais, pradėjo važinėti po aplinkinius kaimus ir rinkti giesmes ir maldingumo papročius. Tyrinėjimų metu jis pastebėjęs, kad Kelmės krašte, kitaip nei kitur, iškeliamas Dievo Motinos kultas. Gausių aplodismentų susilaukė profesoriaus pateikti argumentai, kad šiose apylinkėse paplitusios liaudies dainos yra perėmu-

Kauno arkivyskupą metropolitą Sigitą Tamkevičių salėje giedama „Tėvyne brangi“ nukėlė į praeitį, kai saugumo kalėjime ši Maironio giesmė buvo reikalinga panašiai, kaip slapta aukojamos Mišios. „Norėčiau palinkėti visiems Šiaulių krašto žmonėms, kad brangintų šias šaknis: Dievą ir Tėvynę“, – sakė arkivyskupas.

Apaštališkasis nuncijus Lietuvoje arkivyskupas dr. Peteris Stephanas Zurbiggenas perdavė šventojo Tėvo Benedikto XVI sveikinimą ir suteikė apaštališkąjį palaiminimą. „10 metų jūs plukdote Dievo tautą, kuri keliauja Šiaulių vyskupijoje. Visi jūs, apdovanoti įvairiomis malonėmis, turite mylėti savo vyskupiją ir sekti Kristumi, kuris yra Kelias, Tiesa ir Gyvenimas. Visi kartu: vyskupas, kunigai, diakonai, vienuoliai ir pasauliečiai, privalote šiandien iš naujo paliudyti tvirtą siekį tęsti savo kelionę su Petru. Jei išlaikysite šitą meilės ir tikėjimo ryšį su Kristaus vietininku ir vienybę su vyskupu ir kunigais, jo bendradarbiais, Šiaulių vyskupija dar labiau augs darnos ir sutarimo dvasia“, – kalbėjo nuncijus.

Liepos 15 d. visose Šiaulių vyskupijos parapijose aukotos padėkos šv. Mišios. Šiaulių katedroje vidurdienį jas aukojė Šiaulių vyskupas Eugenijus Bartulis. Į pamaldas atvyko Šiaulių miesto ir rajono valdžios, apskrities savivaldybių atstovai, seniūnai, Seimo nariai. „Esu dėkingas, – sakė ganytojas, – kad galime būti vieno dangaus Tėvo šeima, kad visi kartu susirinkome atsigaivinti prie amžinojo meilės šaltinio.“ Homiliją vyskupas siejo su sekmadienio Evangelijos skaitiniu. Samariečio parodyta meilė skatina nebijoti prisiartinti ir padėti artimui gydyti žaizdas. „Visos mūsų institucijos tam ir skirtos, kad būtų gera gyventi tėvynėje Lietuvoje“, – sakė ganytojas, išreikšdamas padėką vyskupijos kunigams, vienuoliams ir vienuolėms. Dėkota įvairių pasaulietinių vyskupijoje besidarbuojančių organizacijų, bendruomenių nariams, visiems prisidedantiems prie Bažnyčios puoselėjimo ir gražinimo, Dievo žodžio skleidimo. Ganytojas ragino kiekvieną būti savo sielos restauratoriumi, kad „žvelgdami į ateities vyskupijos gyvenimą, mokydamiesi iš šventosios Teresėlės, kurtume dangų žemėje“. Šv. Mišios užbaigtos padėkos himnu „Tave, Dieve, garbinam“.

Baigiamasis jubiliejaus akcentas – šventinis koncertas Šiaulių dramos teatre. Renginį vedė Šiaulių dramos teatro aktorė Olita Dautartaitė, režisavo Šiaulių dramos teatro režisierė Regina Steponavičiūtė. Jubiliejinis koncertas dramos teatre buvo ir džiugus, ir iškilmingas. Meninėje programoje šoko, dainavo, giedojo kolektyvai, savo talentais puošiantys daugelį vyskupijos renginių: vaikų choreografinis kolektyvas „Želmenėliai“, Šv. Cecilijos religinis folklorinis ansamblis, atlikęs specialiai vyskupijos dešimtmečiui sukurtą giesmę, vaikų vokalo studija *Ro-ko-ko*. Liaudies dainomis visus sveikino į svečius atvažiuavęs ansamblis „Blezdinga“ ir Veronika Povilionienė. Jaudinamai iškilmingai skambėjo Dramos teatro aktorės Nomados Bėčiūtės skaitytos psalmės, kartu su Šiaulių vaikų centro studijos vaikais deklamotas himnas meilei.

Gausūs susirinkusiųjų sveikinimai bei linkėjimai parodė tikrą meilę ir pagarbą. Filmo apie Šiaulių vyskupijos 10-ties metų kelią autoriaus Daliaus Ramanausko teigimu, į antrąjį dešimtmetį Šiaulių vyskupija žengia su entuziazmu ir džiaugsmu.

-irat-

Kryžių kalno atlidai

Liepos 29 d. vyko jau tradiciniai Kryžių kalno atlidai. 11 val. apie tris šimtus piligrimų, vadovaujamų Šiaulių vyskupo Eugenijaus Bartulio, nuo Šiaulių katedros pajudėjo į Kryžių kalną. Piligrimų neišgąsdino nei prasi-dėjusi kruša, nei kiaurai merkęs lietus, nei žaibai bei virš pat galvų griaudėjęs griauštinis. Palaukę, kol jis nurims, maldininkai toliau tęsė Rožinio maldą ir į Kryžių kalną atžygiavo giedodami giesmes Švč. Mergelei Ma-

rijai. Čia juos pasitiko dar gausesnis būrys atlaidų dalyvių. Dieną prieš tai čia jau buvo atkeliavęs Vadaktų jaunimas, per tris dienas nuėjęs daugiau nei 70 km. Norėdami paminėti Vadaktų parapijos 635 metų jubiliejų, 12–19 m. jaunuoliai atnešė į atlaidus kryžius.

Kryžių kalno atlaidai, jau šviečiant saulei, prasidėjo Atgailos pamaldomis. 15 val. šv. Mišių liturgijai vadovavo Šiaulių vyskupas Eugenijus Bartulis, koncelebravo Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius, Panevėžio vyskupas Jonas Kauneckas, Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ, Kaišiadorių vyskupas Juozapas Matulaitis, Lietuvos Vyskupų Konferencijos generalinis sekretorius mons. Gintaras Grušas, Lietuvos kariuomenės vyriausiasis kapelionas pulkininkas leitenantas kun. Juozas Gražulis. Pamokslo metu vyskupas Jonas Kauneckas kalbėjo apie kryžius ir apie tai, kaip šiandien jo norima visokiais būdais išvengti. „Iš tiesų, – sakė vyskupas, – kryžius yra malonės ženklas. Jis išlaisvina, atnaujina, perkeičia. Daugybė motinų, aukodamos savo kančias už nuklydusius vaikus, džiaugėsi jų atsivertimu.“ Šv. Mišių metu giedojo Lietuvos kariuomenės Vilniaus įgulos karininkų ramovės vyrų choras „Aidas“.

-irat-

Eucharistiniai kongresai Kauno arkivyskupijoje

Kėdainių dekanatas

Liepos 13–15 d. vyko Kėdainių dekanato Eucharistinis kongresas, pavadintas „Šlovinsiu Viešpatį visą gyvenimą“. Penktadienį kongresas prasidėjo atsiprašymo, sutaikinimo, permaldavimo ir pagarbos Švč. Sakramentui diena Kėdainių šv. Juozapo bažnyčioje. Nuo pat ryto daugumos dekanato parapijų tikintieji (ir suaugę, ir vaikai) adoravo Švč. Sakramentą, šios dienos pamaldų dalyviai klausėsi kunigų vedamų katechezijų, buvo kalbamas rožinis, litanijos, giedamos giesmės. Per visą dieną buvo galima pasinaudoti Sutaikinimo sakramento malone ir priimti Komuniją. Tą dieną pamaldos baigtos palaiminimu Švč. Sakramentu. Eucharistijos adoracija visą šeštadienį vyko Šv. Jurgio bažnyčioje.

Eucharistinio kongreso proga Dotnuvos parapijoje šeštadienį surengta Jaunimo diena. Į ją susirinko daugiau kaip 300 jaunų žmonių. Dotnuvos bažnyčia buvo papušta baltais balandžiais, o vienuolynas – kongreso emblema, plakatais su jaunimo mintimis apie Eucharistiją. Po šv. Mišių jaunuoliai rašė savo maldavimus, kuriuos vėliau kartu su kitomis kukliomis jaunatviškomis dovanėlėmis įteikė arkivyskupui Sigitui Tamkevičiui. Būrys jaunų žmonių, dalyvavusių konferencijoje Eucharistijos tema, po pietų išsirengė į piligriminį žygį: iš Dotnuvos pėsčiomis keliauta į Kėdaines, į Šv. Juozapo bažnyčioje restauruoto altoriaus pašventinimo iškilmes. Prie šios dramatišką istoriją išgyvenusios medinės bažnyčios (sovietmečiu beveik 30 metų buvusios gamyklos sandėliu ir sugražintos tikintiesiems 1991 m.) jaunosius piligrimus pasitiko kongreso proga Kėdainiuose apsilankę arkivyskupas Sigitas Tamkevičius, augziliaras vyskupas Jonas Ivanauskas, mons. Adolfas Grušas, Kauno I dekanato dekanas mons. Vytautas Grigavičius, Kėdainių dekanas kun. Gintaras Pūras.

Iškilmingose vakaro šv. Mišiose Šv. Juozapo bažnyčioje, be daugybės tikinčiųjų, dalyvavo ir šeimų dienos, surengtos Josvainių parapijoje, dalyviai. Šeimų šventėje Josvainiuose šeštadienį dalyvavo 170 žmonių, kartu meldęsi, klausėsi paskaitų, draugiškai bendravę ir vakarop visi drauge sugrįžę į Kėdaines.

Pamaldoms ir po kelių šimtų metų pirmą kartą atnaujinto didžiojo altoriaus pašventinimo apeigoms vadovavo arkiv. S. Tamkevičius. Savo homilijoje ganytojas išreiškė viltį, jog ir švenčiamas kongresas, kuriam nuoširdžiai rengėsi dekanato žmonės, ir visas pasirengimo Šiluvos jubiliejui

sios grigališkojo choralo toną. „Bažnyčioje buvo giedama lenkiškai arba lotyniškai. Nesuprasdami žodžių, kaimo žmonės išsinešdavo melodiją, kuriai pritaikydavo savo žodžius“, – aiškino profesorius. Šias mintis iliustravo Kelmės krašto Žalpių giesmininkai bei Šiaulių šv. Cecilijos krikščioniškos muzikos ansamblis.

-irat-

Grigališkojo choralo savaitė

Liepos 22–29 d. Lietuvos šv. Kazimiero seserų kongregacijos Pažaislio vienuolyne jau antrą kartą vykusio Grigališkojo choralo savaitė *Pažaislis 2007* užbaigta Pažaislio Švč. M. Marijos Apsilankymo bažnyčioje surengtu stovyklos dalyvių koncertu bei šv. Mišiomis, kurias lotyniškai celebravo t. Danielius Saulnier OSB, stovyklos vyriausiasis mokytojas, Solesmes benediktinų vienuolis, Romos popiežiškojo muzikos instituto dėstytojas.

Visą savaitę daugiau nei 50 stovyklos dalyvių gyveno studijų ir maldos ritmu. Grigališkojo choralo paslapčių, be kun. D. Saulnier, mokė jo mokiniai: Paryžiaus šv. Ignaco bažnyčios choro vadovė Asta Timukaitė-Lemiesle, Vilniaus grigališkojo choro *Schola Gregoriana Vilnensis* vadovė Živilė Stonytė, Kauno seminarijos ir Jėzuitų bažnyčių choralo giesmininkų vadovai Milda Paulikaitė-Gricienė ir Irenėjas Urbonavičius. Dalyvių sielovada rūpinosi Vytauto Didžiojo universiteto docentas kun. dr. Romualdas Dulskis, paskaitas skaitė bei dvasines konferencijas vedė Vilniaus Dievo Gailestingumo šventovės rektorius kun. Vaidas Vaišvilas ir Vilniaus arkikatedros bazilikos vikaras kun. Kęstutis Smilgevičius.

-dj-

Keliais žodžiais

Šiluva. Rugsėjo 1–6 d. Šiluvoje vyko menininkų asociacijos „Idėjų upė“ surengtas sakralaus meno pleneras „Signum sacrum“. Jame dalyvavo dešimt jaunų profesionalių skulptūros, tapybos, grafikos, fotografijos, konceptualaus meno kūrėjų. Plenero metu sukurtais kūriniais siekta išreikšti „amžiną sakralumo poreikį ir šiuolaikiška menine forma įkūnyti prieš 400 metų Švč. Mergelės Marijos šioje vietoje pasakytus žodžius: *Čia buvo garbinamas mano Sūnus...*“. Plenero, kurį rėmė Raseinių m. savi-

valdybė, LR kultūros ministerija, Kauno apskrities viršininko administracija, metu sukurti darbai rugpjūčio 13 d. pristatyti Šiluvos Jono Pauliaus II namuose.

-kasp-

Kirdeikiai. Šiais metais Kirdeikių šv. Jono Krikštytojo bažnyčia švenčia savo 80 metų jubiliejų. Ta proga birželio 24 d. – švenčiant Šv. Jono Krikštytojo atlaidus – aukotos iškilmingos šv. Mišios. Kaišiadorių vyskupas J. Matulaitis suteikė Sutvirtinimo sakramentą 32 sutvirtinamiesiems. Šv. Mišių metu giedojo parapijos choras, vadovaujamas vargonininkės Julės Vakietienės. Parapijos klebonas kun. Jurgis Kazlauskas pasirūpino atnaujinti bažnyčios fasadą, restauruoti varpinę ir koplytstulpį bažnyčios šventoriuje. Jubiliejaus proga prie Pakaso ežero taip pat pastatyti metų laikus simbolizuojantys keturi koplytstulpiai. Juos išdrožė Kirdeikių parapijos medžio drožėjai. Koplytstulpiai pašventinti rugpjūčio 15 d., per Žolinės atlaidus.

-jv-

Klaidos atitaisymas

„Bažnyčios žinių“ 13–14 numeryje paskelbtoje žinutėje „Dvasingumo puoselėjimo popietė“ įsivėlė klaida. Turi būti: šv. Mišias aukojo Ramūnas Mizgiris. Atsiprašome.

laikas ugdys supratimą, jog Eucharistija, šv. Mišios yra didžiausias žmonių turtas ir dvasinis maistas. Arkivyskupas atkreipė dėmesį į bažnyčios globėją šv. Juozapą ir ragino melsti jo užtarimo, ypač vyrams, kad jie šventojo, kuris rūpinosi Šventosios Šeimos saugumu, pavyzdžiu mokytųsi globoti ir gerbti moteris, šeimas.

Liepos 15 d., sekmadienio, vidurdienį prie Kėdainių šv. Juozapo bažnyčios arkivyskupijos ganytojų ir dekanato kunigų aukotose šv. Mišiose melstasi už visą dekanato bendruomenę. Prieš šias iškilmingas pamaldas, miestui liudijant tikėjimą ir vienybę, buvo einama Eucharistijos procesija Radvilų, Skongalio, Didžiąja, J. Basanavičiaus, J. Telegos, Josvainių ir Radvilų gatvėmis. Per šv. Mišias homiliją pasakė vysk. J. Ivanauskas. Giedojo jungtinis parapijų choras (115 giesmininkų). Tarp gausių Eucharistijos liturgijos dalyvių, pasipuošusių specialiais kongreso ženkliais bei skarelėmis, buvo LR Prezidento patarėjas jaunimo reikalams Arūnas Kučikas, Seimo narė Vida Baltraitienė, miesto valdžios atstovai.

-kdi, kasp-

Jonavos dekanatas

Liepos 21–22 d. Eucharistinių kongresą šventė Jonavos dekanato tikinčiųjų bendruomenė. Progos paliudyti savo tikėjimo vienybę ir atnaujinti pagarbą Eucharistijai nepraleido daugelis dekanato parapijų krikščionių.

Šeštadienis, liepos 21 d., buvo skirtas šeimų ir luomų tarnystei. Tikintieji meldė pašaukimų į dvasinį luomą, meldėsi už šeimas bei jaunimą. Jauniui buvo numatyta ir speciali katechezės valandėlė. Apie tai, kaip šiuolaikiniame pasaulyje būti krikščioniu, su jaunuoliais kalbėjo Arūnas Kučikas, LR Prezidento konsultantas jaunimo klausimais. Po paskaitos laukė jaunimo suruošta agapė Šv. apaštalo Jokūbo parapijos namuose. Vėliau parapijiečiai Jonavos kultūros centro mažojoje salėje žiūrėjo R. Benigni filmą „Tigras ir sniegas“, pasakojantį apie begalinę meilę, tikėjimą ir viltį. Prieš vakarines šv. Mišias dekanato tikintieji buvo pakviesti pasiklausti paskaitos apie santuoką ir sutuoktinių santykius. Ją skaičiusi VDU Šeimos ir santuokos instituto bendradarbis dokt. Birutė Obelenienė reiškė susirūpinimą dėl dabartinės tendencijos gyventi poroje nesusituokus bei taip nuvertinti santuokos institutą. Po šv. Mišių parapijiečiai rikiavosi procesijai – į naujos bažnyčios statymo vietą buvo nešamas kryžius. Tikinčiųjų bendruomenei talkino Ruklos mokomojo pulko kariai. Šventindamas statomą kryžių Jonavos dekanas kun. Audrius Mikitiukas kalbėjo: „Mūsų laukia didelis uždavinys – pastatyti bažnyčią. Ir kuo didingesnės jos norėsimė, tuo daugiau vargo teks įdėti. Tačiau Dievo garbei tai daryti verta.“

Sekmadienis kongresą švenčiantiems tikintiesiems buvo ypatinga diena. Bendruomenę aplankė vyskupas augziliaras Jonas Ivanauskas bei Kauno arkivyskupijos dekanai. Kartu su ganytojais Jonavos dekanato parapijiečiai iškilminga procesija su Švč. Sakramentu ėjo miesto gatvėmis. Tai buvo išskirtinė proga paliudyti savo tikėjimą ir parodyti katalikų bendruomenės vienybę. Vidurdienį Šv. apašt. Jokūbo bažnyčios šventoriuje buvo švenčiama iškilminga Eucharistijos liturgija, kurios metu melstasi už Jonavos dekanato parapijiečius, šeimas, jaunimą, ganytojus. „Šalia visų troškimų, siekių, žmogui labiausiai reikia Dievo, – homilijoje kalbėjo vysk. J. Ivanauskas. – Didelės galimybės kartais gali būti nelaimingo gyvenimo priežastis, todėl pirmiausia reikia pasirūpinti ne materialine, o dvasine gerove, ir tai turi prasidėti pirmiausia šeimoje.“ Vyskupas taip pat pabrėžė, jog kongresas kartu yra ir pasirengimas Švč. Mergelės Marijos apsireiškimo Šiluvoje 400 metų jubiliejui. Po šv. Mišių tikinčiųjų laukė agapė ir koncertas, kuriame dalyvavo Jonavos rajono kaimo kapelų kolektyvai. Parapijos namuose įsikūrusiame Jaunimo centre laukė smagūs užsiėmimai, o vėliau – jaunimo vakaronė Kultūros centro mažojoje salėje.

-bs-

IŠGELBĖTŲJŲ BŪRYS

21 eilinis sekmadienis (C)

Iz 66, 18–21; Žyd 12, 5–7. 11–13; Lk 13, 22–30

Žmogus klausia Jėzų apie būsimų išgelbėtųjų skaičių. Iš nuogaštingo klausimo galima numanyti, jog šis skaičius būsiąs labai mažas. Veikiausiai žmogui padarė įspūdį griežti Jėzaus mokymo reikalavimai. Šis klausimas nebuvo vien žaismingas smalsavimas, jis atspindėjo aštrią polemiką. Vieni manė, jog Izraelis būsiąs išgelbėtas kolektyviai kaip tautos visuma. Kiti buvo labai pesimistiški: būsią daugiau prarastųjų negu išganytųjų. Jėzus tiesiai nesako, ar išgelbėtųjų bus daug, ar mažai. Tai Dievo reikalas, ir tokiais atvejais žmogui reikia pažaboti savo smalsumą. Klausimas apie išgelbėtųjų skaičių yra antrinis. Svarbiausia – čia Jėzus kreipiasi būtent į savo klausytojus, taip pat ir mus – yra tai, kad mes būtume tarp išgelbėtųjų. Jėzus nukreipia žmonių dėmesį nuo skaičių į asmeninį likimą. Žinoma, natūralu manyti, kad tikimybė būti išgelbėtam tuo didesnė, juo didesnis bus išgelbėtųjų skaičius. Tačiau Jėzus atmeta tokią mąstyseną. Nepakanka vien išganyto tikėtinumo, reikia tikrumo.

Čia būtina kovoti, tarsi gresiant mirties pavojui žūtbūtinai veržtis pro siauras duris. Tai panašu į gelbėjimąsi pro avarinį išėjimą iš gaisro apimto pastato. Jėzus sako, kad daugeliui nepavyks išsigelbėti. Mums klausimai: kodėl? kiek bus tokių? Ar jie nepakankamai stengėsi? Ar per greitai pasidavė? lieka atviri. Šiuo atveju netikrumas yra geras dalykas, jis ragina ieškoti atsako.

Jėzaus palyginimas apie išganytą plėtojamas toliau. Anksčiau kalbėjęs apie ankštus vartus, dabar jis prabyla apie uždarytas duris. Tai reiškia, kad išganytas yra ribota ir vienkartinė galimybė: prapuola pasibaigus kvietimo laikui. Yra tokio neatitaisomo pavėlavimo galimybė. Čia negelbsti pigūs paguodimai, esą mūsų Viešpats nėra piktas ar pagiežingas. Šia Šventojo Rašto vieta vaizduojama labai aiški grėsmė. Iš tikrųjų nepaprastai liūdna, jei durys tarp jo ir mūsų turės būti galutinai uždarytos. Tuomet ir visažinantis Viešpats mūsų daugiau nebepažins. Šis Jėzaus įspėjimas galioja kiekvienam ir nerimta viltis išimčių. Jėzus atmeta savo amžininkų žydų lūkesčius, kad jie būsią išganyti dėl kilmės bendrystės. Pasirodo, kad vien bendrauti su Jėzumi prie stalo nepakanka. Čia galima paklausti savęs, ar kartais mūsų bendravimas su Jėzumi prie Eucharistijos stalo nėra vien formalus sąžinės nuraminimo ritualas. Jėzus atvirai sako savo amžininkams, jog išganyto negarantuoja gyvenama vieta, laikas, pilietybė. Reikia būti Jėzaus mokiniu ir sekti Jėzų. Kas nepaisė šio kvietimo, nepaisė Dievo valios. Žmogui, nevykdžiusiam Dievo valios, pagal žydų tikėjimo tradiciją išsakomas prakeikimas. Jėzaus paveikslas nėra tik saldus.

Šie žodžiai nuskamba Luko evangelijoje, kurioje randame jaudinančių Dievo gailėstingumo liudijimų, ypač palyginimuose apie sūnų palaidūną, gailėstingąjį samarietį, muitininką Zachiejų, atgailaujančią nusidėjėlę. Tas pats Jėzus dabar taria griežtai nuskambantį įspėjimą. Čia galime prisiminti ir kitą Luko papasakotą istoriją apie turtuolį ir Lozorijų. Aišku, kad turtuolis, žemiškajame gyvenime visai nekreipęs dėmesio į vargšo Lozoriaus kančias, nusipelnė baumės ir negali tikėtis išsigelbėti teisindamasis ar atsiprašinėdamas.

Jėzus vaizduoja savo tautiečių liūdną likimą. Išrinktosios tautos šventieji protėviai Abraomas, Izaokas ir Jokūbas drauge su iškiliaisiais pranašais bus regimi Dievo karalystėje. Tačiau netikintys žydai į ją nebus priimti. Tikėjimo protėviai kažką reiškia tik tam, kas laikosi panašaus tikėjimo, kuriuo jie gyveno. Vien kraujo giminystės, kuriai tokią reikšmę teikė žydai, nepakanka. Matydami tokią galutinę katastrofą ir būdami atstumti, jie grieš dantimis iš apmaudo.

Į išrinktųjų būrį (šį palyginimą turime prisitaikyti ir mes, krikščionys) iš keturių pasaulio šalių renkasi išganytieji žmonės. Jie sėda už puotos stalo Dangaus karalystėje, pakviesti į artimiausią vidinę bendrystę su Viešpačiu. Čia nesvarbi jų odos spalva, kalba ar kultūra. Dangaus karalystė yra paskelbta visiems ir visiems atvira. Jėzus atkreipia dėmesį į dar vieną nelauktą dalyką. Jo klausytojams įprasta tvarka gali pavirsti priešingybe. Žydų akimis, religinėje hierarchijoje pagonyms užėmė paskutinę vietą. Tačiau tarp jų pasirodo daugelis tokių, kurie Dangaus karalystėje užima pirmąsias vietas. Visose tautose yra vienokių ar kitokių. Tikrąją hierarchiją nulemia tikėjimas ir malonė.

PIRMOSIOS VIETOS

22 eilinis sekmadienis (C)

Sir 3, 17–18. 20. 28–29; Žyd 12, 18–19. 22–24a; Lk 14, 1. 7–14

Šio sekmadienio Evangelija moko mus nuolankumo ir didžiadvasiškumo. Susodinti svečius prie stalo visuomet būna nelengva užduotis. Protokolo taisyklės dažnai nepateikia vienaprasmių receptų garbingumo pirmenybei nustatyti. Reikia atsižvelgti ne tik į papročius, bet ir į individualų jautrumą, kartais liguistą garbės troškimą. Dažnai būna lengviau išskirti garbingiausių ar antrą pagal garbingumą pokylio asmenį, tačiau sunkiai išsprendžiamas galvosūkis, kuris turėtų būti keturioliktasis, dvidešimt antrasis ar šimtas penkiasdešimt pirmasis svečias... Būtent tie tolesni nuo pirmųjų vietų dažnai jautriausiai žvelgia į garbingumo hierarchijos tvarką.

Visuomeninis autoritetas ir pagarbos ženklai visuomet buvo reikšmingi, tai ypač būdinga Rytų visuomenėms. Visuomeninis prestižas grindžiamas kilme, turtu, išsilavinimu, nuveiktais darbais (dabar sakytume – karjera). Anuomet šią padėtį atspindėjo apranga, elgsena, vieta, užimama sinagogoje. (Šiandien pridurtume: automobilio markė ir pagaminimo metai.) Tiesa, Jėzaus laikais nebuvo „įvaizdžio kūrimo“ firmų, autoritetas nebuvo „kuriamas“. Visuomeninis statusas turi įtakos net ir demokratinėje santvarkoje, kur deklaruojami teisinės valstybės principai ir visų piliečių lygybė prieš įstatymus.

Pakviestas pas fariziejų prie stalo Jėzus su lengva šypsena stebi sumaištį renkantis vietas. Jis pataria savo mokiniais nesiekti pirmųjų vietų. Jėzus nori pabrėžti, jog neverta didžiuotis tikrais ar tariamais nuopelnais: gyvename iš Dievo malonės, kurios neužsitarnavome. Žvelgdamas į stumdymąsi prie stalo, Jėzus tarsi byloja: vienas Dievas žino tikrąjį kiekvieno žmogaus rangą. Dievas kiekvienam jį parodo, ir nebūtina grūstis ar stengtis atkreipti į save dėmesį. Dangaus karalystėje prie dangiškosios puotos stalo negalioja protokolas: Dievas kiaurai mato žmonių širdis ir juos tobulai pažįsta. Ten nėra atskirų VIP patalpų „labai svarbiems asmenims“. Savikritiškas krikščionis suvokia, jog iš tikrųjų nusipelno gal tik paskutinės vietos prie stalo ir gali džiaugtis apskritai gavęs pakvietimą į dangaus puotą. Aukštesnių vietų prie Dievo karalystės stalo gali tikėtis be išlygų dovanojantieji meilę, romieji, klusnieji tikėjimo žodžiams. Galima numanyti, jog pagal tokius kriterijus didelių susigrūdimų nebūna.

Luko evangelijoje ne pirmą kartą girdime, kaip apverčiama pasaulio tvarka: Marijos *Magnificat* giesmėje pranašaujamas išpuikėlių pažeminimas ir nuolankiųjų išaukštinimas. Kitoje vietoje Jėzus skelbia palaiminimą tiems, kuriuos kiti niekina, atstumia, kurių nekenčia (*Lk 6, 22*). Šiandienos skaitinyje girdėdami apie save aukštinančiųjų pažeminimą nebūtinai turime suvokti tai kaip demonstratyvų pažeminimą kitų žmonių akivaizdoje, tarsi pedagoginę pamoką. Veikiau tai reiškia, kad tas, kuris Dievo ir žmonių akivaizdoje dedasi dideliu, bus toks mažas, koks jis iš tikrųjų yra. Tuomet save išaukštinusiam žmogui gali atrodyti, kad jis pažeminamas. Jo akims tiesiog atveriamas skausmingas tikrovė. Kartais su išpuikėliais taip nutinka jau čia, žemėje.

Kas laiko save tokiu mažu, koks jis iš tikro yra, tam Dievas nepelnytai suteiks aukštesnę vietą, jei ne žemėje, tai Dangaus karalystėje. Jėzus reikalauja iš mūsų ne bruktis alkūnėmis, o tik blaiviai įvertinti savo tikrąją padėtį. Žinoma, šių Jėzaus žodžių nederėtų interpretuoti kaip metodo, padedančio pelnyti geras vietas Dievo karalystėje, tarsi nusiperkant jas tariamu nuolankumu. Jėzus nepripažįsta kuklumo iš išskaičiavimo. Kas iš tikrųjų nusižemina prieš Dievą, neprivalo veidmainiauti. Pakanka vien suvokti žmogų nuo Kūrėjo skiriančią didžiulį atstumą – jis įveikiamas vien tik malone.

Kitas Jėzaus pateiktas pavyzdys taip pat gerokai trikdantis. Juk dažniausiai kviečiamės į svečius artimus žmones, su kuriais mums malonu ir gera būti drauge. Jėzus nėra priešingas draugystei, papročiams ar giminystės santykių puoselėjimui. Jis pats mėgdavo viešėti bičiulio Lozorius, Marijos ir Mortos namuose. Savo pamokymu Jėzus kritikuoja tuos, kurie palaiko draugiškus santykius vien dėl išskaičiavimo – jei draugaujama tik su naudingais žmonėmis ar tokiais, iš kurių ateityje tikimasi naudos, tai yra paprasčiausias verslo gestas, o ne meilės veiksmas. Tokie žmonės neneigia Dievo teisingumo galimybės, tačiau gyvena taip, tarsi po šio gyvenimo nieko nebūtų. Tai drauge ir netikėjimo ženklas, nepasitikėjimas atlyginančiu Dievo teisingumu. Apsiribodami naudos kriterijumi, jie nori rasti savo gyvenimo pilnatvę žemėje, o amžinąjį gyvenimą gauti kaip priedą. Tačiau Dievo pažadas nėra priedas, jis galioja gyvenantiems tikėjimu. Šiuo pavyzdžiu Jėzus ragina didžiadvasiškai atsiverti, tikintis ne apčiuopiamos naudos, bet džiaugsmo, kylančio iš vienybės su Dievu.

Popiežiškoji kultūros taryba

2006 m. kovo 27–28 d. vykusio plenarinio susirinkimo baigiamasis dokumentas

Via pulchritudinis

Privilegiuotas evangelizacijos ir dialogo kelias

„Niekio nėra gražesnio, kaip Jį pažinti ir kitiems perteikti draugystę su Juo. Ganytojo, žmonių žvejo, užduotis gali pasirodyti varginanti. Tačiau ji yra graži ir didi, nes galiausiai tai yra tarnavimas džiaugsmui, Dievo džiaugsmui, trokštančiam įžengti į pasaulį.“

Popiežiaus Benedikto XVI pontifikato inauguracijos Mišių homilija 2005 m. balandžio 24 d.

(*Pabaiga. Pradžia Nr. 13–14*)

III. Grožio būdai

Trys sritys išsiskiria kaip privilegiuoti *via pulchritudinis* keliai kalbantys su šiuolaikinėmis kultūromis:

III.1. Kūrinių grožis

III.2. Meno grožis

III.3. Kristaus, krikščioniškojo šventumo pavyzdžio ir prototipo, grožis

Dievo grožis, atskleistas vienintelio jo Sūnaus grožio, sudaro visos kūrinių pradžią ir pabaigą. Pradedant nuo pradinio lygmens ir kylant pagal Šventajame Rašte įrašytą dinamiką nuo juntamo gamtos grožio į Kūrėjo grožį, šis grožis unikaliu būdu šviečia Kristaus, jo Motinos bei šventųjų veide. Krikščioniui „kūrinija“ (*creatio*) neatsiejama nuo „atkūrimo“, – Dievas savo šešių dienų darbą matė esant gerą ir gražų (plg. *Pr 1*), o per nuodėmę atėjo mirties ir blogio bjaurastis, taip pat ir netvarka, kurią nugalėjo prisikėlęs Kristus. „Laiminga kaltė, davusi mums tokį Atpirkėją“, – giedama Velykų liturgijoje. Iš Išganytojo Kristus šono tekanti malonė nuskaistina ir atveria *visiškai kitokiam* grožiui išgelbėtą pasaulį, kuris *dejuodamas* laukia savo galutinio perkeitimo valandos (*Rom 8, 22*).

III.1 Kūrinių grožis

Raštas pabrėžia mus supančio pasaulio grožio simbolinę vertę: „Juk iš prigimties kvaili buvo visi žmonės, kurie gyveno Dievo nepažindami ir kurie, matydami gerus dalykus, nepajėgė pažinti To, Kuris yra, nei pripažinti menininko, stebėdamiesi jo darbais! <...> Jei, gėrėdamiesi jų grožiu, žmonės manė, kad jie dievai, leisk jiems sužinoti, kaip daug didingesnis už juos yra jų Šeimnininkas, nes pradinis grožio šalti-

nis juos sukūrė“ (*Išm 13, 1 ir 3*). Tarp neišsakomos Dievo grožybės ir jos drabužio – kūrinių žioji bedugnė, ir šventasis autorius apibrėžia šio *kylančio dialogo* tikslą: „Juk iš kūrinių didingumo ir grožio panašiai suvokiamas ir jų Kūrėjas“ (*Išm 13, 5*). Žengdami per regimas prigimtinių dalykų formas kylame į jų neregimą autorių, tą „visiškai Kitokį“, kurį išpažįstame *Tikėjimo išpažinime*: „Tikiu į vieną Dievą, Visagali Tėvą, dangaus ir žemės, regimosios ir neregimosios visatos Kūrėją.“

A) Stebėjimasis kūrinių grožiu. „Gamta yra šventovė, kur gyvosios kolonos kartais skleidžia neaiškius žodžius.“ Poetai drauge su Baudelaire’u (16) yra ypač jautrūs kūrinių grožiui ir jo slėpingai kalbai, – taip yra todėl, kad žvelgiant į saulėlydį ar snieguotas kalnų viršūnes po žvaigždėtu dangumi, ar gėlėtus saulės nušviestus laukus, ar augalų ir gyvulių įvairovę, kyla įvairiausių jausmų, kviečiančių mus įsiskaityti (*intus legere*), nuo to, kas regima, žengti link to, kas neregima, ir atsakyti į klausimą: „Kas yra tas tokios galingos vaizduotės Menininkas, kildinęs tiek daug grožio ir didybės, paskleidęs tokią gausybę būtybių danguje ir žemėje?“ (17).

Tuo pat metu kūrinių grožybės kontempliavimas nulemia vidinę ramybę, leidžia aiškiau pajusti darną ir gražaus gyvenimo troškimą. Religingo žmogaus nuostaba ir gėrėjimasis virsta vidiniu, labiau dvasiniu nusiteikimu: tampa garbinimu, šlovinimu ir dėkojimu šių grožybės Autoriui. Psalmininkas gieda: „Kai pasižiūriu į tavo dangų, – tavo pirštų darbą, – į mėnulį ir žvaigždes, kuriuos tu pritvirtinai, – kas yra žmogus, kad jį atsimeni, kas yra mirtingasis, kad juo rūpiniesi? Tu padarei jį tik truputį žemesnį už save ir apvainikavai jį garbe ir didybe. Tu padarei jį savo rankų darbų šeimnininku, padėjai visa prie jo kojų. <...> Viešpatie, mano Dieve, koks nuostabus tavo vardas visoje žemėje!“ (*Ps 8, 4–7.10*). Pranciškoniškoji tradicija drauge su Bonaventūru ir Jonu Dunsu Škotu išvelgia kūrinijoje „sakramentinį“ matmenį, kuriame išryškėja jos kilmės pėdsakai. Kitaip tariant, gamta laikoma alegorija, o kiekviena gamtinė tikrovė – jos Kūrėjo simboliu (18).

B) Nuo kūrimo į atkūrimą. Tarp kūrinių yra vienas kūrinių, tam tikru būdu panašus į Dievą: tai žmogus, sukurtas pagal Dievo paveikslą (plg. *Pr 1, 27*). Savo dvasinėje sieloje žmogus nešiojasi „neapsiribojančią gryną medžiagą amžinybės sėklą“ (plg. *GS, 18*). Tačiau tas paveikslas buvo pakeistas pirmosios nuodėmės, to nuodo, pažeidusio valią, jos polinkį į gera, užtemdžiusio protą ir iškreipusio jausmus. Sielos, ištroškusios tiesos ir siekiančios mylimojo, grožis praranda savo spindesį ir įgyja gebėjimą daryti blogį, atsiveria bjaurumui. Vaikas, matydamas blogą veiksmą, spontaniškai nesako: „Tai negražu.“ Nes bjaurumas – todėl *a fortiori* ir gėris – iškyla moralės srityje ir

atsispindi savo subjekte – žmoguje. Su nuodėme žmogus prarado savo grožį, jis mato save nuogą ir net jaučia dėl to gėdą. Atėjęs Atpirkėjas atkuria pirminį žmogaus grožį; negana to, jis iš naujo aprenkia žmogų nauju grožiu, neišivaizduojamu kūrinijos, iškeltos į dieviškąją išūnystę, grožiu, atsimaitymu, pažadėtu atpirktai ir malonės pakylėtai sielai, prisikelti pašaukto kūno spindesiu visomis jo skaidulomis.

Jei naujasis Adomas Kristus „pačiam žmogui pilnatviškai parodo, kas yra žmogus, ir atskleidžia jo pašaukimo pilnumą“ (GS, 22), krikščioniškasis žvilgsnis į kūrinijos grožį pasiekia stulbinančią viršūnę visa pranokstantčiame at-kūrimo naujume: Kristus, tobulas Tėvo šlovės atvaizdas, suteikia žmogui malonės pilnatvę. Jis padaro žmogų maloningą, t. y. gražų ir priimtina Dievui. Įsikūnijimas yra sutelktinis centras, teisinga perspektyva, kurioje grožis įgyja savo galutinę reikšmę. „Būdamas „neregimojo Dievo atvaizdas“ (Kol 1, 15), jis yra tobulas žmogus, gražinęs Adomo vaikams panašumą į Dievą, kurį sudarkė pirmoji nuodėmė. Kadangi žmogaus prigimtis jame prisiimta, o ne panaikinta, ji ir mūmyse tapo be galo sukilninta. Juk jis, Dievo Sūnus, įsikūnijimu tarsi susijungė su kiekvienu žmogumi“ (GS, 22). Vėliau grįšime prie šventumo grožio, sklindančio iš tų, kurie panašūs į Kristų per Šventosios Dvasios dvelkimą: tai vienas gražiausių liudijimų, galinčių pažadinti pačias abejingiausias širdis ir leisti joms pajauti Dievą įžengiant į žmogaus gyvenimą.

Nuolat dėkodamas veikiant malonei krikščionis garbina Kristų, gražinusį jam gyvenimą, ir leidžiasi perkeičiamas šlovinga Kristaus dovana. Mūsų ištroškusių grožio akys leidžiasi patraukiamos Naujojo Adomo, amžinojo Tėvo tikrosios ikonos, „Dievo šlovės atšvaito ir jo esybės paveikslo“ (plg. Žyd 1, 3). Tyrąširdžiams, kuriems duotas pažadas regėti Dievą, Kristus jau leido suvokti savo šlovės šviesą pačioje tikėjimo nakties glūdumoje.

C) *Kūrinija – naudojama ar paverčiama stabu.* Vis dėlto daugybė žmonių mato gamtos ir kosmoso vien regimą medžiagiškumą, nebylią visatą, neturinčią jokios kitos paskirties, pavaldžią tik šaltiems nekintamiems fizikos dėsniams, neprimenančią jokio kito grožio ir juolab Kūrėjo. Kultūroje, kur scientizmas primeta savo stebėjimo metodo ribotumą kaip išskirtinį pažinimo metodą, kosmosas suvokiamas labai siaurai, tarsi jis būtų didžiulis rezervuaras, iš kurio žmogus semiasi patenkindamas savo didėjančius neproporcingus poreikius tol, kol jį visai išsems.

Išminties knyga perspėja mus apie tokį trumparegiškumą, kurį šventasis Paulius pasmerkė kaip „neišmaningumo ir puikybės nuodėmę“ (plg. Rom 1, 20–23). Tačiau kūrinija nėra nebyli: ypatingi, kartais traagiški gamtos reiškiniai per keletą pastarųjų metų, taip pat dažnos ekologinės nelaimės reikalauja naujo gam-

tos, jos dėsnų ir jos harmonijos supratimo. Daugeiliu mūsų laikmečio žmonių darosi vis aiškiau, kad gamta nedera ir negalima manipuliuoti be pagarbos.

Tai nereiškia, kad gamtą siekiama padaryti nauju absoliutu ar nauju stabu, kaip kad daro kai kurios neopagoniškos grupės. Niekuomet nėra nieko vertingesnio už žmogaus asmens, pašaukto būti jos saugotoju, orumą.

Pastoraciniai siūlymai

Ypatingas dėmesys gamtai leidžia joje atrasti Dievo grožybės veidrodį. Žmogiškojo ir krikščioniškojo ugdymo srityje reikia skirti didesnę dėmesį kūrinijai ir jos grožiui, vengiant pavojaus traktuoti tai kaip paprastą ekologizmą ar panteistinę požiūrį. Kai kurie judėjimai stengiasi įdiegti jaunimui gebėjimą stebėti gamtą ir suvokti poreikį ją saugoti. Tai padeda jaunimui atrasti Dievo Kūrėjo planą, žadinant nuostabos, garbinimo ir dėkingumo jausmus. Turime atidžiai praktikuoti dvejopą klausymąsi:

– klausytis kūrinijos, bylojančios Dievo šlovę;

– klausytis Dievo, kalbančio mums per savo kūriniją ir suvokiamo protu pagal Vatikano I Susirinkimo mokymą (*Dei Filius*, 2, kan. 1).

Katechezėje stengiantis ugdyti vaikus ir jaunuolius pasitelkiama stebėjimo pedagogika, stebint gamtos grožybes ir iš to išplaukiančias pamatines žmogaus nuostatas: tylą, vidinį susitelkimą, klausymąsi, kantrų laukimą, nuostabą, darnos suvokimą, pagarbą natūraliai pusiausvyrai, neužtarnaujamoms dovanoms prasmę, garbinimą ir kontempliavimą.

Tikrosios gamtos filosofijos ir gražios kūrinijos teologijos mokymas reikalauja naujo impulso kultūroje, kur tikėjimo ir mokslo dialogas yra ypač svarbus. Tai yra kultūra, kurioje reikia bent minimalaus epistemologinio suvokimo, o mokslininkai gali daugiau pasisemti iš didžiulių krikščioniškosios išminties tradicijos veikalų (19). Scientizmo ir fideizmo prietarai tebegyvuoja visuomenės mąstysenoje, taigi svarbu sudaryti progas susitikti mokslo ir tikėjimo žmonėms visais lygiais: katalikų švietimo institucijose, ugdymo namuose, universitetuose, katalikų kultūros centruose ir t. t. Didžiojo 2000 m. jubiliejaus proga švęstas Mokslininkų jubiliejus (20) iškėlė naujų kultūrinių iniciatyvų, kaip atnaujinti mokslo ir tikėjimo dialogą. Tarp jų paminėtinas Popiežiškosios kultūros tarybos projektas STOQ (*Science, theology and Ontological Quest*) („Mokslas, teologija ir ontologijos klausimas“), vykdomas bendradarbiaujant su keliais popiežiškaisiais universitetais. Iš tikrųjų kiekviena pažinimo sritis, pavyzdžiui, filosofija, teologija, socialiniai ir humanitariniai mokslai, psichologija, gali prisidėti atskleidžiant Dievo ir jo kūrinijos grožį.

Gamtos bei natūralios aplinkos apsaugos akcijos, organizuojamos krikščioniškųjų bendruomenių ar vienuolių, įkvėptų šv. Pranciškaus, kontempliavusio „Gražiausiąją iš gražiųjų dalykų“ (21), sukelia tam tikrą atgarsį ir padeda plėtoti požiūrį, sumažinantį „stambeldišką“ požiūrį į gamtą. Galima pateikti pavyzdį – Australijos Queenslando vyskupų pastoracinį laišką įtaigių pavadinimu *Let the many Coastland be Glad! A Pastoral Letter on the Great Barrier Reef*. Šiuolaikinėje kultūroje svarbu dauginti iniciatyvas, kuriomis Bažnyčia perteikia tikrosios gamtos vertės, jos grožio, jos simbolinės galios bei gebėjimo atskleisti Dievo kūrybos darbą suvokimą.

III.2 Meno grožis

Gamta ir kosmosas yra Kūrėjo grožio išraiška ir atveda mus prie kontempliatyvios tylos slenksčio, o meninė kūryba turi savitą gebėjimą iškelti neišsakomus Dievo slėpinio aspektus. Meno kūrinys yra ne „grožis“, bet jo išraiška, jam būdingas universalumas, jei jis paklūsta kanonams, kurie natūraliai pulsuoja visokiame su kultūra susijusiame mene. Meninis grožis pažadina vidinį jausmą, tyliai kelia nuostabą ir veda į ekstazę „išėjimą iš savęs“.

Tikinčiam grožis pranoksta estetiką, jo provaizdis glūdi Dieve. Kristaus išikūnijimo ir atpirkimo slėpinių kontempliavimas yra gyvasis šaltinis, iš kurio krikščionis menininkas semiasi įkvėpimo kalbėti apie Dievo slėpinį ir Jėzujų Kristujų išgelbėto žmogaus slėpinį. Kiekvienas krikščioniškojo meno kūrinys turi tą prasmę: savo prigimtimi jis simbolizuoja tikrovę, nurodančią anapus ir padedančią eiti keliu, atskleidžiančiu žemiškosios kelionės pradžios ir pabaigos prasmę. Grožiui būdingas gebėjimas vidujai judėti nuo „sau“ į „didesnį už save“. Šis perėjimas tampa tikras Jėzujų Kristujų, kuris pats yra „kelias, tiesa ir gyvenimas“ (Jn 14, 6), „tiesos pilnatvė“ (plg. Jn 16, 13).

A) *Tikėjimo įkvėptas grožis*. Krikščionybės įkvėpti meno kūriniai, sudarantys nepalyginamą žmonijos meninio bei kultūrinio paveldo dalį, yra tikro pasigėrėjimo objektas minioms turistų, tiek tikinčių, tiek netikinčių, agnostikų ir indiferentų. Tai reiškinys, darantis įtaką įvairiausiems žmonėms nepaisant jų kultūros ar religijos. „Dvasinio paveldo“ prasme kultūra yra stipriai „demokratizuota“: dėl ypatingos technologinės plėtros meno kūriniai tampa prieinami „liaudžiai“. Mažytis elektroninis prietaisas gali talpinti visus Mocarto ar Bacho kūrinius ir tūkstančius Vatikano bibliotekos atvaizdų.

Kristaus veidas savo unikaliu vieninteliu grožiu, Evangelijos scenos, didieji pranašiškieji Senojo Testamento epizodai, Golgota, Mergelė su Kūdikiu, Skausmingoji Mergelė nuo seno buvo krikščionims menininkams neišsemiamas įkvėpimo šaltinis. Menininkai savo ypač

turtinga vaizduote, nuolatinėmis paieškomis ir nepaliaujamomis naujovėmis siekia perteikti Kristujų apreiškimą, padaryti jį artimą, beveik apčiuopiamą ir regimą. Menininkas tam tikru būdu išplečia Apreiškimą, veikdamas per formą, vaizdą, spalvą ir garsą. Atskleisdamas Dievo grožį, menininkas parodo, kaip labai Dievas atsiduoda žmogui, būdamas jo tikrasis gėris ir galutinė jo būtis tiesa. Krikščioniškasis grožis perteikia tiesą, didesnę už žmogaus širdį, pranokstančią žmogaus kalbą ir rodančią jo vienintelį esmingą Gėrį.

Argi Šventosios Romos Bažnyčios kardinolai, rinkdami naują Romos popiežių Siksto koplyčioje, nejuoto Michelangelo *Paskutiniojo teismo* šturpulingo grožio? Ar Vakarų ir Rytų katedros bei bažnyčios nesuspindi labiausiai tuomet, kai susibūrusios minios švenčia grožiu trykštančią liturgiją? Ar abatijos ir vienuolynai netampa ramybės oazėmis, kai juose skamba nekintamos melodijos, šimtmečiais atlikdamos garbinimo, permaldavimo ir dėkojimo tarnystę? Daugybė įvairių epochų bei kultūrų žmonių buvo giliai emociškai sužadinti ir atvėrė savo širdis Dievui, kontempliuodami Kristaus veidą ant Kryžiaus, kaip kažkada šventasis Pranciškus Asyžietis, klausydamiesi *Pasijos* arba *Te Deum*, suklupdami prieš auksinį retabulą ar bizantišką ikoną.

Popiežius Jonas Paulius II savo Laiške menininkams kvietė į naują *grožio epifaniją* ir naują *tikėjimo bei kultūros* dialogą tarp Bažnyčios ir meno, pabrėždamas jų abipusius poreikius ir jų tūkstantmetės sandoros turtingumą, iš kur kilo Platono „Puotoje“ aprašytas „gimimas grožyje“ (22).

Jei kultūrinė aplinka stipriai sąlygoja menininką, tuomet, atsiliepdami į Hanso Urso von Balthasaro susirūpinimą, turime kelti klausimą: *kaip galime išsaugoti grožį* šiuolaikinėje meno kultūroje, kur visuotinai paplitęs erotinis gundymas iškreipia instinktus, užtersia vaizduotę ir trukdo dvasiniams gebėjimams? Ar grožio išsaugojimas nereiškia ir žmogaus išsaugojimo? Argi tai nėra Bažnyčios, „žmoniškumo žinovės“ ir tikėjimo saugotojos, vaidmuo?

B) *Išmokti priimti grožį*. Krikščioniškojo tikėjimo įkvėpti meno kūriniai – paveikslai ir mozaikos, ikonos ir vitražai, skulptūra ir architektūra, raižiniai, juvelyriniai dirbiniai, poezija, literatūra, muzika ar teatras, filmai ir šokis bei kt. – turi didžiulį potencialą, nuolat aktualų ir nekintamą laiko tėkmėje. Jie intuityviai ir maloniai priimtinau leidžia dalyvauti didžiojoje tikėjimo patirtyje, susitinkant su Dievu Kristujų, kuriame atskleidžiamas Dievo meilės slėpinys ir gilioji žmogaus tapatybė.

1964 m. gegužės 7 d. kalbėdamas menininkams Siksto koplyčioje popiežius Paulius VI pasmerkė būdingas XX amžiui meno ir sakralumo „skyrybas“ ir atkreipė dė-

mesį, kad šiandien daugeliui sunku imtis krikščioniškųjų temų dėl ugdymo ir krikščioniškojo gyvenimo patirties stokos (23). Šių skyrybų pasekmė yra kai kurių bažnyčių ir jų puošybos bjaurumas, jų nepritaikymas liturginiam šventimui; visus šiuos sudarkymus būtina užgydyti. Reikia taip pat atsilipti į vis didėjančią pažinimo stoką religinės kultūros srityje ir leisti praeities bei dabarties krikščioniškajam menui atverti visiems grožio kelią – *via pulchritudinis* (24). Norint visapusiškai „priimti“ ir suprasti krikščioniškojo meno kūrinį, jį reikia skaityti Biblijos ir pamatinių Tradicijos tekstų, kuriais grindžiama tikėjimo patirtis, šviesoje. Turime išmokti prabylančio grožio kalbą, keliančią susižavėjimą, emocijas ir atsivertimą. Grožio kalba krikščioniškojo meno kūrinyje perteikia ne tik menininko žinią, bet ir tiesą apie Dievo slėpinį, apmąstomą ir interpretuojamą ne tam, kad menininkas šlovintų pats save, bet siekiant pašlovinti jo Šaltinį. Biblinis neraštingumas padaro nevaisingą gebėjimą suvokti krikščioniškąjį meną.

Būtina imtis sudėtinių pastangų norint įveikti kultūrinio klimato sąlygojamus sunkumus, sukeliamus meno kritikos, kuriai įtaką daro materialistinė ideologija, iškeliant vien estetinį – formalų kūrinų aspektą, ir nesidomint įkvėpusiu tokį grožį turiniu, tai daro meną nevaisingą, stabdo gaivinančią dvasinio gyvenimo srovę ir apriboja jį vien juntamų emocijų pasauliu.

C) *Sakralinis menas, evangelizacijos ir katechezės įrankis*. Dievo tarnas Jonas Paulius II apibūdino krikščioniškojo tikėjimo įkvėptą meninį paveldą kaip „puikią katechezės priemonę“, esmingai svarbią „iš naujo skleidžiant visuotinę grožio ir gėrio žinią“ (kalba Toskanos vyskupams, 1991 m. kovo 11 d.). Panašiai kardinolas J. Ratzingeris, būdamas specialiosios komisijos, rengusios Katalikų Bažnyčios katekizmo santrauką, pirmininkas, pagrindė jos iliustracijų naudojimą: „Evangelija skelbiama ir paveikslais. Visais laikais menininkai pateikdavo tikintiesiems kontempliuoti ir žavėtis iškilų išganymo slėpinio įvykių, perteiktų spindinčiomis spalvomis ir tobulu grožiu. Šiandien vaizdų civilizacijoje labiau negu bet kada matyti, jog šventuoju paveikslu galima išreikšti daug daugiau negu žodžiais, nes dėl jo dinamizmo Evangelijos žinia perteikiama ir perduodama itin veiksmingai“ (25).

Popiežiškosios kultūros tarybos dokumente „Dėl kultūros pastoracijos“ teigiama: „Mūsų kultūroje, dažnai ženklinamoje banalių ir brutalių vaizdinių srauto, kasdien užtvindančio televiziją, filmus ir vaizduojantes, vaisinga Evangelijos ir meno sandora skatins naujas grožio epifanijas, kylančias iš Kristaus, žmogumi tapusio Dievo, kontemplavimo, iš jo slėpinių meditavimo bei spinduliavimo Mergelės Marijos ir šventųjų gyvenime“ [36].

Sakralinio meno perteikiamoji galia leidžia jam įveikti kliūtis, prietarų filtrus ir pasiekti įvairių kultūrų bei

religijų žmonių širdis, padėti jiems suvokti Kristaus bei jo Evangelijos žinios visuotinumą. Kai tikėjimo įkvėptas menas pateikiamas į viešumą drauge su savo religine funkcija, tuomet tai yra „*evangelizacijos ir dialogo kelias*“, leidžiantis gėrėtis gyvu krikščionybės paveldu ir pačiu tikėjimu.

Iš naujo perskaityti krikščioniškojo meno kūrinus, tiek mažus, tiek didelius, tiek vaizduojamojo meno, tiek muzikos, gražinant juos į jų kontekstą ir sustiprinant gyvybinius ryšius su Bažnyčios gyvenimu, ypač liturgija, vadinasi, leisti jiems iš naujo „prabilti“ ir padėti perteikti žinią, įkvėpusią jų sukūrimą. *Via pulchritudinis*, nustatantis meno kelią, veda į tikėjimo *veritas*, patį Kristų, įsikūnijimu tapusį „neregimo Dievo ikona“. Jonas Paulius II nedvejodamas išreiškė įsitikinimą, jog „ikona tam tikra prasme yra sakramentas; juk analogiškai tam, kas vyksta sakramentuose, ikona daro įsikūnijimo slėpinį esamą vienu ar kitu aspektu (26).

Krikščioniškasis menas pateikia tikinčiajam mąstymo temą ir tarsi padeda įžengti į kontempliaciją intensyvia malda, – tai panašu į katechetinį momentą ar Išganymo istorijos pasakojimą. Didieji tikėjimo įkvėpti kūriniai yra tikros „Vargšų Biblijos“ ar „Jokūbo laiptai“, vedantys sielą aukštyn pas viso grožio Autorių, o su juo į Dievo slėpinį ir slėpinį tų, kurie gyvena jo palaimingu regėjimu. *Visio Dei vita hominis* – „Žmogaus gyvenimas yra Dievo regėjimas“, – išpažino šv. Ireniejus (27). Tokie yra autentiškos tikėjimo patirties privilegijuoti būdai.

Pastoraciniai siūlymai

Svarbus pagrindas yra Jono Pauliaus II Laiškas menininkams, jo aiškų atgarsį randame minėtame Popiežiškosios kultūros tarybos dokumente „Dėl kultūros pastoracijos“ (28). Vyskupų konferencijos gali pasitelkti šiuos du tekstus kaip atspirtį konkrečioms iniciatyvoms (29).

Reikia tinkamai ugdant supažindinti žmones su grožio kalba ir lavinti, kad jie suvoktų krikščioniškojo meno žinią: kas daro kūrinus gražius ir padeda per juos susitikti su Kristaus slėpiniu. Šioje srityje didėja sąmoningumas ir pastebimai grįžta domėjimasis sakralinio krikščioniškojo meno studijomis, – jį dabar geriau pažįsta žmonės, atsakingi už krikščioniškąjį ugdymą (30). Susidūrus su smarkiai paplitusiomis ateistinėmis ir ideologinėmis interpretacijomis, svarbu ir būtina teoriškai performuluoti sakralinio meno mokymą, grindžiant jį autentiška krikščioniškąja vizija.

Reikia sukurti sąlygas, leidžiančias atnaujinti meninę kūrybą krikščioniškojoje bendruomenėje ir suformuoti veiksmingus ryšius su menininkais, padedant jiems suvokti, kas daro meno kūrinus tikrai religiniu ir sak-

raliniu menu. Daugelyje vyskupijų pastaraisiais dešimtmečiais jau daug kas buvo padaryta, tačiau dar daug reikia nuveikti, kad iš krikščioniškojo tikėjimo gimęs turtingas Bažnyčios kultūrinis bei meninis paveldas galėtų būti naudojamas kaip evangelizacijos, katechezės ir dialogo priemonė. Nepakanka vien įsteigti muziejus, būtina sukurti sąlygas, kad šis paveldas galėtų išreikšti savo žinios turinį. Tikrai graži liturgija padeda suprasti ypatingą tikėjimo kalbą, kurią sudaro simboliai ir švenčiamo slėpinio priminimas.

Kai kurios iniciatyvos jau buvo išbandytos ir nuspėjo tolesnio dėmesio:

– Dialogas su menininkais: tapytojais, skulptoriais, būsimųjų bažnyčios pastatų architektais, restauratoriais, muzikais, poetais, dramaturgais, siekiant maitinti jų vaizduotę tikėjimo šaltiniais ir drauge išlaikyti galias įvairių kultūrų šaknis, ugdant naujus santykius tarp Bažnyčios pageidavimų ir menininkų kūrybos. Pernelyg plačiai paplitusi problema yra menininkų, parinktų statyti bažnyčias, liturginis neraštingumas.

– Ugdyti sakraliniu menu reiškiamą krikščioniškojo slėpinio grožį naujos bažnyčios, meno kūrinio, koncerto ar ypatingos liturgijos inauguravimo proga.

– Organizuoti kultūrinius ir meninius renginius – parodas, konkursus, koncertus, konferencijas, festivalius ir t. t. – siekiant įvertinti didžiulį Bažnyčios paveldą ir perteikti jo žinią, puoselėti naują kūrybingumą, ypač meno ir liturginio giedojimo srityje.

– Vietinės turistų vadovų publikacijos, interneto svetainių kūrimas ar specializuotų paveldo žurnalų leidyba, turint pedagoginį tikslą nušviesti meno kūrinių įkvėpimo šaltinius, jų perteikiamą žinią ir esmę pasitelkus mokslinę analizę, padedančią geriau suvokti kūrinių.

– Rengti ugdymo kursus, seminarus, teminius susitikimus, vadovaujamas ekskursijas sielovados darbuotojams, katechetams, seminaristams ir dvasininkams. Vyskupijų muziejai ir katalikų kultūros centrai gali turėti svarbų vaidmenį studijuojant vietinius ir regiono reikšmės kūrinius ir panaudojant juos katechezėje.

– Ugdyti ekskursijų vadovus, informuojant apie krikščioniškos kilmės meno specifiką, sudaryti specialistų grupes, kad būtų įvertinti kūriniai, taip pat įsteigti kultūros centrus dėl tų pačių tikslų.

– Studijuoti siekiant geriau suvokti šiuos dalykus mokyklose ir universitetuose, turinčiuose magistro laipsnio studijų programas, seminaruose, laboratorijose. Pasiūlyti studijų stipendijas ar kitą tinkamą pagalbą ugdymo įstaigoms. Plėtoti regioninius bei nacionalinius sakralinės muzikos, liturgijos, archeologijos institutus, įkurti šios srities specializuotas bibliotekas.

III.3 Kristaus, krikščioniškojo šventumo pavyzdžio ir prototipo, grožis

Kūrinijos grožis, pasak šv. Augustino, yra „confessio“ ir kviečia kontemplanuoti *grožį jo šaltinyje*, t. y. „dangaus ir žemės, regimosios ir neregimosios visatos Kūrėjuje“, meno kūrinio grožis kažkiek atskleidžia paties *grožio provaizdį*, išsikūnijusį Sūnų, „gražiausią iš žmonių vaikų“, – yra ir trečias pamatinis kelias, pirminis pagal svarbą, skatinantis mus atrasti *grožį šventumo ikonoje*, Šventosios Dvasios, formuojančios Bažnyčią pagal tobulumo pavyzdį ir atvaizdą Kristų, darbe. Pakrikštytam žmogui tai yra malonės perkeisto gyvenimo liudijimo grožis, o Bažnyčiai – liturgijos grožis, leidžiantis mums patirti gyvąjį Dievą tarp savo žmonių, traukiantį pas save tuos, kurie leidžiasi primami į šį džiaugsmo ir meilės susitikimą.

Ecclesia de caritate, Kristaus grožio liudytoja, atsiskleidžia kaip jo Sužadėtinė, kurią jos Viešpats padaro dar gražesnę, kai ji vykdo meilės darbus ir svarbiuosius pasirinkimus, kai išsipareigoja puoselėti teisingumą ir statydinti didelius bendrus namus, kuriuose visi kūriniai gali rasti buveinę, ypač vargšai: jie taip pat turi teisę į grožį. Tuo pačiu metu šis grožio liudijimas per artimo meilę ir tarnavimą teisingumui bei taikai skelbia niekuomet nežlungančią viltį. Pasiūlyti šiandienos žmonėms tikrą grožį ir atkreipti Bažnyčios dėmesį, kad ji nuolat, laiku ir nelaiku skelbtų išganingą grožį, išgyvenamą tose vietose, kur amžinybė pasistatė savo palapinę laike, – reiškia duoti pagrindą gyventi ir viltis tiems, kurie to neturi ar rizikuoja prarasti. Bažnyčia, liudydama galutinę gyvenimo prasmę, būdama pasitikėjimo raugu žmogiškosios istorijos šerdyje, jau pasirodo kaip išganingo grožio tauta, nes ji priešpaskutiniaisiais laikais iš anksto skelbia kažką iš Dievo pažadėto grožio, – Dievo, atbaigiančio visus dalykus laikų pabaigoje. Viltis, kovingas ateisiančių dalykų pasitikimas išgelbėtame pasaulyje, kuris pažadėtas nukryžiuotame ir prisikėlusiam Sūnuje, yra grožio skelbimas. To ypač reikia pasauliui.

A) *Kelyje į Kristaus grožį*. Vienintelis Kristus, iš *tikrųjų gražaus gyvenimo* pavyzdžio, grožis atspindimas malonės perkeisto gyvenimo šventume. Nelaimėi, daugelis žmonių suvokia krikščionybę kaip paklusimą įsakymams, įvykdomą draudimais ir asmeninės laisvės ribojimais. Popiežius Benediktas XVI apie tai kalbėjo interviu Vatikano radijui 2005 m. rugpjūčio 14 d. prieš pat išvykdamas į jaunimo dienas Kelne. Jis, be kita ko, sakė: „Kita vertus, žmonėms padėtų supratimas, jog būti palaikomiems didžios Meilės ir apreiškimo nėra našta: tai suteikia sparnus, krikščioniui būti yra gražu. Ši patirtis suteikia erdvės augti. <...> Džiaugsmas būti krikščioniui: gražu ir teisinga tuo tikėti“ (31). Iš vidinio grožio ir gilaus jausmo sukkelto susitikimo su įsmeintu Grožiu – turime omenyje šv. Augustino patirtį – iškyla gebėjimas pateikti

grožio įvykius visomis būties ir tikėjimo patirties dimensijomis.

Per sielovadą vesdama žmones į susitikimą su Kristumi, Bažnyčia, pristatydama savo grožį, mato čia priemonę pažadinti širdis šiam atradimui. Popiežius Jonas Paulius II Laiške menininkams pabrėžė išikūnijimo naujumą bei turtingumą: „Juk tapdamas žmogumi Dievo Sūnus dovanojo žmonijos istorijai visą evangelinį tiesos bei gėrio lobį ir per tai atskleidė naują grožio, kurio Evangelijos naujiena pilna iki kraštų, matmenį“ [5]. Šis vienintelis ir ypatingas „Žmogaus Sūnaus“ grožis atsiskleidžia „Gražiojo Ganytojo“ veide, taip pat atsimainiusiame ant Taboro kalno Kristuje ir nukryžiuotame, netekusiame kūniško grožio Kristuje, „Skausmo vyre“. Būtent „Kenčiančio tarno“, iš kurio atimtas visas išorinis grožis, sužalojime krikščionys išvelgia begalinės Dievo meilės pasirodymą, – Dievas net apsisvelka nuodėmės bjaurumu, kad mus ugdytų pranokstant jausmus suvokti dieviškąjį grožį, kuris viršija bet kokį kitokį grožį ir niekada nesikeičia. Nukryžiuotojo ikona su jo deformuotu veidu norintiems jį kontempliuoti atveria slėpinį Dievo grožį. Tai Grožis, kuris įkūnijamas skausme ir liūdesyje, savęs dovanojime be jokios asmeninės naudos. Tai meilės, stipresnės už blogį ir mirtį, grožis.

B) Švytintis Kristaus grožis ir jo atspindys krikščionių šventume. Jėzus Kristus yra tobulas Tėvo šlovės atvaizdas. Jis yra „gražiausias iš žmonių vaikų“, nes jame yra malonės pilnatvė, kuria Dievas išgelbėja žmogų iš nuodėmės, išlaisvina jį iš blogio saitų ir gražina į pirminį nekaltumą. Daugybė žmonių per daugelį amžių įvairiose vietose leidosi šio grožio pagaunami ir atsidavė jam. Popiežius Benediktas XVI tai išreiškė per pirmąją savo pontifikato kanonizaciją, Eucharistijai skirto XI Vyskupų sinodo susirinkimo pabaigos Mišiose: „Šventasis yra tas, kuris taip sužavėtas Dievo grožio ir jo tobulos tiesos, kad yra tolydžio jos perkeičiamas. Dėl šio grožio ir šios tiesos jis pasirėngęs atsižadėti visko, net savęs paties“ (2005 m. spalio 23 d.).

Jei krikščioniškasis šventumas yra panašumas į Sūnaus grožį, Nekaltasis Prasidejimas yra tobuliausia „grožio kūrinio“ iliustracija. Mergelė Marija ir šventieji yra vienintelio Kristaus grožio spinduliuojantis atvaizdas ir patrauklus liudijimas, – begalinės Dievo meilės grožio, kuris atsiduoda ir leidžiasi žmonių pažįstamas. Šie dalykai, kiekvienas savaip, tarsi kristalo prizmės, deimanto briaunos, vaivorykštės kontūrai atspindi meilės Dievo šviesą ir pirminį grožį; žmogaus šventumas yra dalyvavimas Dievo šventume ir per tai – jo grožyje. Iki galo priimti širdimi ir dvasia, tie dalykai nušviečia ir vadovauja žmonių gyvenimui jų kasdieniuose veiksmuose.

Krikščioniškojo liudijimo grožis išreiškia krikščionybės grožį ir laiduoja jos ateitį. Kaip galime įtikinamai

skelbti „Gerąją naujieną“, jei mūsų gyvenimai nesugeba išreikšti šio gyvenimo „grožio“? Iš tikėjime įvykstančio susitikimo su Kristumi malonės palaikomu vidiniu dinamišku veiksmu išskyla mokinių šventumas ir jų gebėjimas daryti bendrą savo ir artimo gyvenimą „gražų ir gerą“. Tai ne paviršinis išorinis grožis, fasadas, bet vidinis grožis, išryškintas Šventosios Dvasios veikimu. Jis šviečia žmonių akivaizdoje: niekas negali paslėpti to, kas esmingai priklausos jos būčiai.

Popiežius Jonas Paulius II Posinodiniame apaštališkajame paraginime *Vita consecrata* kvietė pašvęstojo gyvenimo vyrus bei moteris: „Ypač į jus, pašvęstieji vyrai ir moterys, su pasitikėjimu kreipiuosi šio paraginimo pabaigoje: išgyvenkite iki galo savo atsidavimo Dievui pilnatvę, kad nestigtų pasaulyje dieviškojo grožio spindulių žmogaus gyvenimo keliui apšviesti. Krikščionys, pasinėrę šio pasaulio reikaluose ir rūpesčiuose, bet taip pat pašaukti į šventumą, turi rasti jumyse tyras širdis, kurios tikėjimu „regi“ Dievą; Šventosios Dvasios veikimui klusnius žmones, kurie keliauja ištikimi savo pašaukimo charizmai ir misijai“ [109]. Kur pasirodo artimo meilė, ten reiškiasi ir išganingas grožis, teikiama šlovė Tėvui ir auga mūsų mylimojo Viešpaties mokinių vienybė.

Pavelas Florenskis, rusų grožio dainius ir XX amžiaus kankinys, pateikė tokį Mato evangelijos komentarą (Mt 5, 16): „Jūsų geri darbai iš tikrųjų nereiškia gerų darbų filantropine ar moraline prasme: *tà kalà erga reiškia „gražius darbus“*, spinduliuojančius ir harmoningus asmens dvasingumo apsiereiškimus – visų pirma spinduliuojantį veidą, gražų tuo grožiu, kuris leidžia vidinei žmogaus šviesai šviesti į išorę. Tuomet įveikti šios neatlaikomos šviesos, žmonės šlovina dangiškąjį Tėvą, o jo atvaizdas spindi per visą žemę“ (32). Taip krikščioniškasis gyvenimas prisikėlusio Kristaus malonės galia yra pašauktas tapti grožio įvykiu, keliančiu nuostabą, skatinančiu apmąstymą, žadinančiu atsivertimą. Susitikimas su Kristumi ir jo mokiniais, ypač jo motina Marija ir jo liudytojais šventaisiais, privalo visada ir visomis aplinkybėmis turėti galimybę tapti grožio įvykiu, džiaugsmo momentu, naujo būties masto atradimu, kvietimu leistis į kelią link Dangaus tėvynės, džiaugtis „tiesos pilnatvės“ regėjimu, meilės Dievo grožiu: grožis yra Tiesos spindesys ir Meilės žydėjimas.

C) *Liturgijos grožis*. Kristaus meilės grožis pasitinka mus kasdien ne tik per šventųjų pavyzdį, bet dar labiau per šventąją liturgiją, ypač švenčiant Eucharistiją, kur slėpinys tampa esamas ir nušviečia prasme bei grožiu visą mūsų būtį. Tai yra ypatinga priemonė, per kurią miręs ir prisikėlęs mūsų Išganytojas dalijasi su mumis savo gyvenimu, padarydamas mus savo kūno dalimi kaip gyvus jo narius ir leisdamas dalyvauti savo grožyje.

Florenskis aprašė liturgijos, pasaulio simbolių simbolio, grožį kaip tai, kas leidžia perkeisti laiką ir vietą „šventoje slėpiningoje šventovėje, spindinčioje dangišku grožiu“.

Per konferenciją XXIII Italijos nacionalinio Eucharistinio kongreso metu kardinolas J. Ratzingeris savo kalbos įžangoje citavo seną legendą apie krikščioniškojo tikėjimo pradmenis Rusijoje. Pasak šios legendos, Kijevo kunigaikštis Vladimiras nusprendė įsijungti į Konstantinopolio Ortodoksų Bažnyčią, išgirdęs savo pasiuntinių, kurie buvo pasiūti į Konstantinopolį ir ten dalyvavo iškilmingoje liturgijoje Šv. Sofijos bazilikoje, pasakojimus: „Mes nežinojome, ar esame danguje, ar žemėje... <...>. Mes liudijame: Dievas pasirinko savo gyvenamąją vietą ten – tarp žmonių.“ Kardinolas teologas iš šios legendos paėmė tiesos pagrindą: „Yra tikra, kad vidinė liturgijos jėga atliko esminį vaidmenį plintant krikščionybei <...>. Tai, kas įtikino Rusios kunigaikščio pasiuntinius, kad ortodoksų liturgijoje švenčiamas tikėjimas buvo tikras, nebuvo misionieriško stiliaus argumentavimas, kurio elementai klausiusiems pasirodė įtikinamesni nei kitos religijos argumentai. Juos sukretė pats slėpinys, ir būtent todėl, kad slėpinys yra anapus bet kokios diskusijos, tai paveikia protą tiesos galia“ (33). Kaip nepabrėžti ikonų svarbos, nuostabaus krikščioniškųjų Rytų paveldo, kuris ir šiandien kažkiek perteikia nesusiskaldžiusios Bažnyčios liturgiją: jos turtinga ir gili kalba savo šaknimis siejasi su nesusiskaldžiusios Bažnyčios patirtimi, Romos katakombomis, Romos ir Ravenos mozaikomis, taip pat Bizantija.

Tikinčiamajam grožis pranoksta estetiką. Jis leidžia pereiti nuo „sau“ į „didesnį už save“. Jei liturgija nėra „nesuinteresuota“, jei nesiekama švęsti tik dėl Dievo, per jį, su juo ir jame, – ji nėra graži, todėl nėra ir teisinga. Reikia „stoti Dievo akivaizdon ir nukreipti savo žvilgsnį į jį, spinduliuojantį dieviškąją šviesą į vykstančius dalykus“. Šiuo griežtu paprastumu ji tampa misionieriška, gebanti liudyti atsiduodantiems jos vyksmui stebėtojams ir leisti ragauti jos perteikiamos neregimos tikrovės.

Prancūzų poetas ir dramaturgas Paulis Claudelis liudijo vidinę liturgijos galią, pasakodamas apie savo atsivertimą, kai Paryžiaus Dievo Motinos katedroje Kalėdų išvakarėse per Mišparus buvo giedamas *Magnificat*: „Tuomet įvyko tai, kas užvaldė visą mano gyvenimą. Akimirksniu mano širdis buvo paliesta, ir aš įtikėjau. Aš įtikėjau su tokiu patraukimu, tokiu visos mano būties pakilimu, tokiu galingu įsitikinimu, tokiu tikrumu, nepalikusiu jokios vietos abejonei, kad nuo tol visos knygos, visi argumentai, visi mano judraus gyvenimo atsitikimai niekuomet nesukretė mano tikėjimo ir, tiesą sakant, net jo nepalietė“ (34).

Liturgijos grožis, esminis tikėjimo patirties momentas ir kelias į brandų tikėjimą, negali būti paverčiamas

vien formaliu grožiu. Tai pirmiausia gilus susitikimo su Dievo slėpiniu grožis, – Dievo, esančio tarp žmonių per savo Sūnų, „gražiausią iš žmonių vaikų“ (plg. *Ps* 45, 3), nuolat atnaujinantį savo meilės auką dėl mūsų. Tai išreiškia bendrystės su juo ir su mūsų broliais grožį, harmonijos grožį, išverčiamą gestais, simboliais, žodžiais, vaizdais ir melodijomis, paliečiančiais širdį ir dvasią ir keliančiais nuostabą bei troškimą sutikti prisikėlusį Viešpatį, kuris yra „*Grožio Vartai*“.

Paviršutiniškumui, banalumui ir aplaidumui liturgijoje nėra vietos. Tai ne tik nepadedą tikintiesiems daryti pažangą tikėjimo kelyje, bet visų pirma daro žalą krikščioniškojo šventimo, ypač sekmadienio Eucharistijos, dalyviams. Per kelerius pastaruosius dešimtmečius kai kurie žmonės suteikė per daug svarbos pedagoginei liturgijos dimensijai ir troškimui padaryti liturgiją prieinamesnę net pašaliniams stebėtojams, tuo pažeisdami jos pirminę funkciją: liturgija mus visa esybe įveda į visiškai mus pranokstantį slėpinį. Liturgija tampa misionieriška švenčiant tikėjimą išganomuoju Dievo veikimu jo Sūnuje Jėzuje. Liturgija iš esmės atsigręžusi į Dievą, ji yra graži, kai leidžia reikštis visam meilės ir bendrystės slėpinio grožiui (35). Liturgija yra graži, kai ji „priimtina Dievui“ ir įveda mus į dieviškąjį džiaugsmą“ (36).

Pastoraciniai siūlymai

Gera pasiūlyti Kristaus žinią visu jos grožiu, gebančiu patraukti mintį ir širdį meilės ryšiais. Tuo pat metu krikščionys pašaukti gyventi ir liudyti bendrystės grožį pasaulyje, dažnai paženklintame nedarnos ir skilimo. Reikia paversti „grožio įvykiais“ kasdienės artimo meilės veiksmus ir visą įprastinę vietinių Bažnyčių sielovados veiklą. Išganomasis Kristaus grožis turi būti pateikiamas atnaujintu būdu, kad jį priimtų ir kontempliuotų ne tik kiekvienas tikintysis, bet taip pat tie, kurie sakosi esą menkai įsitraukę ar net indiferentai. Reikia atkreipti ganytojų ir katechetų dėmesį, kad jų skelbimas ir mokymas vestų į Kristaus grožį. Krikščionys yra šaukiami liudyti džiaugsmą, žinant, kad yra mylimi Dievo, ir gyvenimo grožį, perkeistą iš aukštybių ateinančios meilės.

Didžiojo 2000 m. jubiliejaus pabaigos proga Jonas Paulius II visai Bažnyčiai skyrė apaštališkąjį laišką *Novo millennio ineunte*. Jis pabrėžtinai ragino mus padaryti naują pradžią Kristuje ir išmokti kontempliuoti jo veidą. Iš šio kontemplavimo kyla troškimas, poreikis ir būtinybė iš naujo atrasti krikščioniškosios liturgijos slėpinio tikrąją prasmę, kuria konkrečiai išgyvenamas susitikimas su mirusiu ir prisikėlusiu Išganytoju (37).

Atsiliepdami į šį kvietimą daugelis vyskupų savo vyskupijose paskelbė ganytojiškuosius laiškus apie išganymo grožį ir liturginio šventimo reikšmę, pabrėžda-

mi susitikimo su Kristumi grožį sekmadieniais, jam pašventą dieną, kuri duoda laiko pertraukai nesustojančiame ir karštiligiškame mūsų visuomenių ritme (38).

Kita vertus, pastaraisiais dešimtmečiais, ypač nuo tada, kai Paulius VI 1975 m. gegužės 16 d. kalbėjo VII Tarptautiniame mariologijos kongrese, mariologijoje taip pat plačiai pasitelkiamas *Via pulchritudinis*, ir tai duoda teigiamų ir perspektyvių rezultatų (39).

Svarbu pateikti tai mūsų laikų žmonėms priimtina ir suprantama kalba ir, pasitelkiant kuo plačiausias priemones, per Dievo Motinos, kankinių ir šventųjų, sekusių Kristų ypač patraukliu būdu, brangų liudijimą. Katechetinėse programose daug padaryta siekiant atskleisti ypatingus šventųjų gyvenimus naudojantis iliustracijomis, spektakliais, filmais, publikacijomis, koncertais bei miuziklais, atkuriančiais jų istorijas. Ir šiandien aišku, jog jaunos žmonės žavi šventieji: Pranciškus Asyžietis ir José de Anchieta, Juanas Diego ir Kūdikelio Jėzaus Teresė, Rožė Limietė ir Bakhita, Kizito ir Marija Goretti, Tėvas Kolbė ir Motina Teresė. Jų pavyzdys kviečia kiekvieną krikščionį būti piligrimu grožio, tiesos ir gėrio kelyje, keliaujant į dangiškąją Jeruzalę, kur kontempliuosime Dievo grožį veidas į veidą meilingu santykiu. „Ten atilsėsime ir regėsime; regėsime ir mylėsime, mylėsime ir šlovinsime. Tokia bus pabaiga be galo“ (40).

Tinkamas ugdymas padeda tikintiesiems puoselėti maldos, adoracijos ir garbinimo gyvenimą vis pilniau dalyvaujant tiesoje, išgyvenant liturgiją grožio pilnatvėje, kuri panardina tikinčiuosius tikėjimo slėpinyje. Tuo pat metu reikia mokyti tikinčiuosius iš naujo stebėtis tais dalykais, kuriuos Dievas nuveikia mūsų gyvenime, taip pat būtina grąžinti liturgijai jos tikrąjį „spindesį“, tikrą orumą ir grožį, iš naujo atskleidžiant krikščioniškojo slėpinio autentišką prasmę ir ugdant tikinčiuosius švenčiamo slėpinio prasmę ir grožį autentiškai išgyventi.

Liturgija nėra žmogaus darbas (*facere*), bet dieviškasis kūrinys. Reikia padėti tikintiesiems suvokti, jog garbinimo aktas ne „veiklos“ vaisius, „produktas“ ar „nuopelnas“, „išsigytas“ gėris, bet slėpinio išraiška, tai, ko negalime iki galo suprasti, bet ką reikia priimti, o ne vien racionaliai suvokti. Tai yra aktas, visiškai nepriklausomas nuo svarstymų apie jo veiksmingumą. Tikinčiojo nuostata liturgijoje yra paženklinta jo gebėjimu priimti, tai yra dvasinio gyvenimo pažangos sąlyga. Ši nuostata nebėra savaiminė tokioje kultūroje, kur racionalizmas siekia valdyti viską, net mūsų giliausius vidinius jausmus.

Ne mažiau svarbu puoselėti sakralinį meną, kad jis gausiai lydėtų tikėjimo slėpinių šventimą, grąžintų bažnytiniams pastatams ir liturginiams objektams grožį. Taip jie taps svetingai kviečiantys ir visų pir-

ma gebės perteikti krikščioniškosios liturgijos autentišką prasmę drąsinti tikinčiuosius pilnutinai dalyvauti dieviškuosiuose slėpiniuose, atsiliepiant į tą norą, kurį ne kartą išreiškė Eucharistijai skirto Vyskupų sinodo tėvai.

Žinoma, bažnyčios privalo būti estetiškos ir gražiai išpuoštos. Liturgija turi būti lydima gražių giesmių ir geros muzikos, šventimas orus, o pamokslas gerai parengtas, bet visa tai savaime nėra į Dievą vedantis *via pulchritudinis*. Tai yra tik sąlygos, padedančios Dievo malonei veikti. Todėl tikinčiuosius privalu ugdyti kreipti dėmesį ne tik į estetinį liturgijos aspektą, kad ir koks įtaigus jis būtų, bet taip pat suvokti, jog liturgija yra dieviškasis veiksmas, neapibrėžiamas aplinkos, atmosferos ar netgi rubrikų, tai yra Bažnyčioje švenčiamas tikėjimo slėpiny.

Pabaiga

Siūlyti *Via pulchritudinis* kaip *evangelizacijos ir dialogo kelią* reiškia pradėti nuo neatidėlioto klausimo, kuris kartais paslėptas, tačiau visuomet yra mūsų širdyse: „Kas yra grožis?“ Vesti „visus geros valios žmones, kuriuose neregimai veikia malonė“, į „tobulą žmogų“, kuris yra „neregimojo Dievo atvaizdas“ (Kol 1, 15) (41). Šis klausimas mus grąžina į pradinis laikus, tarsi žmogus desperatiškai ieškotų grožio pasaulio, jam nebepasiekiamo po pirminio nuopuolio. Jis persmelkia istoriją daugybe formų, o daugybė grožio kūrinių visose civilizacijose nenumalšina to troškulio. Pilotas klausė Kristaus apie tiesą. Kristus neatsako, jis atsiliepia tylą: ši tiesa neištariama, ji be žodžių pasiekia pačią mūsų būties šerdį. Jėzus buvo apreiškęs savo mokiniams: „Aš esu kelias, tiesa ir gyvenimas.“ Dabar jis tyli. Netrukus parodys tiesos kelią, vedantį į Kryžių, išminties slėpinį. Pilotas nesupranta, tačiau slėpiningai pats atsako į savo klausimą, kas yra tiesa. Žmonių akivaizdoje jis sušunka: „Štai žmogus“: Kristus yra tiesa.

Jeigu grožis yra tiesos spindesys, tuomet mūsų klausimas toks pat kaip Pilotas ir atsakymas toks pat: *pats Jėzus yra grožis*. Jis apsireiškia nuo Taboro iki Kryžiaus, nušviesdamas nuodėmės iškreiptą, bet atperkamosios meilės nuskaistinto ir atkurto žmogaus slėpinį. Jėzus nėra vienas kelias tarp kitų, viena tiesa tarp kitų, vienas grožis tarp kitų. Jis nesiūlo vieno kelio tarp kitų. Jis yra gyvasis kelias, vedantis į gyvąją tiesą ir duodantis tikrąjį gyvenimą. Jėzus, aukščiausiasis grožis ir tiesos spindesys yra visokio grožio šaltinis, išikūnijęs Dievo Žodis. Jis yra Tėvo apreiškimas. „Kas yra matęs mane, yra matęs Tėvą“ (Jn 14, 9).

Grožio viršūnė ir provaizdis pasirodo ant kančių Kryžiaus nukryžiuoto Žmogaus Sūnaus veide, begalinės Dievo meilės apreiškime, Dievo, kuris savo gailestingumu kūriniškai atkuria gimtosios nuodėmės prarastą

grožį. „Grožis išgelbės pasaulį“, nes šis grožis yra Kristus, vienintelis grožis, įveikiantis blogį ir triumfuojantis prieš mirtį. Meile „gražiausias iš žmonių vaikų“ tapo „skausmo vyru“, jis „nebuvo nei patrauklus, nei gražus: matėme mes jį, bet nepamėgome“ (Iz 53, 2), – taip jis kiekvienam žmogui suteikia savo grožio, savo orumo ir savo tikrosios didybės pilnatvę. Kristuje, ir tik jame, mūsų *via crucis* yra perkeičiamas į jo – per *via lucis* ir *via pulchritudinis*. Trečiojo tūkstantmečio Bažnyčia ieško šio grožio susitikime su savo Viešpačiu ir drauge su juo – meilės dialoge su mūsų laikų vyrais ir moterimis. Bažnyčia, tvirtai neatsiejama nuo kultūrų, atsiliepdama į jų rūpesčius, džiaugsmus ir viltis, niekuomet nesiliauja drauge su popiežiumi Benediktu XVI tvirtinusi: „Tas, kas išleidžia Kristų, nepraranda nieko, absoliučiai nieko, kas daro gyvenimą laisvą, gražų ir didį. Ne! Tik tokia draugystė atveria gyvenimo duris. Tik tokia draugystė atskleidžia didžiulį žmogiškosios būties potencialą. Tik tokia draugystė leidžia mums patirti, kas gražu ir kas išlaisvina“ (42).

Nuorodos

- (16) Plg. Šv. KRYŽIAUS JONAS. Dvasios giesmė, 5: „*Mil gracias derramando / Pasó por estos sotos con presura / Y, yéndolos mirando, / Con sola su figura, / Vestidos los dejó de su hermosura*“ (Liedamas tūkstančius malonių/skubiai žengė per šias giraites/žvelgdamas į einančias/vien savo figūra/ jis jas aprenė savo grožiu.); taip pat G. M. HOPKINS: „Pasaulis neša Dievo didybės našta.“
- (17) Aristotelis teigė, kad „visuose gamtos dalykuose yra kažkas nuostabaus“ (apie gyvūnų dalis, I, 5). Gamtos ir kosmoso studijos nuo antikos laikų filosofijai buvo reikšmingos. Taip pat teologijai kosmologija buvo esminis elementas, leidžiantis suvokti Dievo kūrybą ir jo veikimą istorijoje. Prisiminkime, pavyzdžiui, dažnai teologijoje cituojamą Pseudodionisijaus Areopagitos požiūrį, mistines krikščionybės tradicijas ar Aristotelio kosmologiją, kurią šv. Tomas panaudojo kaip „Dievo buvimo įrodymą“. Immanuelis Kantas savo „Praktinio proto kritikoje“ taip pat pripažino kūrinių grožį ir jos gebėjimą sukelti nuostabą: „Du dalykai pripildo širdį nuostabos ir nuolat naujos stiprios pagarbos <...>: žvaigždėtas dangus virš manęs ir manyje glūdintis moralės įstatymas.“
- (18) Plg. JONAS DUNSAS ŠKOTAS. *De divisione naturae* 1.3; Šv. BONAVENTŪRAS. *Collationes in Hexaemeron* II. 27
- (19) Plg. POPIEŽIŠKOJI KULTŪROS TARYBA. Dėl kultūros pastoračijos (1999), 35.
- (20) Plg. POPIEŽIŠKOJI KULTŪROS TARYBA. Tarptautinė konferencija mokslo ir tikėjimo klausimais „Žmogiškoji tiesos paieška: filosofija, mokslas, teologija“. Vatikanas, 2002 m. gegužės 23–25.
- (21) Šv. BONAVENTŪRAS. *Legenda Maior*, IX.
- (22) Plg. JONAS PAULIUS II. Laiškas menininkams, 12–13.
- (23) Plg. ASSOCIAZIONE ARTE E SPIRITUALITÀ. *Sulla via della Bellezza. Paolo VI e gli artisti*, quaderno n. 3, Brescia 2003, p. 71–76.
- (24) Plg. D. PONNAU. *Forme et sens. Colloque de formation à la dimension religieuse du patrimoine culturel*, École du Louvre, Paris, 1997, p. 20.
- (25) Katalikų Bažnyčios katekizmas. Santrauka. Įžanga.
- (26) JONAS PAULIUS II. Laiškas menininkams, 12 ir 8.
- (27) Šv. IRENIEJUS. *Adversus haereses*, IV, 20.7.
- (28) Plg. Nr. 17: „Menas ir laisvalaikis“ ir ypač Nr. 36 „Menas ir menininkai“.
- (29) Plg. POPIEŽIŠKOJI BAŽNYČIOS KULTŪROS GĖRYBIŲ KOMISIJA. Ap linkraštis „Kultūros vertybių ugdymas seminaruose“ (1992 spalio 15); TOSKANOS REGIONINĖ VYSKUPŲ KONFERENCIJA. Pastoračinė nota *La vita si è fatta visibile. La comunicazione della fede attraverso l'Arte* (1997 vasario 23); ITALIJOS VYSKUPŲ KONFERENCIJOS NACIONALINIS KULTŪROS VERTYBIŲ BIURAS. Dokumentas *Spirito Creatore* (1997 lapkričio 30).
- (30) Katalikiškuosiuose universitetuose daugėja ugdymo kursų, pavyzdžiui, Popiežiškojo Grigaliaus universiteto Bažnyčios istorijos ir kultūros paveldo fakultete, taip pat Sakralinio meno ir liturginės muzikos institute prie Paryžiaus katalikiškojo instituto ir Lisabonos katalikiškajame universitete; krikščioniškosios minties laikraščiai ir žurnalai taip pat dažnai nagrinėja šią temą; pvz. Milano *Arte Cristiana* ar Sanjago *Humanitas*; vyskupijų muziejai tampa įprastu dalyku, jie suvokiami kaip tikri katalikų kultūros centrai; pastarojo meto publikacijos puoselėja *via pulchritudinis*, padėdamas skaitytojui įžengti į meno kalbą dvasine meditacija. Plg. M. G. RIVA. *Nell'arte lo stupore di una Presenza*, San Paolo, Milano, 2004.
- (31) Šią idėją išplėtojo Bosė bendruomenės prioras Enzo Bianchi, kuris ragina mokytis, kaip skelbti krikščioniškąjį skirtingumą kaip atliepą indiferentiškumui: „Arba krikščionybė yra *philocalia*, grožio meilė, *via pulchritudinis*, grožio kelias, arba ji yra niekas. Jei ji yra grožio kelias, tai patrauks kitus į šį kelią, kuriuo eina į gyvenimą, stipresnį už mirtį, mūsų laikų žmonėms ji taps evangelinių šventųjų seka“. Plg. E. BIANCHI. *Perché e come evangelizzare di fronte all'indifferente*, in: „Vita e pensiero“ 2, 2005, p. 92–93.
- (32) P. FLORENSKIJ. *Le porte regali. Saggio sull'icona*, Milano 1999, 50.
- (33) J. RATZINGER. Konferencija XXII Bolonijos Eucharistiniame kongrese „Eucharistija kaip misijos pradai“ (1997).
- (34) F. CASTELLI. *Volti di Gesù nella letteratura moderna*, II, Paoline 1990, p. 124.
- (35) Plg. T. VERDON. *Vedere il mistero. Il genio artistico della liturgia cattolica*, Mondadori 2003.
- (36) Pasak Hanso Urso von Balthasaro *op. cit.*, „grožio slėpinys yra neišsprendžiamas paradoksas <...>. Tai, kas yra apreiškama jau duotuose pasirodymuose, visuomet yra tuo pat metu neapreikšta <...>, drauge su pamatytu apreiškimo paviršiumi yra suvokiama neapreikštoji gelmė: tik tai suteikia grožio reiškiniai jo pavergiantį ir visa apimantį pobūdį. Lygiai taip pat tik tai garantuoja egzistuojančiojo tiesą ir gerį.“
- (37) Plg. JONAS PAULIUS II. Posinodinis apaštališkasis paraginimas *Ecclesia in Europa*, 66–73 (2003 birželio 28); enciklika *Ecclesia de Eucharistia* (2003 balandžio 17); apaštališkasis laiškas *Mane nobiscum Domine* (2004 spalio 17).
- (38) Plg. pvz., C. M. MARTINI. Ganytojiškasis laiškas 1999–2000 *Quale bellezza salverà il mondo?* Milano, 1999; B. FORTE. *Perché andare a messa la domenica. L'Eucaristia e la bellezza di Dio*, Cinisello Balsamo 2004; G. VECERRICA Ganytojiškasis laiškas *Di amo forma alla bellezza della vita cristiana*, Fabriano 2006.
- (39) POPIEŽIŠKOJI TARPTAUTINĖ MARIOLOGIJOS AKADEMIJA. *La madre del Signore. Memoria, presenza, speranza*, Città del Vaticano, 2000, p. 40–42.
- (40) Šv. AUGUSTINAS. *De civitate Dei*, XXII, 30, 5.
- (41) VATIKANO II SUSIRINKIMAS *Gaudium et spes*, 22.
- (42) BENEDIKTAS XVI. Homilija pontifikato įžangos Mišiose (2005 balandžio 24).

Benediktas XVI atsakė į kunigų klausimus

(KAP) Liepos 24 d. Aruno di Cadore popiežius Benediktas XVI susitiko su penkiais šimtais Belluno-Feltre ir Treviso vyskupijų kunigų ir atsakė į įvairius jų klausimus.

Vatikano II Susirinkimas – Bažnyčios Magna charta

Kalbėdamas apie Vatikano II Susirinkimą, Benediktas XVI šį Bažnyčios įvykį pavadino Bažnyčios *Magna charta*. XIX ir XX a. Bažnyčiai ir pasauliui vienas kito atžvilgiu smarkiai susvetimėjus, šis Susirinkimas atrodęs kaip „naujos Sekminės“, įgalinančios Bažnyčią iš naujo įtikinti žmoniją. „Visi buvome kupini vilties, tačiau tikrovė vėliau iš tikrųjų pasirodė sunkesnė“, – sakė popiežius. Tačiau istorija rodo, kad laikas po Susirinkimų visada buvęs nelengvas. Po didžiojo Nikėjos Susirinkimo, kuriame buvo suformuluotas krikščioniškasis Tikėjimo išpažinimas, įsivyravo ne vienybė ir santarvė, bet chaotiškas „visų kovos prieš visus“ būvis. Turint tai prieš akis, nenuostabu, jog ir po Vatikano II Susirinkimo nebuvo lengva suvirškinti šio Bažnyčios Susirinkimo „didžią žinią“. Augimas, pasak popiežiaus, visada reiškias ir kančią.

Laikotarpiu po Susirinkimo, Benedikto XVI žodžiais, būta dviejų „istorinių pervartų“ 1968 ir 1989 metais. 1968 m. buvusi „didžiulė kultūrinė Vakarų krizė“. Tuo metu pasitraukė po Antrojo pasaulinio karo baisybių Europos krikščioniškasis šaknis iš naujo atradusi ir su didžiu įkvėpimu į atkūrimo darbus kibusi karta. Tuomet aikštėn iškilo ir nesėkmės, atkūrimo spragos, didelis vargas pasaulyje. 1968 m. „kultūrinės revoliucijos“ žinia iš esmės buvusi ši: per 2000 metų krikščionybei nepavyko sukurti geresnio pasaulio, būtina iš naujo pradėti nuo nulio, o mokslinį receptą šiam naujam pasauliui pastatydinti teikiąs marksizmas. Bažnyčioje irgi būta manusių, jog „kultūrinės re-

voliucijos“ troškęs ir Susirinkimas, ir marksistinę „kultūrinę revoliuciją“ tapatinusių su Susirinkimo intencija. Kiti laikėsi požiūrio, jog „taip griauinama Bažnyčia“. Tarp šių dviejų kraštutinių požiūrių, pasak popiežiaus, daug kas nuolankiai bei tyliai stengėsi įgyvendinti „tikrąją Susirinkimo dvasią“. Klaidingo progresizmo ir priešiško Susirinkimui triukšme, lydima gausybės kančių bei nuostolių, Bažnyčia „labai tyliai“ augo.

Antroji pervarta buvusi 1989 m. žlugus komunistiniam režimui. Atsakas į tai, pasak Benedikto XVI, buvo ne kai kurių tikėtasis „grįžimas prie tikėjimo“, bet visiškas „postmodernusis“ skepticizmas: „Niekas nėra tiesa, kiekvienas pats turi žiūrėti, kaip gyventi“, tiesa esanti nepakanti. Šių dviejų „kultūrinių lūžių“ – 1968 m. „kultūrinės revoliucijos“ ir 1989 m. „nuopuolio į nihilizmą“ – aplinkoje Bažnyčia toliau nuolankiai einanti savo keliu. Benediktas XVI sakė: „Šiame kelyje turime augti kantrybe ir naujaip sužinoti, ką reiškia įveikti triumfalizmą.“ Susirinkimas to troškęs, tačiau Susirinkimo tėvai galvoje turėję praeities triumfalizmus, pavyzdžiui, Baroko epochą. Tačiau kryžius nesuderinamas ir su naujuoju triumfalizmu, manančiu, jog dabar auganti „didžioji ateities Bažnyčia“. Kristaus Bažnyčia visada turi būti nusižeminusi, ir būtent todėl ji yra didi ir kupina džiaugsmo.

Popiežius kalbėjo: „Mano galva, labai svarbu, kad mes šiandien atviromis akimis išvystume po Susirinkimo išaugusius teigiamus dalykus – liturgijos atnaujinimo, pasaulio ir vyskupijų sinodų, parapijos struktūrų, naujos pasauliečių atsakomybės, Bažnyčios katalikiškumo naujo patyrimo matmenimis.“ Būtina vėl atrasti didįjį Susirinkimo paveldą, iš naujo skaitant didžiuosius Susirinkimo tekstus su patirtimi, davusia vaisių tokioje daugybėje sąjūdžių ir naujų religinių bendruomenių. Lydimi „kryžiaus nusižeminimo“ ir „prisikėlu-

sio Kristaus džiaugsmo“ bendrabūvio, jo savo Bažnyčiai Susirinkimu dovanoto kaip didžiojo kelrodžio, krikščionys gali žengti į priekį „džiugiai ir kupini vilties“.

„Kreacionizmas“ ir „evoliucionizmas“

Popiežius Benediktas XVI taip pat aptarė gilesnius jaunuolių nenoro gyventi motyvus. Kai teigiama, kad Dievo nėra ir kad jis nėra gyvybės Kūrėjas, prasmės netenka ir pavienio asmens gyvenimas. Šiame kontekste popiežius tarė žodį apie „kreacionizmo“ ir „evoliucionizmo“ ginčą, kur vienas ir kitas požiūris pateikiami taip, tarsi tikintis į Dievą negalys pripažinti evoliucijos, o besilaikąs evoliucijos turįs atmesti Dievą. Tokia priešprieša, pasak popiežiaus, yra „absurdas“: evoliucijos naudai kalba daug mokslinių įrodymų, evoliucijos teorija praturtina žinias apie gyvybę ir laikytina tikrove. Tačiau evoliucijos teorija neatsako į visus klausimus, pirmiausia didžiuosius filosofinius: iš kur visa? Kodėl yra kelias, galiausiai atvedantis prie žmogaus?

Popiežiaus teigimu, labai svarbu – ir tai jis pabrėžė savo „Regensburgo paskaitoje“, – kad protas atsivertų. Moksliniai rezultatai – svarbus dalykas, tačiau jų neužtenka visai tikrovei paaiškinti. Svarbu suvokti, kad pirma visa ko yra protas ir kad žmogus irgi yra šio „kūrybiško proto“ atspindys. Žmogus turės suprasti, jog jo būtis protinga, jog jo norėta ir jis turi prasmę, jog didžioji kiekvieno asmens užduotis – šią prasmę atrasti ir įgyvendinti ir per tai „prie Kūrėjo norėtosios didžiosios kosminės darnos pridurti naują elementą“.

Dešimt įsakymų ir dialogas su musulmonais

Pasaulis, kuriame nėra Dievo, visada yra „savivalės ir egoizmo pasaulis“. Pasak Benedikto XVI, tik ten, kur pasirodo Dievas, yra šviesos ir vilties: „Mūsų gyvenimas turi prasmę, kurios negalime pagaminti, bet

kuri yra už mus pirmesnė ir mus remia.“ Popiežius pabrėžė esminę Dešimties įsakymų reikšmę ugdant sąžinę. „Kristaus šviesos“ ir Bažnyčios gyvenimo patirties fone vis iš naujo skaitomuose įsakymuose pateiktos „svarbiausios pagrindinės vertybės“.

Dešimt įsakymų popiežius minėjo ir atsakydamas į vieno kunigo klausimą, kaip laikytis imigrantų, išpažįstančių kitokią, pirmiausia islamo, tikėjimą, atžvilgiu. Benedikto XVI žodžiais, Dešimties įsakymų patirtis glūdinti ir islame, ir šį sąlyčio tašką būtina gilinti. „Turime ir galime ieškoti sutarimo dėl pagrindinių vertybių, išreikštų Dešimčia įsakymų ir sutrauktų į dvigubą Dievo ir artimo meilės įsakymą. Bendru keliu keliaujame pas Abraomą, Izaoką ir Jokūbą Dievą, Dievą, kuris galiausiai yra Dievas žmogišku veidu, Dievą, esantį Jėzuse Kristuje“, – sakė popiežius. Kaip pirmisiais amžiais, taip ir šiandien krikščionys turi būti visada pasirengę kiekvienam atsakyti apie juose glūdinčią viltį. Tas atsakas, pasak popiežiaus, yra „būtina dialogo ir skelbimo sintezė“. Pirminis reikalavimas, žinia, yra artimo meilė kitiems. Jei tai pavyksta, lengviau supažindinti ir su tokios laikysenos šaltiniu, krikščioniškuoju tikėjimu.

Puoselėjant dialogą neįmanoma iškart imtis didžiųjų tikėjimo slėpinių, net jei musulmonai kažkiek pažįsta Jėzų, kurio negarbina kaip Dievo, bet kurią pripažįsta esant dideliu pranašu. Musulmonams būdinga ir meilė Marijai. Tad bendrų elementų, galinčių būti dialogo išeities taškais, esama ir tikėjimo srityje. Tačiau pirminis būtinas ir įmanomas dalykas yra esminis sutarimas dėl gyvenimo vertybių.

Naują sąjungą sudariusių išsituokusiųjų problema

Popiežius Benediktas XVI taip pat pareiškė savo nuomonę naują santuoką sudariusių išsituokusiųjų klausimu. Benediktas XVI pirmiausia akcentavo „prevenciją“. Šiandien, anot jo, daugelis žmonių praradę jausmą, kad santuoka iš prigimties orientuota į viso gyvenimo trukmę. Tačiau visuomenėje, paženklintoje skrybybų gausa, šiandien vyrauja kitoks modelis. Laikoma „normaliu“ dalyku susituokti, išsituokti ir vėl susituokti. Todėl Bažnyčios ir jos rengimo santuokai kursų užduotis yra padėti jauniems žmonėms iš naujo atrasti visą gyvenimą trunkančios santuokos paveikslą. Popiežiaus nuomone, porų nevalia palikti vienu net ir „didžiausių krizių“ metu. Sutuoktinius pravartu globoti bent per pirmą dešimtį jų bendro gyvenimo metų. Būtinas viena kitai padedančių „šeimų tinklas“.

Vienų nevalia palikti nė naują sąjungą sudariusių išsituokusiųjų. Juos globoti pašaukti kunigai, šeimos, sąjūdžiai. Įvairiopa globa turėtų šioms žmonėms parodyti, kad Bažnyčia juos myli, kad jie, net ir būdami sunkioje situacijoje, yra Bažnyčios nariai.

Popiežius reikalauja branduolinio nusiginklavimo

(KAP) Popiežius Benediktas XVI ragina pradėti laipsnišką branduolinių nusiginklavimą. Vienoje įsikūrusios Tarptautinės atominės energijos žinybos (IAEA) 50 metų jubiliejaus proga per liepos 29 d. Viešpaties angelo maldą vasaros rezidencijoje Gastel Gandolfo popiežius pareiškė, jog pastangos stabdyti branduolinių ginklų plitimą, kontroliuojamai atsisakyti branduolinių ginklų ir taikiai naudoti atominę energiją tikros pažangos labui šiandien būtinos kaip niekada. Taikų atominės energijos naudojimą popiežius grindė aplinkos apsauga. Pasak jo, Vatikanas remiąs visus, prisidedančius prie branduolinio nusiginklavimo, ir todėl yra IAEA narys nuo pat šios įstaigos įsikūrimo. Nusiginkluojant sutaupyta finansinė lėšas popiežius siūlė investuoti į plėtros projektus. Ginklavimosi varžybas, anot jo, būtina pakeisti į pastangas kartu siekti „dorovinių, kultūrinių ir ekonominių plėtros tikslų“.

BAŽNYČIOS ŽINIOS

Eina nuo 1996 sausio 15 dienos
du kartus per mėnesį

STEIGĖJAS
Lietuvos Vyskupų Konferencija
Šventaragio 4
Vilnius

LEIDĖJAS
Lietuvos Katalikų Bažnyčios
informacijos centras
Papilio 5, LT-44275 Kaunas

REDAKcinė KOMISIJA
Pirmininkas
arkivyskupas Sigitas Tamkevičius SJ
Nariai: vysk. Jonas Boruta SJ
vysk. Jonas Kauneckas
mons. Artūras Jagelavičius
kun. Leonas Povilas Zaremba SJ
kun. Lionginas Virbalas SJ
kun. Kęstutis Rugevičius
Vyskupijų atstovai:
kun. Arūnas Poniškaitis
kun. Domas Gatautas

VYR. REDAKTORIUS
Gediminas Žukas

REDAKTORIAI
Kastantas Lukėnas
Violeta Micevičiūtė
Asta Petraitytė

KORESPONDENTAI
Vita Filipova / Kazlų Rūda
Jūratė Kadusauskaitė / Marijampolė
kun. Žydrūnas Vabuolas / Vilnius
kun. Saulius Stumbra / Klaipėda
Laima Zimkienė / Šiauliai
Inesė Ratnikaitė / Šiauliai
kun. Gediminas Tamošiūnas / Kaišiadorys

ADRESAS
Papilio 5
LT-44275 Kaunas, Lietuva

TELEFONAI
Redakcija: 323 853
Platinimo tarnyba: 322 776
Faksas: 323 853
El. paštas: lkbc@lcn.lt

SPAUDŽIA
LC „Dakra“
Studentų 48a
LT-51367 Kaunas

TIRAŽAS 800 egz.
ISSN 1392-6098

© 2007, „Bažnyčios žinios“